ΑΘΗΝΑΙ ΕΤΟΣ Α' — ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 2 — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1935 | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΣΤΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ | ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΗΣ 1 (Β'. ΟΡΟΦΟΣ) | ΤΗΛΕΦ.: ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ 24.263 ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΩΝ 28.863

ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΕΣ

ΘΑΛΑΣΣΑ

Πλησιάζει ἡ ἐποχὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ της.—Οἱ μπανιέρισες, μὲ τὶς ἄσπρες ποδιές,—ἱέρειες πιστὲς τῆς λατρείας της, κάθονται μελαγχολικὲς στὰ σκαμνιά τους καὶ κυττάζουν μὲ ἁπλανὲς μάτι τὰ συννεφάκια ποὺ κυνηγιοῦνται στὸν οὐρανό.

Οἱ καμπίνες χάσκουν στὴν ἀράδα ὀρθάνοιχτες, περιμένοντας τὰ μπρούτζινα κορμιά. Ἀλλὰ τὰ μπρούτζινα κορμιά, ὡραῖα ἢ ἄσχημα, ἄγουρα ἢ παραγινωμένα δὲν φαίνονται πουθενά.—Ἡ πόλις, ἡ μεγάλη ρουφήχτρα, τὰ κρατεῖ καὶ θὰ τὰ κρατῇ καλά, στὴ δίνη της ἕνα ὁλόκληρο χειμῶνα, ὡς ποὺ νὰ ξαναγυρίσουν τὰ πετροχελίδονα ποὺ ξυρίζουν μὲ τὰ δεμένα τους κορμιὰ τὸ κῦμα, καὶ ὥς ποὺ νὰ πρασινίσουν πάλι τὰ τρυφερὰ βλαστάρια στὰ κλαριὰ τῆς κληματαριᾶς.

Τ' αὐτοκίνητα τῶρα, πάνε κι' ἔρχονται πολυάσχολα μπρὸς στὰ μπάνια καὶ κανένα δὲν σταματᾶ ὅπως χθές, ν' ἀδειάσῃ πάνω στὴν ἄσφαλτο κάποιο πολύχρωμο, εὔθυμο, χαρωπὸ σύμπλεγμα ἀπὸ νειάτα. Οἱ χάλκινοι Ἀπόλλωνες καὶ οἱ χάλκινες Ἀρτέμιδες ποὺ ζωντάνευαν κι' ὠμόρφαιναν τὴν ἀκροθαλασσιά, ξαναγυρίσανε φαίνεται στὰ μουσεῖα τους. Καὶ ἡ παχειὰ κυρία μὲ τὸν καταρράκτη τῶν κρεάτων;... Χαμένη κι' αὐτή. Ἴσως νὰ ξαναγύρισε στὴν κουζίνα της, ἀπ' τὴν ὁποίαν ἡ πλάζ τὴν εἶχε ξεμυαλίσει.

Καὶ ὁ ἡλικιωμένος κύριος ποὺ ξαπλωνότανε κάθε μέρα στὸν ἥλιο μ' ἕνα λευκὸ σκουφάκι στὴν κορφὴ τῆς φαλάκρας του, τί νἄγινε κι' αὐτός;...Θαρρῶ πὼς τὸν πῆρε κάποιο πρωῒ τὸ μάτι μου στοῦ Ζαχαράτου.—Καὶ ἡ τσιλιβίθρα μὲ τὰ ἄλικα νύχια τῶν ποδιῶν, ποὺ ἄπλωνε κάθε μέρα τὰ δίχτυα της γιὰ χρυσόψαρα;...Θέλει καὶ ρώτημα;—Τὰ χρυσόψαρα ἔφυγαν,—χάθηκε καὶ ἡ μουρίτσα της.

Πάει,—ἐρήμωσε ὅλη ἡ γυμνὴ δημοκρατία τῶν μπαὶν-μίξτ! Οἱ τύποι της σκορπίσανε στὸν ὠκεανὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ πλήθους. Οἱ καμπίνες δὲν ἀντηχοῦν πιὰ ἀπὸ κακανητὰ κι' ἀπὸ παιχνίδια.—Τί μελαγχολικὸ ποὺ εἶναι, ἀλήθεια, νὰ βλέπῃς ἔρημο καὶ σιωπηλὸν ἕναν τόπο ποὺ βούιζε ὥς χθὲς ἀπὸ ζωή.

Τὸ αἴσθημα τοῦ κενοῦ βαραίνει τοὺς λίγους «λουομένους» πού, πιστοὶ στὴν ἀγάπη τους, κατέβηκαν μ' ὅλη τὴ συννεφιὰ καὶ μ' ὅλα τὰ προαισθήματα τοῦ φθινοπώρου ποὺ φέρνει μαζί του τὸ βορειαδάκι.

Ἀλλὰ κι' ἡ ἴδια ἡ θάλασσα κάτι, θαρρεῖς, νοιώθει ἀπ' τὴν ἐγκατάλειψή της καὶ δὲν κυλάει τὸ κῦμα της ζωηρὰ ὅπως ἄλλοτε. Τὰ νερά της εἶναι βουρκωμένα. Ἡ ὄψη της δὲν ἔχει τὸ θριαμβευτικὸ γαλάζιο ποὺ εἶχε χθές. Μιὰ σκοτεινὴ πρασινογάλανη ἐπιφάνεια ἁπλώνεται ἀκύμαντη ὥς τὴν ἄκρη τοῦ ὁρίζοντος, κι' ἑνώνεται μὲ τὰ σύννεφα.

Οἱ χαρωπὲς πινελιὲς τῶν ἄσπρων πανιῶν ποὺ γλυστροῦν γέροντας τσαχπίνικα στὸ γαλάζιο κρύσταλλο τί ἔγιναν; ...Ποῦ εἶναι ἡ πολύχρωμη ποικιλία τῶν λαστιχένιων σκούφων ποὺ φυτρώνουνε ἐδῶ κι' ἐκεῖ πάνω στὸ κῦμα;... Καὶ οἱ ἄσπροι «πλωτῆρες», πουλάρια τῆς θαλάσσης μὲ καβαλάρηδες καὶ καβαλάρισσες ὑπερήφανες ποὺ χοροπηδοῦσαν πάνω στὸ κῦμα πρὸς τ' ἀνοιχτά;...Καὶ τὸ ἀκάθεκτο γλύστρημα τῶν κολυμβητῶν ποὺ σφυροκοποῦσαν τὸ νερὸ καὶ ἀφίναν πίσω τους αὐλάκι ἀφροῦ;... Καὶ τὸ καμαρωτὸ λίκνισμα τοῦ κόττερου στὸ μπατζανέμι;...

Μ' ἕνα φύσημα λιγάκι πιὸ δυνατό, λιγάκι πιὸ δροσερὸ ἀπὸ τὴν Πάρνηθα, ὅλα χαθήκανε. Μὲ τὴν πρώτη ἀνατριχίλα, ὁ συρφετὸς τῶν πιστῶν τῆς θάλασσας ἔγινε καπνὸς καὶ πάει.

Καὶ ἀπομείνανε, τώρα, οἱ πιὸ φανατικοί, φίλοι της,—οἱ μετρημένοι,—οἱ μπανιέρισες καὶ οἱ τρατάρηδες γιὰ ν' ἀπολαύσουν τὸ ἀπερίγραπτο μεγαλεῖο τοῦ φθινοπωρινοῦ πόντου, τοῦ μελαγχολικοῦ πόντου ποὺ ἀνατριχιάζει περιμένοντας τὰ πρωτοβρόχια.

ΣΤΕΦ. ΧΑΡΜΙΔΗΣ

ΓΟΥΣΤΑΥΟΥ ΚΟΕΝ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΣΟΡΒΟΝΝΗΣ

ΟΥΩΛΤ ΧΟΥΙΤΜΑΝ

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

ΟΥΩΛΤ ΧΟΥΙΤΜΑΝ γεννήθηκε στὶς 31 τοῦ Μάη τοῦ 1819, στὴ φάρμα Γουέστ Χίλλς, κοντὰ στὸ χωριὸ Χώντινγκτον, στὸ Λόνγκ Ἄϊλαντ, πάει νὰ πεῖ ἀνάμεσα στὴ μεγάλη πολιτεία καὶ στὴ θάλασσα, ἀνάμεσα στὸ θόρυβο τοῦ πλήθους καὶ τὸν ψίθυρο τοῦ κύματος, ὅμως μέσα στὴν ἐξοχὴ καὶ πλάϊ στὰ κατοικίδια ζῶα. Ὁ πατέρας του εἶναι ἕνας φάρμερ, μαραγκὸς καὶ χτίστης ἀντάμα, κοντολογῆς ἕνας ἄποικος, καὶ κατάγεται ἀπὸ τὸν Αἰδεσιμώτατο Ζαχαρία, ποὖχει ἔρθει ἀπὸ τὴν Ἀγγλία στὰ 1635· ἡ μητέρα κατάγεται ἀπὸ οὐαλλοὺς θαλασσινοὺς κι ὁλλαντοὺς ἀποίκους τοῦ Νιοῦ-Ἀμστερνταμ, ὅπως μαρτυρᾶ τὸ ὄνομα τοῦ κοκκινομάγουλου κι ἀνοιχτόκαρδου πάππου Φὰν Φέλζορ. Ἀπ' αὐτὸν προέρχεται ἡ λαύρα τοῦ αἵματος, κι ἀπὸ τὴν σὐαλλὴ κουακέρισσα ἡ τάση γιὰ τὸ ἐλεύτερο κ' ἐκστατικὸ κήρυγμα. Ἄγγλοι, Κέλτες, Ὁλλαντοί, τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς Νέας Ἀγγλίας, βρίσκουνται κεῖ. Λείπει ἡ Γαλλία, ἀλλὰ ὄχι ὁλότελα. Βρίσκεται στὴ νεανικὴ ἀνάμνηση τουλάχιστο: ὁ νεαρὸς Οὐώλτ εἶχε δεῖ τὸ Λαφαγιὲτ στὸ Μπροῦκλυν, τόχε φέρει μάλιστα ἡ τύχη νὰ τόνε σφίξει στὴν ἀγκαλιά του ὁ ἐλευθερωτής. Αὐτὸ δὲν τὸ ξέχασε ποτέ!

***

Τὸ φρόνημα τοῦ Χουΐτμαν τὸ θέρμανε πάντα ἡ ἀνάμνηση τῆς Ἐπανάστασης καὶ τῶν ἀρχηγῶν της, τὄνομα τοῦ Οὐάσιγκτων καὶ τοῦ Τζέφερσον καὶ τῶν ἡρωϊκῶν συναγωνιστῶν τους, ποὺ ὁ ποιητὴς πρόλαβε νὰ τοὺς γνωρίσει. Τὰ νιάτα του δὲ στάθηκαν εὐτυχισμένα. Ὁ πατέρας του εἴταν ἄστατος, ἡ μητέρα του ἀγαθώτατη κι ἀγαπημένη ἀπ' ὅλους, ἔχοντας ὅμως στὸ κεφάλι τους νἀναθρέψουν δίχως πεντάρα 9 παιδιά, δὲν μπόρεσαν νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν τὴν οἰκογενειακὴ γαλήνη, ποὺ τὴν πόθησε σ' ὅλη τὴν τρικυμισμένη ζωή του, ὅπως ὁ θαλασσοδαρμένος τὸ ἀπάνεμο λιμάνι. Ἀπὸ ἡλικία δώδεκα χρονῶν, εἶναι κι ὅλας ἀναγκασμένος νὰ κερδίζει τὸ ψωμί του ὡς στοιχειοθέτης. Στὰ 1855, συνθέτει τὸ βιβλίο του μ' ὅλες τὶς σημασίες τῆς λέξης. Τὸ τυπογραφικὸ αὐτὸ περιβάλλο εἶναι ἴσως τὸ μόνο γύρω του ποὺ ἔχει νὰ κάμει μὲ τὰ γράμματα, — ἡ λέξη κ' ἐδῶ παρμένη μ' ὅλες τὶς σημασίες. Ἐργάτης, πυροσβέστης, ὑποβολέας, πωλητὴς λιμπρέτων, μονάχα γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ συγνάζει δωρεὰν στὰ θέατρα... Τόνε βρίσκουμε στὸ Μπροῦκλυν ἢ στὴ Νέα Ὑόρκη. Ὡστόσο, σὲ λίγο, αὐτὸς ποὺ ξέρει τὰ ἔρημα τὰ γράμματα, θὰ πάει νὰ τὰ διδάξει στὰ χαμίνια τῆς Μπάμπυλον, πότε μὲ ἀληθινὴ ἀγάπη καὶ πότε μὲ βαρεσιά, πότε κουτσὰ-στραβὰ καὶ πότε καθόλου, ὅταν τὸν πιάνει ἡ λόξα νὰ πάει νὰ χαζέψει ξαπλωμένος κάτω ἀπὸ τὶς μηλιές. Ὅπως καὶ νἄναι, ἐκεῖ ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τὰ παιδιά, μὲ κεῖνα τάθῶα μάτια ποὺ ἀνοίγονται στὸ ἄπειρο φῶς καὶ μὲ τὰ γείλη κεῖνα ποὺ θέτουνε τὰ ἄλυτα ἐρωτήματα, γυρεύοντας τὴν ὁριστικὴ τὴν ἀπόκριση:

Ἕνα παιδὶ εἶπε: «Τί εἶναι τὸ χορτάρι;» φέρνοντάς μου το στὶς ἀνοιχτές του τὶς φοῦχτες.

Πῶς νἀποκριθῶ στὸ παιδί; Δὲν ξέρω περισσότερο ἀπ' αὐτὸ τί νἄναι τὸ χορτάρι.

Φαντάζουμαι πὼς πρέπει νἄναι ἡ σημαία τῆς καλοκαρδωσύνης μου, κομμένη πάνω στο πράσινο πανὶ τῆς ἐλπίδας.

Ἢ φαντάζουμαι πὼς εἶναι τὸ μαντήλι τοῦ Θεοῦ...

Ἢ φαντάζουμαι πὼς τὸ χορτάρι τὸ ἴδιο εἶναι ἕνα παιδί... τὸ νιογέννητο παιδὶ τῆς ὁλότητης...

Συχνὰ ἡ Βίβλος, ποὺ χρησίμευσε ἀντάμα γιὰ τὴν ἀνάγνωση καὶ γιὰ τὴν ἠθική, παραμεριζότανε γιὰ τοὺς στίχους, κυρίως τοὺς δικούς του στίχους. Πρέπει «νὰ μεταχειρίζεται τοὺς μαθητὲς σὰ λογικὰ πλάσματα, ποὺ τὸ καθένα τους ἔχει ψυχὴ ἀθάνατη.... Αὐτὸ ποὺ χρειάζεται, εἶναι νὰ κάμεις τὸ σκολειὸ εὐχάριστο». Φαίνεται ὡστόσο πὼς δὲν τὸ κατάφερνε, γιατὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς μαθητές του εἶπε: «Τὸ φόρτε του δὲν εἴταν τὸ σκολειό, τὸ φόρτε του εἴταν ἡ ποίηση».

Γι' αὐτὸ κ' ἐπιχείρησε πιὸ ὕστερα ἄλλο ἐπάγγελμα, τὴν πολιτικὴ μέσα στὸ κόμμα τῶν δημοκρατῶν. Ἀστόχησε κ' ἐδῶ, ἀλλὰ ἡ δράση του αὐτὴ τοῦ ἄνοιξε τὶς πόρτες τῶν ἐφημερίδων. Ἔκαμε ἀρχισυντάχτης τοῦ Tatler, τοῦ Statesman, τοῦ Brooglyne Eagle, τοῦ Broadway Journal. Ἐκεῖ σχετίστηκε μὲ τὸν Ντίκενς, τὸν Κοῦπερ, τὸν Πόε κι ἄλλους. Δημοσίευε διηγήματα κ' ἔκανε τὴν φιλολογικὴ κριτική, κι αὐτὸ τοῦδιδε ἀφορμὴ νἀναπτύσσει τὴ φιλολογική του μόρφωση.

Ἀλλὰ ὁ Brooklyne Daily Eagle τὸν ἀπόλυσε σὲ λίγο: «Ἀργός, ντεμπέλης, βαρύς, ἀπότομος.... εἴτανε βάρος νεκρὸ στὴν πρόοδο τῆς ἐφημερίδας», λέγαν οἱ προϊστάμενοί του. «Δὲν εἶχε καμμιὰν ἀρχὴ στὴν πολιτική, οὔτε σ' ἄλλο πρᾶμα ὁποιοδήποτε. Ὁ «Ἀετὸς τοῦ Μπροῦκλυν» δὲν ἤξερε τί νὰ τὸν κάμει αὐτὸ τὸν ἄλμπατρο ποὺ ἔσερνε τὰ φτερά του μέσα στὰ μελάνια τῶν γραφείων. Ἄφησε λοιπὸν καὶ κεῖνος νὰ παρασυρθεῖ ἀπὸ μιὰν ἄλλη ἐφημερίδα, τὸ Crescent, στὴ Νέα Ὀρλεάνη. Ἡ Γαλλία κ' ἡ Ἱσπανία εἶναι ἐδῶ ζευγαρωμένες, στὴν ἡλιόλουστη Λουϊζιάνα, μὲ Ἰνδοὺς καὶ μὲ Νέγρους κι ἀπὸ τὸ ζευγάρωμα αὐτὸ βγαίνουν κεῖνες ἡ μελαχροινὲς ποὺ φλογίζουν τὶς καρδιὲς τῶν ποιητῶν. Ἡ Γκριζὲτ ἡ ἀνθοπῶλις εἶναι μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς μελαχροινές. Ὡστόσο, ὁ Χουΐτμαν καταφέρνει νὰ γλυτώσει ἀπὸ τὴ σαγήνη της, κι ἀπὸ ἄλλες ἴσως γοητεῖες ποὺ δὲν ξέρουμε, καὶ νὰ ξαναγυρίσει στὸ ἀγαπημένο του Μπροῦκλυν, ὅπου τὸν περιμένει ἡ ἀποστολή του. Βρίσκεται κεῖ στὶς ἀρχὲς τοῦ 1849, δουλεύοντας λίγο, χαζεύοντας πολύ, ψιθυρίζοντας ἤδη τὰ «Φύλλα τῆς Χλόης» καὶ συγκεντρώνοντάς τα. Διαβάζει τὸν Ἔμερσον. «Σιγόβραζα, μᾶς λέει, ὁ Ἔμερσον μ' ἔκαμε νὰ χοχλακίσω». Ὁ συγγραφέας τῶν Essays τὸν βοηθὰ νἀνακαλύψει τὴ Φύση, κι ἀκόμα περισσότερο, νἀνακαλύψει τὸν ἑαυτό του, ἐνῶ ὁ Σέλλιγκ τὸν φέρει πρὸς τὸ Ἀσύνειδο ἢ τὴν ἀνακάλυψη τῆς ψυχῆς καὶ θὰ τὸν ὁδηγήσει πρὸς τὴ φόρμουλα κείνη ποὺ συνοψίζει ὁλάκερη τὴν τέχνη του: I celebrate myself, δοξάζω τὸν ἑαυτό μου.

***

Μὰ τί νἄναι τάχα αὐτὸ τὸ ἐγώ ποὺ θὰ ξεσπάσει σὲ λίγο σὲ τρομερὴ κι ἀπροσδόκητη συμφωνία μέσα στὰ «Φύλλα τῆς Χλόης» τοῦ 1855; Δὲν εἶναι τὸ συνειθισμένο ἐγώ, τὸ δικὸ σας ἢ τὸ δικό μου νυσταλέο ἐγώ, ποὺ δὲ θὰ λάβουν ποτὲ συνείδηση τοῦ κόσμου, ποὺ τὰ περικλείνει. Τὸ ἐγώ αὐτὸ τὸ I, το myself τοῦ Χουΐτμαν δὲν εἶναι ἡ συνείδηση, εἶναι τὸ ἀσύνειδο, ποὺ πλημμυρᾶ τὴν ψυχὴ σὲ κάποιες στιγμὲς κρίσης ἢ ἔκστασης. Τὶς στιγμὲς αὐτὲς ὁ Χουΐτμαν τὶς ὀφείλει ἴσως στὴν κληρονομικότητα (ἕνας ἀδελφὸς ἐπιληπτικὸς καὶ παράλυτος, ἕνας ἄλλος τρελός). Ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἐνδιαφέρει ἐδῶ. Τότες, ἀργά, νιώθει τὴν ἀμπώτιδα τῶν πραγμάτων νἀνεβαίνει, νὰ τὸν πλημμυρᾶ, νὰ τοῦ γλείφει ἀπὸ παντοῦ τὸ εἶναι του. «Εἶμαι τὸ τέρμα τῶν δημιουργημάτων· περιέχω τὰ πράματα ποὺ μέλλουνε νἀρθουνε... κ' ἐξακολουθῶ νἀνεβαίνω ἀκατάπαυτα». «Οἱ κύκλοι τῶν καιρῶν βαστήξανε τὸ λίκνο μου».

Αὐτὸ ποὺ γυρεύει εἶναι ἡ ταυτότητα κατὰ τὸ Σέλλιγκ, δηλαδὴ ἡ ταύτιση μὲ τὰ πράματα καὶ μὲ τὰ ὄντα: «Βλέπω τὸν ἑαυτό μου στὴ φυλακή»· «γίνομαι ὁ ἄνθρωπος ποὺ λαβώθηκε»:

«...Μιὰ ἀνατριχίλα μὲ σκίζει καὶ μοῦ ἐπιβάλλει μιὰν καινούρια ταυτότητα.

«Φλόγα κ' αἰθέρας γυμοῦνε γιὰ νὰ κυριέψουν τὶς φλέβες μου. Τὸ προδοτικὸ ἄκρο τοῦ κορμιοῦ μου ἁπλώνεται καὶ βιάζεται νὰ πάει σὲ βοήθεια τους. Ἡ σάρκα μου καὶ τὸ αἷμα μου τινάζουν ἀστραπὲς γιὰ νὰ κάψουν αὐτὸ ποὺ ἐλάχιστα διαφέρει ἀπὸ μένα...»

Κι ὅταν τὸ μυστήριο αὐτὸ ἔχει συντελεστεῖ, μιὰ χαρὰ ἀναβράει ποὺ στὰ 1860 ξεσπάζει στὸ Ποίημα τῆς Χαρᾶς:

Ὦ ἡ χαρὰ τῆς λικνιστικῆς μου ψυχῆς, ποὺ δέχεται τὴν καινούρια ταυτότητα ἀπὸ τὰ πράματα, κι ἀγαπώντας τα, παρατηρώντας τὰ γνωρίσματά τους, τἀπορροφᾶ,

Ἡ ψυχή μου ποὺ μοῦ ἔρχεται πίσω ἀπὸ τὰ πράματα, τὰ ἰδωμένα, τὰ γρικημένα, τἀγγιγμένα!.

Ἡ πραγματικὴ ζωὴ τῶν αἰσθήσεών μου καὶ τῆς σάρκας μου, ξεπερνώντας τὶς αἰσθήσεις μου καὶ τὴ σάρκα μου,

Μοῦ ἀπόδειξε σήμερο χωρὶς δυνατὴ ἀμφιβολία πὼς δὲν εἶναι τὰ ὑλικά μου τὰ μάτια ποὺ βλέπουν, στὸ τέλος τοῦ λογαριασμοῦ,

Οὔτε τὸ ὑλικό μου κορμὶ ποὺ ἀγαπᾶ, βαδίζει, γελᾶ, κραυγάζει, ἀγκαλιάζει, γεννοβολᾶ, στὸ τέλος τοῦ λογαριασμοῦ....

Ὄχι λοιπὸν ἡ ψυχὴ ἡ συνειδητή, παρὰ ἡ πραγματικότητα τοῦ ἀσύνειδου, ἡ ὑπερπραγματικότητα, ἡ μελωδία ἀπ' αὐτὴ τὴ σύγχυση, ἡ τάξη αὐτοῦ τοῦ χάους,—αὐτὸ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Χουΐτμαν. Ἔτσι πρέπει νὰ ἑρμηνευτοῦνε κ' οἱ ξακουστοὶ στίχοι του:

Εἶμαι ὁ ποιητὴς τοῦ κορμιοῦ κι ὁ ποιητὴς τῆς ψυχῆς.

Στὸ κορμὶ ἐπίσης πρέπει νὰ δοθεῖ μιὰ ξεχωριστὴ σημασία. Βέβαια ἀνυμνεῖ τὰ μέλη του καὶ τὰ ὄργανά του, ὅλα τὰ ὄργανα, σκίζοντας τὴν καταγνιὰ τῆς σεμνοτυφίας. Πρὶν ἀκόμα ἀπὸ τὸ Βεράρεν, ὁ Χουΐτμαν λάτρεψε σ' ἕνα εἶδος αὐτοερωτισμοῦ, ναρκισισμοῦ, ἄν θέλετε, τὸ κορμί του καὶ τοὺς μυῶνες του. Ὅμως, ὅλα τὰ κινήματα τοῦ κορμιοῦ αὐτοῦ τείνουν πρὸς τὸ ἄπειρο καὶ τὴ διάρκεια, καὶ ἡ ὑπέρτατη πράξη εἶναι κι αὐτὴ διάρκεια καὶ παγκοσμιότητα. Γι' αὐτό, κάθε ἀτομικὴ τέρψη παύει νἄναι ἀτομικὴ γιὰ νὰ γίνει παγκόσμια:

Τὸν ἑαυτό μου εἶναι ποὺ ἀνυμνῶ κ' οἱ τίτλοι μου θἄναι οἱ τίτλοι σας, γιατὶ δὲν ὑπάρχει ἕνα ἄτομο μέσα στὸ εἶναι μου ποὺ νὰ μὴν ὑπάρχει καὶ μέσα στὸ δικό σας.

Μέσα στὸν ἀκρότατο αὐτὸ πανθεϊσμὸ, δὲν μπορεῖ νὰ γίνεται λόγος γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό, ὅπως δὲν μπορεῖ νὰ γίνεται μέσα στὴ δημιουργία: «Εἶμαι ἀδιάφορος!» Οὔτε γιὰ ἀντίφαση μπορεῖ νὰ γίνεται λόγος, γιατὶ

Οὐώλτ Χουΐτμαν, ὁ μεγάλος Ἀμερικανὸς ποιητὴς

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΟΥΣΤΑΥΟΥ ΚΟΕΝ:
Οὐώλτ Χουΐτμαν, ὁ μεγάλος Ἀμερικανὸς ποιητής.

ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ:
Σολωμὸς καὶ Θωμαΐδος.

ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΖΩΗΣ
(Συνέντευξις τοῦ κ. Σκουλούδη μὲ τὸν κ. Α. Τερζάκη).

Γ. ΠΡΑΤΣΙΚΑ:
Ἀνρὶ Μπαρμπύς.

ΙΒΑΝ ΜΠΟΥΝΙΝ:
Μία περιπέτεια
(Διήγημα)

Ο. Κ. ΤΣΕΧΟΒΑ:
Τὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ Α. Τσέχωφ

Κ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ:
Συνέντευξις μὲ τὴν Ἑλένη τῆς Τροίας.

Μ. ΒΑΓΙΑΝΟΥ:
Τουριστικοὶ γύροι
(Ρεπορτάζ μὲ σχέδια τοῦ ζωγράφου Φ. Κόντογλου).

ΕΙΡΗΝΗΣ Μ. ΓΑΛΑΝΟΥ:
Καλῆς ἡμέρας δῶρο.
(Διήγημα)

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ:
Τὸ δάσανο τῆς ὑποψίας
(μυθιστόρημα, συνέχεια)

ΚΟΛΕΤΤ:
Τὸ χρυσό μου
(μυθιστόρημα, συνέχεια)

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
Γραφεῖα: Βουλῆς 1

Ὑπεύθυνος συντάκτης
Β. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Ἱππίτη 3

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου
ΝΙΚ. ΓΑΒΑΛΑΣ
Ὁδὸς Πριάμου, Καλλιθέα

τάντιφατικά συγγωνεύουνται μέσα στὸ ἑγώ του:

Ἀλήθεια, ἀντιφάσκω;
πολὺ καλά... Ἀντιφάσκω.

Εἶμαι ἄπειρος, περιέγω τὰ πλήθη...

Εἶναι δύσκολο σὲ ποιητὴ νὰ νάνεβεῖ ψηλότερα. Μὲ στίγους σὰν αὐτοὺς, μὲ τὸν «ὕμνο του τῆς διασωλῆς καὶ τῆς περιφάνειας», ὁ Χουΐτμαν κατατάσσεται μὲ τοὺς κοσμικοὺς ποιητὲς ποὺ μοιάζουν μὲ τοὺς θεούς. Αὐτοὶ εἶναι ποὺ μᾶς ξεριζώνουν ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἑαυτούς μας, ποὺ μᾶς ἀποκαλύπτουν τὸ μεγαλεῖο τῶν πραγμάτων καὶ μᾶς κάνουν νὰ ἐξερνοῦμε κι αὐτὸ τὸ θανατο : «Ὁ θάνατος εἶναι μεγάλος σὰν τὴ ζωή».

ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΚΟΕΝ
Καθηγητὴς τῆς Σορβόννης

ΑΛΗΘΕΙΕΣ

Ἠθικὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀφοῦ ζητήσει καλὰ μιὰ πράξη καὶ δῆ πὼς εἶναι δίκαιη τὴν ἀποφασίζει καὶ τὴν ἐκτελεῖ γιατὶ νοιώζει πὼς αὐτὸ εἶναι τὸ καθῆκον καὶ μόνο γιὰ τὸ λόγο πὼς εἶναι δίκαιη. **Y. Cousine**

***

Οἱ μεγάλες θέσεις μοιάζουν μὲ τὶς κορυφὲς τῶν ἀπότομων βράχων. Μονάχα οἱ ἀετοὶ καὶ τὰ ἐρπετὰ μπορεῖ νὰ φτάσουν σ' αὐτές. (Ka Necker)

***

Τὸ ἀργύριον εἶναι μέταλλον ἀχρεῖον καὶ ἄλλο δὲν τὸ χωρίζει ἀπὸ τοὺς λίθους πλὴν ἑνὸς πλεονέκτημα στιλπνότης· ἀλλ' εἰς τὰς χεῖρας τοῦ γνωρίζοντος νὰ τὸ μεταχειρισθῇ γίνεται δόξης αἰώνιον δῶρον. (Κορᾶης)

***

Νὰ ὑπερασπίζεσαι τὸ δίκιο σου μὰ μὲ γαλήνη καὶ πραότητα. Ὁ ἀνάβρασμός, ὁ θυμός, ἡ ἀλαζονικὴ ἰσχυρογνωμοσύνη, ἡ ἀπὸ σύστημα ἀντιλογία δὲ φέρουν ὠφέλιμο ἀποτέλεσμα τὸ ἐναντίον, κεισμώνουν τὸν ἄλλ· καὶ προσθέτουν ἄδικο ἐπάνω στ' ἄδικο. Ἴσως πῆς: «Καλὰ καὶ ἀγιὰ' μὰ μπορῶ τάχα νὰ συγκρατηθῶ;» Μὰ ἐγὼ σοῦ ἀπαντῶ: «Ὁ ἄνθρωπος πολλὰ μπορεῖ ὅταν πραγματικὰ θέλει». Πῶς τάχα συγκρατεῖς τὴ γλῶσσα σου μπροστὰ σὲ κείνους ποὺ φοβᾶσαι; Εἶσαι λοιπὸν ἀνδρεῖος μονάχα μπροστὰ στοὺς ἀδύνατους καὶ σὲ κείνους ποὺ ἀκίνδυνα μπορεῖς νὰ καταφρονέσης; Μ' αὐτό, θαρρῶ, λέγεται ἀνανδρία! (Zschokke)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ
ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
Δραχ. 425
Βιβλ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ ΘΩΜΑΖΕΟΣ

Η ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΑΣ ΠΟΙΗΤΟΥ

Εἰς τὴν Κέρκυραν ὁ Σολωμὸς ἐγνωρίσθη μὲ ἕνα Ἰταλὸν λόγιον πρόσφυγα, τὸν Θωμαζέον, ὁ ὁποῖος ἔμεινε πολλὰ χρόνια εἰς τὴν νῆσον, ἔμαθε τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ μετέφρασε διάφορα δημοτικὰ τραγούδια εἰς τὴν Ἰταλικήν. Διὰ τὸν Σολωμὸν ἔγραφε μὲ ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμὸν ὁ Θωμαζέος εἰς τὸ «Αἰσθητικὸν Λεξικόν» του, καὶ εἰς ἐν ἄλλο ἄκρον ἐργον του, εἰς τὸ βιβλίον εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θωμαζέος ἐδείχθη ἄδικος πρὸς τὸν Κερκυραϊκὸν λαόν. Ὁ τίτλος του εἶναι «Τὸ μαρτύριον ἑνὸς Ἰταλοῦ εἰς Κέρκυραν». Πρόκειται περὶ ἑνὸς κοινοῦ ἑγκληματικοῦ γεγονότος, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θωμαζέος, περιέργον πῶς ἐξαφεῖς, ἔδωσε σημασίαν ὑπερβολικήν, φθάσας μέχρι κατηγοριῶν ἐναντίον ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι, κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν τῶν πολιτῶν μὲ Ἰταλὸν προσφύγων ἐν Κερκύρᾳ, ἐδείχθησαν φιλεύσπλαγχνοι καὶ προστευτικοὶ πρὸς τοὺς καταφυγόντας ἐκεῖ Ἰταλοὺς πολιτικοὺς ἐξορίστους.

Τὸ ἐπεισόδιον εἶναι κοινότατον. Εἰς μίαν ταβέρναν τῆς Κερκύρας, εἰς Ἰταλὸς ὕβρισε τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐξηρέθισε τὸν Κερκυραῖον Ζαλάπαν, ὁ ὁποῖος διεμαρτυρήθη. Ἐπηκολούθησε σύρραξις, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰταλὸς ἐσκότωσε τὸν Ἕλληνα. Αὐτὰ συνέβαιναν κατὰ τὸ 1853, ὅτε εἶχε διαδοθῆ εἰς τὴν Κέρκυραν ἡ φήμη ὅτι εἶχε σχηματισθῆ Ἰταλικὴ λεγεὼν ἐθελοντῶν διὰ νὰ μεταβῆ ὅπως πολεμήσῃ μαζὶ μὲ τὴν Τουρκίαν ἐναντίον τῆς ὀρθοδόξου Ρωσσίας. Ἡ ἀγγλικὴ δικαιοσύνη ἦτο αὐστηροτάτη εἰς τὴν Ἐπτάνησον, καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὑρισκομένην ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν διοίκησιν. Ὁ Ἰταλὸς κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Εἰς μάτην διεμαρτυρήθησαν πολλοὶ Κερκυραῖοι εἰς τὸν Ἄρμοστὴν, προσπαθοῦντες νὰ σώσουν τὴν κεφαλήν του. Ὁ Ἰταλὸς ἐπλήρωσε μὲ τὴν ζωὴν του τὸ ἐγκλημά του.

Αὐτὸ τὸ κοινότατον ἐπεισόδιον ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Θωμαζέον νὰ γράψῃ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐκ 230 σελίδων, γεμάτων ἀδίκους ἐπιθέσεις κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Μεταξὺ τῶν προσπαθησάντων νὰ σώσουν τὸν Ἰταλὸν κατάδικον ἦτο καὶ ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς Σολωμός, ὁ ὁποῖος συνεδέετο στενότατα μὲ τὸν Ἰταλὸν λόγιον. Διὰ τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν γράφει ὁ Θωμαζέος τὸ ἑξῆς εἰς τὸ κεφάλαιον εἰς τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται περὶ τοῦ Κερκυραϊκοῦ ὕβρεως τοὺς Ἰταλούς, διότι διεδόθη ὅτι θὰ ἐπολέμουν ὑπὲρ τῶν Τούρκων, κατὰ τῶν Ρώσσων:

«Διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐθύμωσε πολὺ ὁ Διονύσιος Σολωμός, ὁ μοναδικὸς "Ἕλλην ποιητής, ποὺ εἶναι γνωστὸς εἰς τὴν Εὐρώπην, ὁ μόνος ἰσως ποιητὴς τῆς Εὐρώπης, τοῦ ὁποίου τὰ ποιήματα ψάλλονται ἀπὸ τὸν λαόν, ὅχι ἀπὸ μίαν μόνην τάξιν προσώπων ἢ εἰς μίαν μόνην πόλιν, ὅπως τὰ ποιήματα τοῦ Βερανζέρ, ὁποῖος Μάλιστα, ὁ Ἕλλην εἶναι καλύτερος ἀπὸ τὴν Γάλλον, διότι μὲ εἰκόνας διαφθειρούσας δὲν ἐρρύπανε τὸν στίχον του. Ὁ Σολωμὸς ἀγαπᾶ τὴν Ἰταλίαν, καθὼ ἱκανὸς νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀξίαν της καὶ νὰ συμπονέσῃ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ ἀτυχήματα, συγγραφεὺς καὶ αὐτὸς ἰταλικῶν στίχων δυνατῶν καὶ ἐκλεκτῶν, ἀναγνωρίζει ὅτι ὀφείλει κάτι εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ μὲ πληθώραν ἐπαίνων καὶ εὐγνωμοσύνης, χαρακτηριστικὸν προνόμιον τῶν ἀξίων μεγάλων ἐπαίνων, δὲν φοβεῖται νὰ τὸ ὁμολογῇ, "Θέσε δημοσίᾳ, ἐνώπιον Ἑλλήνων καὶ Ἄγγλων ἀπήγγειλε τὸν ἀκόλουθον στίχον, ὁμιλῶν περὶ Ἰταλίας: «"Ὅπου βάρβαρος ἐφθασε καὶ πειά δὲν εἶμαι τέτοιος». Πολὺ μετριόφρονες λέξεις, ἀλλ' ἀληθεῖς κατά τοῦτο, ὅτι, χωρὶς τὴ Ἰταλικὸν αἷμα καὶ τὸ Ἰταλικὸν χρῆμα καὶ τὸ ἰταλικὸν πνεῦμα αἱ Ἰόνιοι νῆσοι θὰ ἦσαν ἀκόμη βάρβαροι».

Τὰ ἀνωτέρω δείχνουν πόσον στενὸς δεσμὸς ἤνωνε τὸν Σολωμὸν μὲ τὸν Θωμαζέον. Ὅταν λοιπὸν ἐγενήθη τὸ ζήτημα τῆς ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς καταδίκης τοῦ Ἰταλοῦ, ὁ Σολωμὸς καὶ ἕνας ἄλλος Ζακύνθιος, ὁ Κανδιάνος Ρώμας, πρόεδρος τῆς Γερουσίας τῆς Ἑπτανήσου, ἀντετάχθησαν κατὰ τῆς ἐκτελέσεως. Ἀλλ' ἂς δώσωμεν καλύτερα τὸν λόγον εἰς τὸν Θωμαζέον:

«Δὲν δύναμαι νὰ σιωπήσω τὸ γεγονὸς ὅτι, χωρὶς νὰ προσφύγω εἰς αὐτόν, διότι δὲν ἐπιδιώκω τοὺς μεγάλους, ὁ Ρώμας εὐηρεστήθη νὰ μοῦ ἐπιεθυμήσῃ ὅτι ὑπῆρξε συμμαθητής μου εἰς τὴν Πάδοβαν. Ἡ Ἰταλικὴ μόρφωσις του δὲν τὸν ἤμπόδισε νὰ γράψῃ ἑλληνικὰ ποιήματα περιραθῆ καὶ εἰλικρινῆ, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀγάπη τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔσβυσε τὴν ἀγάπην τῆς Ἰταλίας καὶ τὸν σεβασμὸν τὸν ὁποῖον οἱ μὴ βάρβαροι αἰσθάνονται ὅτι ὀφείλουν εἰς τὴν Δύσιν. Εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν μοῦ εἶναι γλυκὺ νὰ ὀφείλω μίαν πρᾶξιν φιλανθρωπον. Αὐτός, ὁ Κούρτζολας (δικαστὴς κατὰ τὴν προτόδικον ἀπόφασιν) καὶ ὁ Σολωμός, Ζακύνθιοι, κατέστησαν μέσα μου ζωηροτέραν καὶ θετικωτέραν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ὡς ἐκ προφητικοῦ ἐνστίκτου ἐδοκίμασα ἀπὸ τὸν πρώτων ἐτῶν εἰς τὸ δίνυμα (χωρὶς νὰ γνωρίζω τίποτε ἀλλο περὶ αὐτῆς) εἰς τὸ ἁρμονικὸν ὄνομα τῆς Ζακύνθου.

»Ὁ Σολωμὸς δὲν λέγω ὅτι εἰς τὴν μεαίτεσιν αὐτὴν δὲν μετεχειρίσθη τὸ θάρρος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζει κινδύνους, διότι οὐ τος γνώστης καὶ ἐκτιμητὴς τοῦ ἀληθινοῦ λαοῦ καὶ συνειθισμένος νὰ διακρίνῃ ἀπὸ αὐτὸν τοὺς χλιαροὺς κόλακας, ἐγνώριζεν ἤδη ὅτι δὲν ἤτο κίνδυνος νὰ δείξῃ οἴκτον, ἀλλ' ἐν τούτοις μεταχειρίσθη ἐκεῖνο τὸ ἄλλο εἶδος θάρρους, τὸ σπανιώτερον, τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίζει τὰς ἀναιδεῖς ἀρνήσεις, ἢ τὰς σκεπασμένας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀκόμη περισσότερον θλιβεραὶ ἢ τὰς ὑπερηφάνους ὑποσχέσεις ἢ τὰς προδοτικὰς αἰ ὁποῖαι καλύπτουν, ὅπως τὸ φεῖδι κάτω ἀπὸ τὸ χόρτον, τὴν ἄρνησιν.

»Αὐτός, ὁ ὁποῖος ἐδιάβαζεν εἰς μερικὼν τὰς καρδίας καὶ μὲ τὰ προφητικὰ μάτια τοῦ ποιητοῦ, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀσφαλέστερα ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ δικαστοῦ, ἐβλαγεν ἀπὸ τὰ φευγαλέα καὶ πλανώμενα μάτια τὴν ἐξομολόγησιν τῆς προμελετημένης θηριωδίας, ἐν τούτοις κατεδέχθη νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτοὺς τὴν λογικήν, τὴν παράκλησιν, τὴν ἱκεσίαν, δεικνύων ὅτι θέλει νὰ ἐλπίσῃ ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον ἀπηλπίζετο, νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ καθῆκον του μέχρι τέλους. Καὶ εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν, ἐν συμπεράσματι, μὲ μέτωπον ἀγέρωχον καὶ μὲ φωνὴν ἀσφαλῆ ὥστε νὰ ἤχῃ περισσότερον δυνατὴ ἀπὸ κάθε ἐπίπληξιν, ἔλεγε: «Σᾶς φιλῶ τὰ χέρια!»

»Δι' ἐκείνον, ὁ ὁποῖος αἰσθάνεται τὴν ἰδικήν του ἀξιοπρέπειαν καὶ θέλει νὰ κάμῃ τοὺς ἄλλους νὰ αἰσθανθοῦν καὶ τὴν ἰδικήν τον, καὶ δὲν τὸ κατορθώνει, ὁ ἀγὼν αὐτὸς ἀηδίας καὶ περιφρονήσεως καὶ ἀποτροπιασμοῦ εἶναι σκληρότερος ἀπὸ κάθε δοκιμασίαν καὶ ἀπαιτεῖ τὸ θάρρος τῆς ὑπομονῆς, τὸ πλέον δύσκολον ἀπὸ ὅλα τὰ θάρρη.

»Αὐτὸς θὰ ἔκαμνε πολὺ περισσότερον ἂν ἐπενέβαινε μόνος του, διότι ἔπρεπε νὰ φυλαχθῇ μήπως ἡ μία μεσίτευσις μπερδέψῃ τὴν ἄλλην, ὅπως συχνὰ συμβαίνει, ἢ λόγῳ τῆς ἀθόας ζηλοτυπίας τῶν παρακαλούντων, ἢ ὁποία κρύπτεται μέσα των ὑπὸ πέπλον ζήλου, ἢ λόγῳ τῆς ὀλιγοτέρου ἀθόας ζηλοτυπίας τῶν παρακαλουμένων, οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν νὰ δυσπιστοῦν δι' αὐτούς, ὅπως καλλίτερα ἔπειτα ἐμπαίξουν τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων... Τόσον εἶναι δύσκολον νὰ κάμῃ κανεὶς τὸ καλόν, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη οἱ ὁποῖοι εἰλικρινῶς καὶ ἐκ συμφώνου τὸ ζητοῦν, συχνὰ ὁ εἰς γίνεται ἐμπόδιον τοῦ ἄλλου καὶ ἐνόχλησις. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ Σολωμὸς ἀπέδειξε τὴν ποικίλην ἐκείνην δεινότητα εἰς σκέψεις καὶ εἰκόνας καὶ αἰσθήματα, εἰς ἀπλότητα καὶ ἀντίληψιν, εἰς ἐμπνευσιν φυσικὴν καὶ πνηρίαν τεχνῆτη, δεινότητα ἡ ὁποία ὄχι μόνον δὲν ἀποκλείεται εἰς τοὺς ἀληθινοὺς ποιητάς, οἱ ὁποῖοι τὴν φυλάττουν διὰ νὰ τὴν χρησιμοποιήσουν ὅπου πρέπει, ἀλλ' εἶναι μία ἐλευθέρα μετάφρασις τῆς ποιήσεώς των, ἡ ὁποία οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ μία συμπεπυκνωμένη εὐγλωττία. Καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαζόμενοι πρακτικοί, διότι μεταβάλλουν τὴν καρδίαν των εἰς χαλύβδινον ἐλατήριον καὶ τὰ νεῦρα εἰς διακεκομμένον σύρμα, μὴ κατάλληλον οὔτε κἂν δι' ἠλεκτρικὸν τηλέγραφον, ἀπὸ αὐτὸ τὸ παράδειγμα θὰ ἤδύναντο νὰ μάθουν πῶς τὰ γεννοῦσα αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα οὔτου χλευαστικὸς ἀποκαλοῦν ποίησιν, εἶναι ἀναγκαῖα καὶ συμβίβασθοῦν μὲ τὸν κοινὸν νοῦν καὶ νὰ ἀποσοβήσουν ἂν ἠκούοντο πολλὰ λάθη εἰς τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ζωῆς. Αὐτὴν τὴν ὥρα καθεὶς θὰ ἤθελε νὰ εἶναι μᾶλλον ὁ παρακαλῶν εἰς μάτην ποιητὴς παρὰ ὁ ἀρνούμενος ἐναγκαλιαστής.

»Ὁ Σολωμὸς μετέβη εἰς τὸν λόρδον "Ὑπατον Ἄρμοστὴν παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως ἐπέμβῃ, ἀλλ' οὔτος εἶχε πολλοὺς δισταγμοὺς ὅσον ἀφορᾷ τὸ φιλάνθρωπον μέτρον, εἰς τὸ ὁποῖον τὸν ὤθει. "Ὀχι μόνον τὸ Σύνταγμα τοῦ ἀπηγόρευε ν' ἀναμιχθῇ, παρὰ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν περὶ τῆς ὁποίας προηγουμένως ὁμιλήσαμεν, εἰς τὰς ὁποθέσεις τῆς δικαιοσύνης, ὄχι μόνον ἐν αἰσθημα ἀξιοπρεπείας, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ τοῦ καταστήσῃ δυσχερῆ τὴν ἐπέμβασιν αὐτὴν εἰς μίαν ἁπλῆν ἐξουσίαν τὴν ὁποίαν τὸ Σύνταγμα ἔχει θέσει σχεδὸν ὡς ἀντισήκωμα τῆς ἰδικῆς του, ὄχι μόνον ὁ φόβος ἦ...

»Αὐτοί, καὶ ἴσως καὶ ἄλλαι σκέψεις ἐβασάνιζον τὴν ψυχὴν τοῦ "Ἀγγλου, ὁ ὁποῖος μὲ διπλὴν θλῖψιν ἤκουε τὰ λόγια τοῦ Σολωμοῦ καὶ ἀπήντα:

»—Μὴ μὲ καταθλίβετε, μὴ κάνετε τὴν θέσιν μου ἀκόμη δυσκολωτέραν ἀπ' ὅ,τι εἶναι ἤδη!

»Καὶ τόσον περισσότερον τὸν κατέθλιβεν ἡ ἄλυσσος ἐκείνη...διότι ἔβλεπεν ὅτι τὸ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐθέλγετ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐξουσίας τῆς Γερουσίας, ἀλλὰ ἀπεναντίας θὰ ἐβρήθει ἀμφετέρας νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἐποχειδιστον ἐξάρτησιν ἀπὸ τὰς ψευδοεξραδουργίας... Καὶ ὅταν ὁ Σολωμὸς τοῦ ἐδείκνυεν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὸ δικαστήριον ἢ ἀπὸ τὴν αὐθουσαν τῆς Γερουσίας ὅπου κάθηται ὡς δικαστὰ ἢ ὡς κυβερνῆται, τείνουν τὰ ὦτα εἰς τοὺς ἐξῶθεν προερχομένους θορύβους διὰ νὰ κανονίσουν τὴν συνείδησίν των, ὡς ἐὰν δὲν εἶχον ἰδικὴν των συνείδησιν, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῇ τὴν θλιβερὰν αὐτὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ νὰ ὁποκιφῇ ὅμως εἰς τὴν παράκλησίν τοῦ Ἕλληνος.

Συνεπέρανεν ὅτι μόνη ἡ αἴτησις, γινομένη ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ φονευθέντος ὑπὲρ τοῦ φονέως, θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ κάμῃ τὴν Γερουσίαν καὶ ὅτι αὐτός, ὁ Σολωμός, ἦτο ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ τὴν ἐπιτύχῃ ἀπὸ τοὺς πονεμένους καὶ θυμωμένους ἐκείνους ἀνθρώπους.

»Ὁ Σολωμὸς, ἀμφιβάλλων περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐξέλεξε τὸν "Ἑλληνα ἐπίσκοπον, ὡς διττὸς ἁρμόδιον, διότι ἐπρόκειτο περὶ ζητήματος πολληθέντος ἀπὸ ἀφορμὴν θρησκευτικὴν. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐκτύπησε τὴν θύραν του, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἦτο κλειστή. Οἱ δύο χωροφύλακες, περιπατοῦντες καὶ παραπροῦντες, συνήντησαν ἕνα νεαρὸν φίλον τοῦ Σολωμοῦ καὶ μὲ τὴν τόλμην τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸ ἐπάγγελμά τον, τὸν ἠρώτησαν τί ἐπήγαινε νὰ κάμῃ ὁ ποιητὴς εἰς ἐκείνα τὰ μέρη. Ὁ νέος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο καὶ δὲν κατεδέχετο νὰ ψευσθῇ, σκεπτόμενος ὅτι μερικοὶ πονηροὶ ἔχουν μερικοὺς κανόνας, ὡς κανόνας ρητορικῆς, ὅπως τοὺς ἐφαρμόζουν εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις καὶ εἰς ὅ,τι ἀκούουν εὐρίσκουν πάντοτε τὸ ψεῦδος; διότι καὶ αὐτοὶ αὐτὸ κάμνουν, ἐκείφθη νὰ τοὺς εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν καὶ εἶπε καὶ ἐσυτόν: «Δὲν θὰ τὴν πιστεύσουν καὶ ἔτσι θὰ μπερδεύσῃ τὰ πράγματα ἀνοζητήσεις τινὸς». Ὁ Σολωμὸς, θαυμάζων εἰς τὸν νέον τόσην πεῖραν ἢ μαντικὴν ποιηρῶν, ἀλλὰ πλέον ἀντὶς ἀπὸ αὐτόν, ἠρώτησε: «Καὶ τοὺς νομίζεις τόσον ἁπλοϊκοὺς ὥστε νὰ μὴ σὲ πιστεύσουν αὐτὴν τὴν φοράν, καὶ νὰ μπερδεύθῃκαν εἰς τὸ δίκτυ τῆς ἀληθείας;»

»—Αὐτὸ δὲν τὸ ξέρω, ἀπήντησεν ὁ νέος μειδιῶν, διότι ἐγνώριζε ἐκείνους, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχεν ὁμιλήσει.

»Τὴν ἑπομένην ἡνοίχθη εἰς τὸν Σολωμὸν ἡ θύρα καὶ τὸ αὐτὶ τοῦ ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος κατ' ἀρχὰς ἐστάθη καὶ ἠκροάσθη μὲ προσοχὴν, χωρὶς δυσπιστίαν ἢ ψυχρότητα, ἀλλὰ μὲ ἐπιφύλαξιν, τὸ ὁποῖον ἦτο διὰ τὸν ὁμιλοῦντα καλὸν σημεῖον. "Ἴσως ἐλυπεῖτο νὰ φανῇ ὅτι εἶχε προειδοποιηθῆ εἰς πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἔκαμνεν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐσχαρίστως εἰς ἄλλην ἐποχὴν καὶ τόπον. Ἀλλὰ: Δὲν ἔχουμε κοινὸ μορφωμένο, ὁ ρωμηὸς ἀδιαφορεῖ γιὰ κάθε τί ἀνώτερο, καὶ τὸ μόνο ποὺ τὸν ἀπασχολεῖ εἶναι ἡ μιζέρια τῆς καθημερινότητας. Εἶδε συχνὰ νὰ τοῦ ἀπόδιουν ὡς μόνο καὶ τικοῦ ἀξιώματος, ὅσον λόγῳ τῶν χρόνων, κατὰ τοὺς ὁποίους εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη θέλουν τὸν κληρικὸν διεμηνεύε δουλικῶν διαταγῶν καὶ ὄχι ὄργανον γενναίας ὁμονοίας.

»Ὁ παρακαλῶν ποιητὴς, βλέπων ἐκείνην τὴν ἐπιφυλακτικότητα, ἐξεπερισσότερον ἀπογοητευθῆ νὰ ὁμιλῇ, διότι περισσότερον θὰ τὸν ἐνψύχραινεν ὁποδοχὴ ἀλιγώτερον ψυχρὰ καὶ ὁποσχέσεις ἀνοήτοι καὶ ἡ κοινὴ εὐπροσηγορία τῶν ἰσχυρῶν, Ἀλλὰ σιγὰ-σιγὰ ἀ ὁκούων ἐθέριματο τὸσον ἀπὸ τὰ λόγια, τὰ ὁποῖα ἤκουσε ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐλέχθησαν. Καὶ ἤλθε στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποίαν, σηκώθεις ἀπὸ τὸ κάθισμά του, ἐφίλησε τὸν ποιητὴν εἰς τὸ μέτωπον. Καὶ ἐκεῖνος μὲ υἱϊκὸν σεβασμὸν τοῦ ἐφίλησε τὸ χέρι.

»Ἀμέσως προσκλήθησαν οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ φονευθέντος, ἐξηγριωμένοι τόσον ἀπὸ ἰδικὸν των θυμὸν ὅσον καὶ ἀπὸ τὰς προτροπὰς τῶν Ἡπειρωτῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀναλάβει τὸ θλιβερὸν ἔργον νὰ ἐξεγείρουν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν φλόγα τῶν παθῶν. Ὁ ἐπίσκοπος ὡμίλησεν ἐπὶ δύο ὥρας. Καὶ ἤδη ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο ἀδελφοὺς ἐφαίνετο κλονιζόμενος εἰς τὰς ἀγρίας αὐτοῦ διαθέσεις, ἀλλ' ὁ ἄλλος, ὁ κοντότερος, ἔμενε πάντοτε ἄφωνος. Ἐν τέλει, ἀφοῦ τὸ πρόσωπόν του ἐκαλύφθη ἀπὸ θλιβερὰν ὠχρότητα, ἀπεκρίθη ὅτι, ἂν ἡ δικαιοσύνη δὲν ἀπεδίδετο, δὲν θὰ τοῦ ἔφθανεν ἡ ζωὴ πολλῶν Ἰταλῶν διὰ νὰ σβύσῃ τὴν ὀργήν του. Τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν διεβίβασε δι' ἑνὸς ἱερέως ὁ ἐπίσκοπος εἰς τὸν Σολωμόν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέτυχεν ἡ μεσίτευσις τοῦ Σολωμοῦ καὶ ὁ κατάδικος ἐξετελέσθη. Ἐν τούτοις, ἡ ἐπέμβασις τοῦ Σολωμοῦ δεικνύει ἐπὶ εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ, ὁ ὁποῖος, ἀπὸ ὁλοθύμους ἀπὸ τὸν ὀρθόδοξον κλῆρον, μισοῦντα τοὺς καθολικούς, ἐν τούτοις δὲν ἐδίστασεν οὔ τος νὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως δοθῇ χάρις εἰς ἕνα κατάδικον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐλαφρυντικὰ διὰ τὸ ἔγκλημα τὸ ὁποῖον διέπραξε καὶ ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν γνώμην του, δὲν ἔπρεπε νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον.

Διὰ τὸν ἄλλον Ζακύνθιον, τὸν Κούρτζολαν, ὁ ὁποῖος ἠρνήθη νὰ τὸν καταδικάσῃ εἰς θανατικὴν ποινήν, ὁ Θωμαζέος γράφει κατωτέρω ὅτι ἐκατὸ τὰ πρῶτα βήματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τὸν κληθεὶς ἀπὸ τὸ δικαστήριον ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν Τούρκων πειρατῶν, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις ἐφείσκετο εἰς τὴν ἀκμήν της, δικαζομένων εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὅπου τὸ κανόνι τοῦ πολέμου ἐκείνου ἀντίχει τὰ ὦτα καὶ τὰς ψυχὰς τοῦ λαοῦ, δὲν ἐδίστασε νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ μὲ ζῆλον καὶ εὐφράδειαν».

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ κ. Ι. ΣΥΚΟΥΤΡΗ

Ὁ ὑφηγητὴς κ. Συκουτρὴς μᾶς ἀπέστειλε ἐκτενῆ ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῶν τριῶν φοιτητῶν, τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος τῶν «Ν. Γ.», τὴν καὶ σχετικὴν μὲ τὸ περιεχόμενον τῆς συνεντεύξεώς του κὰ τὸν κ. Σκουλούδη.

Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ τοῦ κ. Συκουτρῆ, ληφθεῖσα ἀτυχῶς πολὺ ἀργά, θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

Στ. Μπασάκου

Αἱ ὀξεῖαι διαταραχαὶ τῆς θρέψεως ἢ ὀξεῖαι γαστρεντερικαὶ παθήσεις τῶν βρεφῶν καὶ ἡ θεραπεία αὐτῶν.

Δρχ. 30

Βιβλιοπωλεῖον
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΟΜΙΛΟΥΝ ΟΙ ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΝΟΗΣΕΩΣ

ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΖΩΗΣ

Ὁ λογοτέχνης συγγραφεὺς κ. Ἄγγ. Τερζάκης

ΗΝ σᾶς ξαφνίζ' ἡ φωτογραφία. Ὁ κ. Τερζάκης εἶνε φυσικὰ νέος κ' ἡ φωτογραφία του . . . παληά. Ἐδῶ καὶ λίγο, κάτι, σχεδὸν παρόμο

ΣΚΙΤΣΑ ΑΠ' ΤΗ ΧΩΡΙΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΤΟ ΒΟΪΔΟΛΕΙΒΑΔΟ

Ο άκουτε, χωριανοί, άπολάντας ἡ ἐκκλησία νά περιμείνετε οἱ ἄντρες στό κουλούρι (1) γιά νά χωρίσωμε τό βοϊδολείβαδο, εἶπε ὁ παπᾶς ὕστερα ἀπ' τό Εὐαγγέλιο τῆ Δευτέρα τῆς Λαμπρῆς.

Μεράστηκε τ' ἀντίδωρο καὶ βγῆκαν ὅλοι. Οἱ γυναῖκες πᾶ νά χορέψουν στό ψηλό τ' Ἀλῶνι, οἱ ἄντρες ἔμειναν.

Κατάλυσε τό ποτῆρι ὁ παπᾶς, ἐντύθηκε τά ἱερά του καὶ βγῆκε. "Ολοι οἱ χωριανοί σηκώθηκαν κι ἔφεραν τό σεβάς. «Χριστὸς Ἀνέστη!» τους εἶπε. «Ζῆ καὶ βασιλεύει», τ' ἀπάντησαν καὶ πάλι κόθησαν.

Κάθησε κι αὐτός στό πεζοῦλι κοντά στῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα κι ἄρχισε νά παῖζη τό κομπολόϊ μὲ τίς χοντρές τίς χάντρες ποὺ τοῦ εἶχε φέρει δῶρο ἕνας Ἀμερικανός.

—"Οχι, δὲ θά μοῦ βάλῃς σὺ τό σύνορο ὅπως θέλεις, θά τό βάλω ἐκεῖ ποὺ θά μὲ βολεύῃ γιά νά βόσκω τό πρᾶμα (2) μου!

—Τά θέλτς ὅλα δικά σας! Δὲ συλλογᾶστε καὶ τά σπαρτά μας. Ζορμπαλίτικο, ἔ! Πέρασε κεῖνος ὁ καιρός πιά...!

Αὐτός ὁ διάλογος ἀκούστηκε ἐκεῖ παραπέρα στό τρανό πουρνάρι ἄποκάτω. Ζόρικα τά λόγια τους ἔβγαιναν καὶ τῶν δύο. Κουβέντιαζε ἕνας ψηλός λιγνός φουστανελλάς ποὺ κρατοῦσε καὶ μιά γκλίτσα φηλότερη ἀπό τό μπόϊ του' τσοπάνος αὐτός. Κι ἄλλος ἕνας κοντόχοντρος μέ γάμπες χοντρὲς ποὺ φοροῦσε πουκαμίσα ἀπ' ἀλαντζᾶ κι εἶχε στό κεφάλι του ἕνα παλιό φασόσκι' γεωργός αὐτός.

—Μόνοι σας τά λέτε, μόνοι σας τ' ἀκοῦτε, τούς φῶναξε ὁ παπᾶς ἀπ' τῆ θέση του. Λᾶτε παρεδῶ νά τά ποῦμε ὅλοι μαζί. Τὸ βοϊδολείβαδο εἶναι γιά ὅλο τὸ χωριό, ὄχι γιά σᾶς τοὺς δυό μονάχα!

Πρᾶτος ἤρθε κοντά ὁ Ξείδης, — αὐτό ἦταν τ' ὄνομα τοῦ γιδοβοσκοῦ — καὶ καλά-καλά τοῦρθε, τἄβαλε καὶ μὲ τόν ἴδιον τό γερόπαπα.

—Ἐσεῖς μᾶς χαλᾶτε, τοῦ εἶπε Γιά νά παίρνετε λίγο περισσότερο παπαδικό (3) ἀπό τούς ζευγολάτες, χαντακώνετε ἐμᾶς τοὺς τσοπανάρέους. Λιανό πρᾶμα εἶναι, μπορεῖ νά τό κρατήσης νά μὴν πάῃ κι ἀπ' τήν Κοτρώνα κεῖθε ποὺ θέλουν γιά σύνορο τό βοϊδολείβαδου; "Οχι, ὄχι, παπᾶ μου, λογικά πράματα χρειάζονται. Τό σύνορο θά πιάνεται ἀπ' τήν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, θά πάῃ πρᾶτα ράχη-ράχη' θά πέφτῃ στό Μέγα Ρέμμα, θά πηγαίνῃ ὅπως αὐτό τρέχει καὶ θ' ἀνεβαίνῃ στήν κορφή στή Ῥαχούλα. Θά ρουπάῃ (4) κάτω καὶ θά παίρνῃ τό ποταμάκι, θά γυρίζῃ τή Μακρυὰ Ράχη καὶ θά σμίγῃ μὲ τό Μεγαλοχωρίτικο σύνορο. Ἡ Κοτρώνα θά μένῃ ὄξω. "Αλλο σύνορο ἐμεῖς δὲ δεχόμαστε παρά αὐτό ποὺ σᾶς εἶπα.

Ὁ Ξείδης ἦταν βαλμένος καὶ μιλαγε γιά ὄνομα καὶ τῶν ἄλλων τοσπαναρέων τοῦ χωριοῦ. Εἶναι ἀλήθεια πώς αὐτό τό σινάφι εἶναι λίγο ἄταχτο. Θέλει νά βόσκῃ τόν χωριανόν τόπο μέ τό ἀζημίωτο καὶ δὲ φτάνει αὐτό παρά ἔχουν τήν ἀξίωση νά μὴν τοῦς βάνουν οὔτε σύνορα γιά βοϊδολείβαδο. Δικό μου καὶ τοῦτο, δικό μου καὶ κεῖνο, τέτοιοι εἶναι οἱ τοσπάνηδες, ἐνῶ τό δίκιο εἶναι νά μένῃ ξέχωρο τό βοϊδολείβαδο γιά νά βόσκουν τό καλοκαίρι τῶν ζευγάδων τά βόδια.

—Παδί μου, Ἔλα στό νοῦ σου, ἔκαμε ὁ παπᾶς. Πολύ ψηλά τόν ἔχετε παρμένον τόν ἀμανέ σας οἱ νέοι οἱ τοσπάνηδες καὶ δὲ θά πάτε καλά μὲ τό χωριό.

—"Εχω τό δικαίωμα, χριανοί, νά βάλω ἐγώ τά πράματα στῆ θέση τους;

—Τό ἔχεις καὶ τό παραέχεις, παπᾶ μου, ἔκσαμαν μ' ἕνα στόμα οἱ ζευγάδες. Ἂν ἐσύ παπᾶς μας δὲν ἔχεις αὐτό τό δικαίωμα, τότε ποιός τό ἔχει;

—Λοιπόν, παδί μου Ξείδη, ἐξακολούθησε ὁ παπᾶς, καὶ γιά σὲ τά λέγω πεθερά γιά νά τάκουῃ ἡ νύφη. Τά λέω σὲ σένα νά τ' ἀκοῦνε κι οἱ ἄλλοι, τό σινάφι σου. Τά σύνορα σύ τοῦ ποὺ τά θέλετε ἐσεῖς, ἀδύνατο νά μποῦν. Τά βόϊδια τοῦ χωριοῦ εἶναι ὀγδοῆντα. Ὀγδοῆντα βόϊδια — ὄχι ἀστεῖα πράματα!— χρειάζονται πολὺν τόπο γιά νά γυρίζουν καὶ νά βόσκουν. Καὶ μηγὰρ λίγον καιρό θά βόσκουν! Βναίνοντας ὁ Μάπς ποὺ θά τελειώσουν τά ὀργώματα ὡς τόν καιρό στά πρωτοβρόχια ποὺ θά ξαναζέψουν οἱ ζευγάδες, αὐτός ὁ τόπος θά εἶναι λειβάδι τους. Λίγος, πολύς, ἀδιάφορο. Ἐκεῖ ποὺ ἐσεῖς βόσκετε τά πράματά σας, βόδια δέ φέρνει ὁ βουκόλος. Τί λοιπόν νά τά λέμε!

»Ἐδῶ, βλέπεις, πάει μὲ τό διαβήτη ὁ τόπος σήμερα. Πάνε κεῖνοι οἱ καιροί ποὺ ἦταν ὅλα λιμπερτά. Μπάτε σκύλοι, ἀλέστε κι ἀλεστικά μὴ δίνετε! Θά βάλωμε σύνορα καλά, νά εἶστε καὶ σεῖς σίγουροι: πώς δὲ θά ξεφεύγῃ τό πρᾶμα σας νά πηγαίνῃ στό βοϊδολείβαδο νά τό πιάνουν οἱ ἀγροφυλάκοι νά πληρώνετε ἀγροφυλακιάτικο, νά εἶναι κι ὁ βουκόλος ξέγνοιαστος.

»Ρέμμα μὲ ρέμμα, νά τά καλά τά σύνορα.

—Ναί!! Ἔκαμαν οἱ ζευγάδες.

—Σᾶς συμφέρει, εἶπαν ὅσοι ἄκουαν πίσω ἀπό τόν Ξείδη.

—Καὶ βέβαιά! Μὰ καὶ σᾶς εἶναι συφέρο. Τό ρέμμα δύσκολα τό περνάει τό λιανό πρᾶμα. Εἶναι μιά φράχτη καὶ τό ἀμπόδαει αὐτή ἡ φράχτη νά πάῃ σὲ ζημιά. Νά γλυτῶστε τόσα ἀγροφυλακιάτικα, νά τό κέρδος σας. Δὲν τό βλέπετε;

—Ναί, μά βλέπομε καὶ τόν περισριμό. Ὁ τόπος ποὺ ἀπομένει ἔξω ἀπ' αὐτά τά σύνορα, δὲ μᾶς εἶναι ἀρκετός. Θά ψοφῆσῃ τό πρᾶμα μας. Συλλογιστῆτε πώς γιά βοϊδολείβαδο κρατεῖτε τόν ψαχνότερο τοῦ χωριοῦ μας τόπο· μᾶς ἀφήνετε γιά βοσκή τίς ξεροχαρχάρες, ποὺ δὲ βλέπεις χλόη παρά ἕνα χόρτο ἐδῶ κι ἄλλο παραπέρα.

—Εὐλογημένοι χριστιανοί, ἀκούστηκε ὁ παπᾶς, θά σᾶς λύσω ἐγώ τή διαφορά. Μή φιλονεικῆτε. Χρονιάρα μέρα σήμερα. Καλή βολή χρειάζεται κι ἡ ὑπόθεση διορθώνεται.

»Δέχεστε ἕνα λόγο ποὺ θά σᾶς πῶ ἐσεῖς οἱ γεωργοί;

—Πές!

—Νά ἀπολυόνται (5) τά χωράφια καὶ τά ἀμπέλια ὕστερ' ἀπό τό θέρο καὶ τόν τρύγο;

Σκέφτηκαν κάμποσο οἱ ζευγάδες.

—Ἀπλοῦνται (5) τά χωράφια καὶ τά ἀμπέλια ὕστερ' ἀπό τό θέρο καὶ τόν τρύγο;

Σκέφτηκαν κάμποσο οἱ ζευγάδες.

—Δηλαδὴ ζητᾶτε μιά θυσία ἀπό μᾶς, παπα-Γεώργη; εἶπε ὁ πιό γέρος ζευγάς. Ἐμεῖς ἀφήνομε τήν ἀπόδεισιμότη σου νά κρίνῃ Γιά πές καλά λοιπόν τί σκοπό θάχῃ αὐτή ἡ θυσία ἐκ μέρους μας;

—Νά σᾶς τό πῶ. Νά δεχτοῦν οἱ τοσπάνηδες τά σύνορα ποὺ ἐμεῖς τοὺς προτείνομε καὶ γι' αὐτή τους τήν ὑποχώρηση νά ἀποζημιωθοῦν μὲ τή δική σας θυσία. Γι' αὐτοὺς ἡ ἀπολυσία εἶναι ἀλουκοῦμι. Ξέρεις τί θά πῇ νά βόσκης τό πρᾶμα λεύτερο οἐ ξένο κτῆμα εἰκοσι μέρες τό χρόνο; Δέκα στά χωράφια ὕστερα ἀπό τό θέρισμα κι ἄλλα δέκα στά ἀμπέλια ὕστερα ἀπό τόν τρύγο; Καὶ τί βοσκή! ἀμαλαγιά, (6) σοῦ λέει ἕνας ἄλλος· ἀβόσκητο μέρος, ὅπου τό χορτάρι εἶναι κεῖ πάνω!

—Ἔτσι εἶπαν μ' ἕνα στόμα οἱ τοσπάνηδες. Δεχόμαστε καὶ παραδεχόμαστε τά σύνορα ποὺ μᾶς λέτε.

—Μὲ γειά σας καὶ χαρά σας, τοῦς εἶπαν οἱ γεωργοί. Νάχετε ὡς χάρη τοῦ παπᾶ μας.

—Ἡ εὐχή τοῦ Θεοῦ νά εἶναι σ' ὅλους σας πλούσια, ἔκαμε ὁ παπᾶς εὐλογώντας καὶ μὲ τό δεξί τό ποίμνιό του. Ἡ Ἀγία Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἴθε νά σᾶς φωτίζῃ πάντοτε στό καλό, τέκνα μου!

Τό πρόσωπο τοῦ παπα-Γεώργη ἔφεξε. Τόση ἦταν ἡ χαρά του, ποὺ ἔνιωσε δεκτῆ ἡ πρότασή του κι ἤρθε ἡ συμφιλίωση στό χωριό.

Κότηκε τό βοϊδολείβαδο, ἔπαψε μιά γκρίνια.

Ὡστόσο ἀπόμεινε κατό τό ζήτημα τοῦ βουκόλου· καὶ τό ζήτημα αὐτό ἦταν γιά νά λυθῆ τήν ἴδια μέρα.

Τό βουκόλο τόν βάζαν οἱ γεωργοί μὲ τό ξάμηνο. Ἀπό "Αη-Γεώργη ὡς "Αη-Δημήτρη. "Ετσι βρέθηκε ἀπό παλαιοῦθε. Καὶ κατά σύμπτωση φέτος ὁ "Αη-Γεώργης γιορτάζεται τῆ Δευτέρα τῆς Λαμπρῆς.

Πέρσι εἶχαν βουκόλο ἕναν ξένον, περιπλανώμενον—Ἔλεε πώς ἦταν ἀπ' τῆ Μακεδονία, τήν Κρήτη, πρόσφυγας...

"Ὅ,τι θέλεις ἦταν, καὶ τίποτε δὲν ἦταν. Ποιός ξέρει τί ποτάμι τόν ξέρασε στό χωριό! Μιά φορά δὲ βρέθηκε τόσο καλός ἄνθρωπος. Τεμπέλης κατά πρῶτο. "Επιανε τόν ἴσκιο καὶ κοιμόταν ἀπ' τό πρωΐ ὡς τό βράδυ. Τί θά γίνῃ ἡ βοϊδοκοπῆ οὔτε τόν ἐνοιαζε. Γι' αὐτό ἔκαναν ζημιές τοῦ. Δέχομαι καὶ παρα δέχομαι ἀρχιβουκόλος. Χωριανοί! Μὲ ξέρετε καὶ σᾶς ξέρω. Ἐγώ κατουλιές (7) δὲ δέχομαι. Εἶμαι σάν τά μουλάρια ποὺ καβάλλα στά κατσούλια τους δὲ δέχονται. Θά μοῦ πληρῶστε ὅ,τι .τό συμφωνημένο, παράπονο δὲν ἔχει, ἀν δίωξω τοῦτον καὶ πάρω τόν ἄλλον γιά βουκόλο. Νά εἶμαστε ἐξηγημένοι!

—Ἐξηγημένοι, ἐξηγημένοι, ἔκαμαν μονόγνωμα ὅλοι τους.

—Εὐχαριστῶ, εἶπε ὁ παπᾶς. "Ετσι ντέ! Μ' αὐτή τήν διμόνια μπορεῖ νά πῆς πώς τό χωριό θά πάῃ μπροστά. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἔκαμε τό θαῦμα της. Καὶ τώρα «εἰς ὁδὸν εἰρήνης, τέκνα μου», βροντοφώνησε ὁ παπᾶς.

Κι ὅλο ἐκεῖνο τό πλῆθος τράβηξε κατά τό "Αλῶνι, ὅπου τραγουδοῦσαν τά κορίτσια καὶ τά παιδιά κι ἦταν διπλοτεραπάκγκελος ὁ χορός.

ΔΗΜ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

(1) **Περίβολος τῆς ἐκκλησίας.**
(2) **Ζῶα.**
(3) **Τοῦ παπᾶ ἡ ἀμοιβή.**
(4) **Ρίχνεται.**
(5) **Ἀφήνονται ἐλεύθερα γιά βοσκή.**
(6) **Ἀθάνατο ἀπό βοσκή.**
(7) **Εἶμαι εὐθύκτος δὲ δέχομαι παρατυπίες.**

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ἡ Βοσκοπούλα

Τὸ Μάη τὸ θυμέλισμα ὁ Κωσταντῆς γυρεύει
εἰς τὸ σιφὲρ μ' ἄλλα παιδιά νά πάῃ νά δουλέψῃ.
Τῆ μάννα του παρακαλεῖ, γλυκά τήν παραγγέλνει»
—Καλά, μανάμ' τὴ νύφη σου καλά νά τὴν τηρόσης,
μέλι νά τσ' δίνς τὸ πρόγεμα κι' ἀρνὶ τὸ μεσημέρι,
κι' ὅταν δειπνοῦν οἱ ἄρχοντες ἀφὶν' τὴν νά κοιμᾶται.
Κι' αὐτὴ ὀκόλα, κι' αὐτὴ Οὐβριά, κι' αὐτὴ κριματισμένη
ἀπὸ τὸ χέρι τὴν ἄδραχνε καὶ στὸν μπαλμπὲρ τὴν πάει
—Κόψε, μπαλμπέρ, ξανθιά μαλλιὰ κόψ' δμορφα ζουλούφια
κι' ἀπὸ τὸ χέρι τὴν ἄδραξε κὶ στὸ βουνὸ τὴν πάει
δυὸ πρόβατα τὴν ἔδωσε καὶ τρία κατσικάκια
—Ἂν δὲν τά κάνῃς ἑκατό κι' ἂν δὲν τά κάνῃς χίλια
στὸν κάμπο νά μὴν κατεβῆς, μὴν τόχεις καὶ καὶ κατέβεις,
Κι' αὐτὴ τά ἔκαν' ἑκατό, κι' αὐτὴ τά ἔκανε χίλια
στὸν κάμπο τά κατέβασε, στὸν κάμπο τὰ βοσκοῦσε
κ' εἶχε φλογέρα ποῦπταζε, φλογέρα ποὺ λαλοῦσε.
Ὀλημερὶς τὴν ἔπαιζε, ὀλημερὶς λαλοῦσε,
Τὰ πρόβατα δὲν ἔτρωγαν, τὰ φύλλα δὲν κουνιοῦνταν
Σιγοῦσαν κάμποι καὶ βουνὰ καὶ ὅλα τὰ μπαῖρια
καὶ τὴ φλογέρα ἄκουγαν καὶ τὰ γλυκὰ τραγοῦδια.
.....
—Ἀόσε μου, μάνα μ', δόσε μου, τὸ χέρι σ' νὰ φιλήσω
ἐγὼ θὰ βγῶ στὴν ξεντηειὰ, τὸν κόσμο νὰ γυρίσω
.....
Κι' ὅταν ἔρθει τ' Ἀγιωργιοῦ, τοῦ Ἀγιώργη μέρα,
παταίν' ὁ κόσμος στὴν ἐκκλησιά, παταίν' τὰ παλληκάρια
νὰ πάρης, μάνα μ', τὸ κερὶ νὰ πᾶς στὴν ἐκκλησία,
νὰ κάνης, μάνα μ', τὸ σταυρὸ, νὰ σταυροπροσκυνήσης,
νὰ διῆς, μάνα μ', τὰ παιδιὰ κ' ἄλα τὰ παλληκάρια,
νὰ διῆς τὸν τόπο μ' ἀνοιχτὸ καὶ τὸ σταείδι μ' ἄδειο,
τότε, μάνα μ' θὰ θυμηθῆς ποὺ ἔχεις υἱιγὸ στὰ ξένα.
Κατέβα κάτ' στὴ Μάριτσα, κάτω στὴ διαβατίνα,
ὅσοι διαβάτες κ' ἂν περνοῦν, ὅλους νὰ τοὺς ρωτάεις:
—Διαβάτ' π' αὐτοῦ ποὺ ἔρχεστε, π' αὐτοῦ νὰ ποὺ διαβαίντε
δὲν εἶδατε τὸ γιόκα μου καὶ τὸ γρομματικό μου;
Ἔνας θὰ λέει δὲν εἶδαμε, κι' ἄλλος θὰ λέει δὲ ξέρω,
ὁ τρίτος ὁ μικρότερος θὲ νὰ σοῦ πῆ τ'ν ἀλήθεια.
—Ἀλήθεια, μείς τὸν εἶδαμε κάτω στὴν ἄκρ' τῆς Μάρτσας,
κάμνε τὸν ἄμμο πάπλωμα τὴ μαύρη γῆ σινδόνι,
μαῦρα πουλιὰ τὸν ἔτρωγαν, ἄσπρα τὸν λογυρνοῦσαν
κι' ἕνα πουλί, χρυσὸ πουλί, δὲν τρώει, δὲ λογυρνάει,
τᾶλλα πουλάκια κάθεται καὶ τὰ παρακαλάει:
—Σύρτε, πουλιὰ στὶς μάνες σας καὶ στὶς φωλιές σας σύρτ
τὸν ξένο δῶ ἀφήσετε γιὰ νὰ τὸν κλάψ' ἡ μάννα τ'.

Ὁ ὄνειρος τοῦ Κωσταντῆ

(Σωζοπολίτικο)

Τρίτην ἐγεννήθη ὁ Κωσταντῆς καὶ Τρίτην ἐβαφτίσθη,
Τρίτην εἶδε τὸν ὄνειρο, πῶθελε νὰ πεθάνῃ
οὔτ' ἔτρωγε, οὔτ' ἔπινε, οὔτε γλυκοκοιμοῦνταν
μήτε τὸ μαῦρο του ταγή, μήτε τὴν κόρη ἀγκάλια.
Τὴν ἀντρειὰ του μοίραζε νὰ στοὺς ἀντρειωμένους.
—Σόρ' ἀντρειὰ μου στὸ καλὸ καὶ γῶ στὸ καταβόδιο
φτάνει ὅσο σὲ χάρηκα, τώρα σαράντα χρόνια.
Τὰ μιὰ Λαμπρῆ, μιὰ Κυριακή, μιὰ πίσημο ἡμέρα
σταλίστηκαν οἱ ἄρχοντες νὰ πᾶ νὰ τὸν ἰδοῦνε.
Στρώνει τὶς ταῖλας πράσινες καὶ τὰ πεσκίρια μαῦρα
καὶ τὸ ποτῆρι ποὺ κερνᾶ, μαῦρο κι' ἀραγνασμένο.
Τριῶ χρονῶ κρασὶ ἔβγαλε κι' ἀφρᾶτο παξουμάδι.
—Τρῶτε καὶ πίνετ' ἄρχοντες καὶ γῶ νὰ σᾶς φηγιοῦμαι.
Τῆς Ἀλεξάντρας τὰ βουνὰ τὰ πυκνοφυτεμένα
οὔτε πουλὶ τὰ ἀνέβηκε, οὔτε τὸ χελιδόνι,
μόνο ἐγὼ τ' ἀνέβηκα δυὸ ὧρες τοῦ μεσονύχτου,
καὶ καβαλλάρης καὶ πεζὸς κι' ἀρματοφορεμένος,
μὲ τριτοπίθαμο ἀπαθί, μ' ἐξῆντα ὀργιὲς σκουτάρια.
Σαράντ' ἀρκοῦδια σκότωσα κι' ἐξῆντα δυὸ λιοντάρια,
κι' ἕνα λιοντάρι φοβερὸ βουλήθη νὰ μὲ φάῃ.
Τόσο δὲν ἐφοβήθηκα δσο σ' αὐτὴν τὴν ὥρα
ποὺ καρτερῶ τὸν ἄγγελο νὰ πάρῃ τὴν ψυχή μου.

Τ' ἀντρειωμένα τ' ἄρματα

Τἀντρειωμένα τἄρματα δὲν πρέπει νὰ πουλιῶνται,
μόν' πρέπει τους στὴν ἐκκλησιὰ κ' ἐκεῖ νὰ λειτουργῶνται
νὰ τρώει ἡ κρεμμνται ψηλὰ σ' ἀραχνιασμένο πύργο,
πρέπει νὰ κρέμωνται ψηλὰ σ' ἀραχνιασμένο πύργο,
νὰ τρώει ἡ σκουριὰ τὸ σίδερο κ' ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο.

"Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ,,

ΕΣΑ στάλλα ἔργα τῆς Ἰταλικῆς συλλογῆς «Πρίσμα», ποὺ τή διευθύνει ἡ κ. Μαργαρίτα Σαρφάττι, ὁ κ. Μάρκελλος Πιατσεντίνι δημοσιεύει ἕνα ἀξιοσπούδαστο βιβλίο «Ἡ σύγχρονη Ἀρχιτεκτονική» (Architettura d' Oggi). Ἡ κ. Σαρφάττι εἶχε κι' ἡ ἴδια δώσει πρὸ καιροῦ μιάν «Ἱστορία τῆς σύγχρονης Ζωγραφικῆς» ποῦχε ἐπαινετικά κριθεῖ. Οἱ ἄλλοι τέσσερις τόμοι τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς γιά τή σύγχρονη τέχνη ἔχουν ἀφεπορθεῖ ἡ θάφερωθοῦν στάκόλουθα θέματα: ἡ σύγχρονη ἐπίπλωση, ἡ σκηνογραφία στό σύγχρονο θέατρο, οἱ σημερινοί γλύπτες, ὁ προτελευταῖος συρμός.

Τά ἔργα αὐτά μὲ τῆν πλουσιώτατη εἰκονογράφηση ἔχουνε σκοπό νάντικαθρεφτίσουν —πρόκειται γιά ἕνα «πρίσμα»— τίς ὕστατες λάμψεις ποὺ φωτίσαν τή σύγχρονη ζωή. Οἱ συγγραφεῖς ἀναλάβαν νά συμπτυκνώσουν καθένας τους σὲ μιάν ἑκατοστή σελίδες ὅλες τίς κατευθυντήριες ἰδέες, ὅλες τίς θεμελιώδεις ἀρχές καθεμιᾶς ἀπό τίς σύγχρονες τέχνες.

Παρά τόν περιωρισμένο ἀριθμό τῆς σελίδες ποῦχε στή διάθεσή του, ὁ κ. Πιατσεντίνι δὲ δίστασε, πρὶ νά ἐξετάσει τά χαραχτηριστικά τῆς σύγχρονης ἀρχιτεκτονικῆς, νά ρίξει μιά ματιά στά ἑξῆντα χρόνια πρὶν τό 1914. Ἡ μελέτη του κερδίζει σὲ ὀαφήνεια.

Εἶτανε πράγματι ἀπαραίτητο νά δείξει τήν ἐπίδραση τῶν ἱστορικῶν σπουδῶν ἑνός Βιολέ-λὲ-Ντὸκ κ' ἑνός Ρ. ντέ Φλερὸ πάνω στήν ἀνάπτυξη καὶ τή διαμόρφωση τῆς γαλλικῆς, γερμανικῆς ἢ ἰταλικῆς καλαιοτησίας γιά τό νεο-ρομαντικό στῦλ καὶ γιά τό νεο-ρενασσάνς. Τό ὅτι οἱ σοφές αὐτές ἔρευνες καταλῆξαν σὲ μιάν τέχνη δίχως ἐνότητα, στό ἀστικό χάος, τό περίπλοκο καὶ κουρασάτικό, αὐτό εἶναι βέβαια ἡ ἀλήθεια. Ὡστόσο, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση ἀνθρώπων, ὅπως ὁ Κάρολος Γκαρνιὲ ἢ ὁ Βέλγος Poelaert, ἡ ἀρχιτεκτονική γραμμή ἀπολυτρώνεται κι ἀποχτᾶ μιά σχετική λιτότητα.

Ἔτσι, ἀγάλι-ἀγάλι, παντοῦ, κυρίως στή Γερμανία μὲ τό Wallot, στὴν Ἰταλία μὲ τό Σακκόνι, πραγματοποιεῖται μιά ἀποκάθαρση ποὺ θυμίζει συχνά τόν κλασικισμό.

Ὕστερα, ξαφνικά, ἔνα μεγάλο γεγονὸς παράγεται. Τό σίδερο κάνει τήν ἐμφάνισή του.

Ὁ "Αϊφφελ δημιουργεῖ τόν πύργο του. Ὁ Χάρντυ καὶ ὁ Ντυβάλ κατασκευάζουν τήν Γκολερὶ ντὲ μασίν. Διακηρύσσουν ἐπισήμως πώς «τό σίδερο δὲν πρέπει ποτὲ νάποκρύπτεται, ἀλλά νά παρουσιάζεται στή σύνθεση. Ὁ Αὐστριακός "Οττο Βάγκνερ, ὁ Ἰταλὸς Ραϊμόντο ντ' Ἀρόνκο προσωποποιοῦν καλήτερα ἀπό τούς ἄλλους τίς τάσεις αὐτῆς τῆς στιγμῆς. Στή Γερμανία, ὁ κλασικισμός ἀντιστέκεται, ἰδιαιτέρως μὲ τό Λούντβιχ Χόφφμαν καὶ τό Μέσσελ. Στή Γαλλία, γοητεύοται, στή Σχολή τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ἀπό τό «δροσερό ἀγέρι τῆς ἀπολύτρωσης».Τότες ἐμφανίζουνται τά πρῶτα «πυκνά ὀγκώδεις γουϊντοὺς». Τότες ἀρχίζουν νάπολυτιμνόνυνται οἱ ἐπιφάνειες τῶν προσόψεων. Στή Σουηδία, ὁ Μπόμπεργκ ἐγκαταλείπει τά παραδομένα καὶ δημιουργεῖ μιάν καινούρια σχολή ὁ Μπεράλγκε στήν Ὁλλανδία, ὁ Ζααρίνεν στὶ Φινλανδία, ἀκολουθοῦν τό παράδειγμό του.

"Οταν πρωτοκηρύχθηκε ὁ διαγωνισμός γιά τό σχέδιο τοῦ Παλατιοῦ τῆς Εἰρήνης στή Χάγη, μπόρεσε κανεῖς νάντιληφθεῖ τίς νέες τάσεις. Οἱ Γάλλοι δειχτήκανε πιό συγκρατημένοι, πιό κλασικοί ἀπό τούς Γερμανοὺς καὶ τούς Αὐστριακούς. Τό σχέδιο τοῦ ἀρχιτέχτονα Κορντοννὲ ἀπό τή Λίλλη υἱοθετήθηκε. Ἀλλ' ἀπό τή στιγμή ποὺ τέλειωσε ἡ οἰκοδομή, ἔπεσε κι ὅλα στή λήθη: «Ἡ ἀναχρονιστική της ἐμφάνιση τῆν εἶχε καταδικάσει γιά πάντα». Χρήσιμο δίδαγμα γιά τὴν ἀξίᾳ τῆς γνώμης τῶν ἐπίσημων κριτικῶν ἐπιτροπῶν.

Φτάνουμε τῶρα στὴν περίοδο 1910 —1914. Ἡ νέα τέχνη καθορίζεται κυρίως στή Γαλλία μέ τό Θέατρο τῶν Ἠλυσίων Πεδίων τοῦ Ἀζούστου Περρέ.

Τῆν ἐπαύρισε τοῦ πολέμου, μιά ξεχωριστῆ γογρύοτητα φανερώνεται. Θέλουν νά κερδίσουν τά χαμένα χρόνια. Χτίζουν, δημιουργοῦν τό νέο μὲ φρενίτιδα. "Ενας θαυμαστός συνεργάτης παρουσιάζεται: τό μπετόν ἀρμέ.

«Μερικοὶ στύλοι μὲ διάμετρο τριάντα πόντους βαστάζουν ἕνα σπίτι μ' ἕξῆ πατώματα, ἐκεῖ ποὺ μιά φορά χρειαζόταν νάραδιάσεις μεγάλες κολόννες καὶ πυκνούς καὶ ὀγκώδες στύλους».

Μπροοῦν τώρα νά σηκώνουν γιγαντιαίους κ' ἐξαιρετικά ἐλαφροὺς θόλους, νά ρίχνουν πάνω ἀπό τά ποτάμια γιοφόρια μὲ τόξο πάνω ἀπό ἑκατὸ μέτρα καὶ μὲ πάχος μόλις ἑβδομῆντα πόντους ὀτὸ κλειδί. Ἡ οἰκοδομικὴ τέχνη ὀργανώνεται πάνω σὲ νέες βάσεις.

«Καινούριες μηχανὲς σκάβουν τὸ ἔδαφος, ἄλλες ὁμαλίζουν τίς πέτρες, ἀνακατώνουν τὴν ἄσφαλτο' ἄλλες σηκώνουν τόν πηλό, τόνε μοιράζουν μ' ἕνα γύρισμα τοῦ χεριοῦ στά ξύλινα καλοὐρία. Τό χτίριο μεγαλώνει κάτω ἀπό τό μάτι. Κάθε δεκαπέντε μέρες σηκώνεται κι ἀπό ἕνα πάτωμα... Ὁ ἀρχιτέχτονας δὲν προφτάνει νά ἑτοιμάζει ἐγκαίρως τά σχέδιά του. Γίνεται ἀνάγκη νά βιομηχανοποιηθεῖ κι αὐτή ἡ μελέτη. Οἱ μεγάλοι προμηθευτικοὶ οἶκοι ἑτοιμάζουνε τά σχέδια γιά τίς ἐγκαταστάσεις: τόν οὐρμπανισμό. Δείχνει πώς οἱ νέοι οἰκοδόμοι δὲν εἶναι πιά ἰδιῶτες, κάτοχοι κάποιου οἰκοπέδου, παρά κυβερνητικοὶ ἢ κοινοτικοὶ ὀργανισμοί, μεγάλες οἰκοδομικὲς Ἑταιρίες. Οἱ τεράστιοι αὐτοὶ ὅμιλοι ἐνεργοῦνε σὲ μεγάλη κλίμακα. Οἱ ἀπέραντες ἀρτηρίες τοῦ Σαρλότεμπουργκ καὶ τοῦ Ἀμβούργου εἶναι γιά τὴν ὥρα ἀπό τά τυπικώτερα παραδείγματα.

Χωρὶς νά σταματήσει σὲ ὡρισμένες παράδοξες, ἀλλά μεμονωμένες ἐπιχειρήσεις, ὅπως ἡ ὁδὸς Μαλλέ - Στερβένς στὸ Παρίσι, ὁ κ. Πιατσεντίνι δίδει ἐντελῶς ἰδιαίτερη προσοχή στούς πειραματισμοὺς τοῦ Γάλλου Λὲ Κορμπυζιὲ καὶ τῶν Ρώσων καινοτόμων, τῶν μόνων, ὅπως λέει, ποὺ καταλήξαν σὲ μιάν ἀρχιτεχτονικὴ μὲ χαραχτήρα ἀληθινά διεθνικό. Σ' ἕναν ἐνδιαφέροντα παραλληλισμό, ὁ συγγραφέας τῆς «Σύγχρονης Ἀρχιτεχτονικῆς» δείχνει πώς ὁ Λὲ Κορμπυζιὲ ἀποδείχνει μεγάλη τεχνικὴ κ' ἐπιστημονικὴ φρονιτίδα, ἐνῶ οἱ Ρῶσοι φανερώνουν μιά φανταισία ποὺ κάποτε φτάνει στό παραλήρημα.

Ἡ διαπίστωση αὐτὴ δὲ φαίνεται ὑπερβολικὴ ὅταν δεῖς τό σχέδιο τοῦ ἀρχιτέχτονα Πασκοὺφ ποὺ συνέλαβε τὴ νέα βιβλιοθήκη τοῦ Λένινγκραντ μὲ μορφὴ πελώριου κυλίνδρου δίπου οἱ διάφορες αἴθουσες εἶναι μοιρασμένες ὅπως περίπου σ' ἕνα ὑπερωκέάνειο.

Στὴ Γερμανία, διαπιστώνεις ἕνα δισταγμό, μιάν ἀβεβαιότητα στόν ἀγώνα μεταξύ τῆς κάθεσης καὶ τῆς ὁριζόντιας γραμμῆς. Ἑνῶ ὁ Μπόνατς, ὁ "Ισσελ, ὁ Χάνς Χερτλιάν, μὲ τίς «ἐλληθινές τους κατεντράλες τῆς σύγχρονης βιομηχανίας», φαίνουνται πώς ἀποκλίνουν στὴν πρώτη, ἡ δεύτερη βρίσκει στόν Φρὶτς Χόλ κερ (τόν οἰκοδόμο τοῦ Μεγάρου τοῦ Ἐμπορίου στό Ἀμβοῦργο) ἕνα διάπυρο ὑποστηριχτή. Περισσότερη τόλμη καὶ περισσότερη καταφρόνια γιά τίς κλασικὲς προλήψεις παρουσιάζουνται στόν Γιόζεφ Κάλους, τόν κατασκευαστὴ τῆς περίφημης ροτόντας τῆς "Εκθεσης τῆς Μπρὸν (1928). Ὁ Δομήνικος Μπόν, ὁ Φάρενκαμπ, ὁ Βίντσεντς Μπάϊερ, ὁ "Οττο

ΜΙΑ ΣΠΑΝΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΤΡΟΙΑΣ

('Η βεράντα μιᾶς κοψήφης βίλλας, ποὺ μ�ς ἀρέσει. Δὲ γουστάρω—κατ' ἀρχὴν—τοὺς ἄντρες ποὺ εἶναι βέβαιοι γιὰ τὴν ἐπιτυχία τους. Τοὺς βρίσκω σαλιγκοὺς καὶ πειράζουν τὸν ἐγωϊσμό μου. Εἶχε κι' ὁ Πάρης αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα, σὲ μεγάλο μάλιστα βαθμό. Ἀλλὰ δὲν ἔξερε πῶς σ' αὐτὸν γινόταν πρωτέρημα, τὸ μεγαλύτερο θέλγητρό του.

»Ὄχι πῶς ἤτανε σίγουρος πῶς θὰ μὲ κατάφερνε κι' ἐμένα ὕστερα ἀπὸ τόσες καὶ τόσες ἄλλες; ποὺ εἶχε καταφέρει ὡς τότε!...

»Τὴν ἄλλη μέρα τῆς γνωριμίας μας, ἐφύγαμε γιὰ τὴ Ντοβίλ. Δὲ φαν ἄξιστε τὴ σασσίλα μου· ἤξερα ὅτι δὲ θὰ τὸν ξαναντανοῦσα ἐκεῖ, γιατὶ μοῦ εἶχε πῆ ὅτι ἤταν ὑπογρεωμένος νὰ γυρίσῃ γιὰ μιὰ ἐπείγουσα ὑπόθεση στὴν Ἑλλάδα.

Στὴ Ντοβίλ λανσάραμε ἕνα καινούριο κοστούμι μπάνιου καὶ ὁ ἄντρας μου, ὁ ἀγαπημένος μου Μενέλαος, ἔγασε μεριὰ τὴ μέρα τὴ κανονική τους πορεία...

— Παρτόν. Ὑψηλοτάτη, ἐδῶ θὰ γίνω κατ' ἀνάγκην ἀδιάφορος: μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ρωτήσω, πότε ἀφιβῆς, —πῶς νὰ τὸ πῶ;—ἔλασε χώραν τὸ... τελειωτικὸν γεγονός;

— Καλέ, τί κλωθογυρίσματα εἶναι αὐτά; Δὲ μιλᾶτε πιὸ ντόμπρα; Θέλετε νὰ πῆτε πότε ἔγινα ἐρωμένη τοῦ Πάρη; Ἀργησα λιγάκι τὸν πέδεψα τρεῖς ὁλόκληρες μέρες. Τοῦ χρειαζότανε, ἔξερε, γιατὶ τὸ εἶχε παραπάρει ἀπάνω του...

— Καὶ θὰ μπορούσα νὰ μάθω, Ὑψηλοτάτη, ποῦ ἔγινε ἡ ὁριστικὴ «ἐγκατάλειψις», ἡ «πτῶσις», καθὼς λένε οἱ γάλλοι μυθιστοριογράφοι; Ὅπως ἐννοεῖτε, ὅλα αὐτὰ εἶναι ὑψίστης σημασίας περιστατικά, καὶ ἀπὸ δημοσιογραφικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἱστορία ἐν γένει.

— Θὰ διαδόσατε βέβαια, κύριε, τὴ κολούθησαν τὴν κανονική τους πορεία...

— Ἀκόμη δὲ μπορῶ νὰ ἐξηγήσω πῶς τὰ πάθε—σήκωσε λίγο, καθὼς μοῦ μιλοῦσε, τὸν τόνο τῆς φωνῆς του, φάνηκε νευριασμένος. Πῆγε νὰ σκάσῃ ἀπὸ τὸ κακό του! Ἐγὼ φυσικὰ ἔγινα ἕξω φρενῶν, ἀπείλησα διαζύγιο (μοῦ φαίνεται πὼς ἔσπασα καὶ ἕνα κινέζικο βάζο γιὰ νὰ τὸν φοβερίσω) καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι τσακίστηκε νὰ μοῦ ἀγοράσῃ κάτι θαυμάσιες πέρλες καὶ ἕνα ἐξαίσιο πτὶ γκρί. Ἦταν τέλειος, σᾶς λέγω τέλειος. Ἀφίνω πιὰ ποῦ δὲν εἶχε κανένα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ἐλαττώματα τῶν ἀντρῶν: οὔτε ἔπινε, οὔτε χαρτόπαιζε. Κανένα μπριτζάκι μόνον πότε-πότε καὶ κεῖνο ὄχι γιατὶ τὤθελε ὁ ἴδιος, ἀλλὰ γιατὶ τοῦ γινόταν φόρτωμα οἱ κυρίες.

— Μιὰ τελευταία ἐρώτησις, Ὑψηλοτάτη: Τί ἐντύπωση σᾶς ἔκανε ἡ κφὶ-ξὶς τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου;

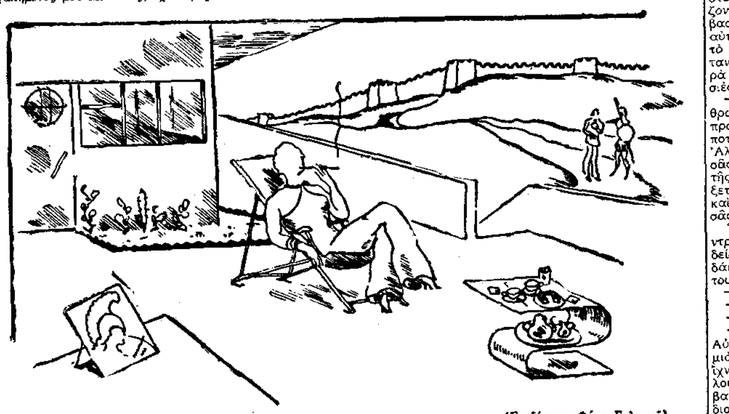

(Σχεδίασμα Φάνη Γιαλανοῦ)

—Ἐ λ ἐ ν η (χαμογελώντας αὐταρέσκα).— Οἱ αἰώνιοι Ἕλληνες! Ὁλο κομπλιμέντα μοῦ εἴστε! Ἀλλὰ καθήστε, κύριε, θὰ εἶστε τρομερὰ κουραστικός. Ἕνα τσάϊ;

— Πολὺ εὐχαρίστως. (Σερβίρει καὶ σερβίρεται καὶ ἡ ἴδια).

— Θὰ ἤθελα νὰ συνέντευξῃ, βέβαια. Εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴ γνωριμία σας καὶ θὰ προσκαθήσω νὰ συντελέσω ὅσο μπορῶ περισσότερο στὴν ἐπιτυχία σας. Λοιπόν, ἀκούω.

— Ἐν πρώτοις, Ὑψηλοτάτη, πρέπει νὰ σᾶς πῶ, γιὰ νὰ μ' ἀποφύγουμε κάθε παρεξήγησι, ὅτι πολὺ πιθανὸν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς συνομιλίας μας, νὰ σᾶς ἀπευθύνω ἐρωτήσεις, ποὺ θὰ σᾶς φανοῦν κάπως ἀδιάκριτες. Θὰ ἤθελα νὰ ἤξω πρακταβολικὸς τὴν ἀδειά σας.

— Μπά, μπά, μὰ τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λέτε! Τώρα πιὰ νὰ ἔχετε τέτοιους φόβους; Τώρα ποὺ θὲν ὑπάρχει μυστικὸ τῆς ἰδιωτικῆς μου ζωῆς, ποὺ νὰ μὴν ἔγινε τσίμπαστο! Μὰ ἀφήκαν τίποτε κρυφὸ ἐκεῖνος ὁ ξεκοντιασμένος ὁ γερο-Ὅμηρος καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί; Ἀλήθεια, κύριε, νὰρα ποὺ μιλοῦμε γιὰ τὸν Ὅμηρο, μήπως εἴστε—κατὰ τύχην—καὶ σεῖς ποιητής;

— Εὐτυχῶς ἡ δυστυχῶς, ὄχι, Ὑψηλοτάτη.

— Ἄ, καλά, γιατὶ συχαίνομαι ὅσο δὲ φαντάζεστε τοὺς ποιητάς. Ὄχι τόσο γιὰ τὴν ξετσιπωσιά τους—εἶνε οἱ πιὸ ξετσίπωτοι ἀνθρωποι τοῦ κόσμου—ὅσο γιὰ τὴν ψευτιὰ καὶ τὴν ὑποκρισία τους. Νά, ἔξαφνα, ὁ ἴδιος ἀφορᾶ τὴ δική μου ἰδιωτικὴ περιπέτεια, διέστρεψαν τὴν ἀλήθεια σὲ ἀφάνταστο βαθμό. (Ὁλόενα ξοηρότερα):- Ὅ,τι ἔγραψαν εἶναι ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς στὸ τέλος μιὰ μεγάλη, μιὰ θεόφαγη ψευτιά. Ἀκούστε, κύριε, πῶς ἀκριβῶς ἔγιναν τὰ πράγματα καὶ πῆτε μου ἂν αὐτοὶ οἱ ποιηταὶ δὲν εἶναι οἱ πιὸ φριχτοὶ ψεῦτες τοῦ κόσμου.

»Τὸν Πάρη τὸν ἔγνωρισα σὲ ἕνα ἀπ' τὰ πιὸ ἀριστοκρατικὰ καμπαρὲ τῆς Μονμάρτρης. Εἶχα πάει, ὅπως συνήθως, καὶ ἐκεῖνη τὴ χρονιά, στὸ Παρίσι, γιὰ νὰ κάνω τὶς τυαλέττες μου. Χόρευε θαυμάσια. Τὸ μάτι μου τὸν ξεχώρισε ἀμέσως μέσα στὸ πλήθος τῶν χορευτῶν. Ἤταν γνώρισμο τῆς ἀδελφῆς μου, τῆς Κλυταιμνήστρας. Μοῦ τὸν ἐστόησαν. Χορέψαμε ἕνα ταγκό. Ἄ, κύριε, ἔπρεπε νὰ εἴστε γυναίκα γιὰ νὰ καταλάβετε πῶς μιλεῖ στὴν ψυχή μας ἕνας ἄντρας νὰ χιλιάριανα στὸ μπαλκόνι. Τοῦ τὰ πῆρε τὸ Ζωγράφος.

»Στὴ Ντοβίλ μείναμε καμιὰ δεκαριὰ μέρες. Ὕστερα, κάναμε τὴ συνηθισμένη μας τουρνὲ στὶς Ἰταλικὲς λίμνες καὶ γυρίσαμε στὶς Μυκήνες.

— Μὰ αὐτὰ ποὺ μοῦ λέτε, Ὑψηλοτάτη, εἶναι καταπληκτικά. Δὲν ἔχουν καμιὰ ἀπολύτως σχέση μὲ ὅσα ξέραμε. Καί, ἐν πρώτοις, ἐκεῖνη ἡ ἱστορία τοῦ μήλου τῆς ἔριδος, ὅταν ἤταν ἀκόμη ὁ Πάρης βοσκὸς στὴν Ἴδη...

'Η 'Ε λ ἐ ν η (μάνκια καὶ μὲ μιὰ χαριτωμένη ἀδιαντροπιά).— Χά, χά, χά! Καλὲ σοβαρά, δημοσιογράφος ἄνθρωπος, πιστεύατε καὶ σεῖς αὐτὲς τὶς ἀρλοῦμπες; Τὸ μῆλο τῆς ἔριδος; 'Ἐγας κοινὸς διαγωνισμὸς καλλονῆς. Ἐνα μπὰλ-μασκὲ τῆς ἐλληνικῆς πρεσβείας εἶχε πάει ντυμένος τσοπάνος ὁ Πάρης· σουβὲ φοῦ πῆγαν νὰ τὸν χρεμάσουν τὴ Πάρη στὰ γυναικεῖα ζηρῆματα. Ὁρίσθηκε λοιπὸν κριτὴς στὸ διαγωνισμὸ. Ἀποφασίστηκε νὰ ξεδιαλεχτοῦν οἱ τρεῖς ἀμορφότερες καὶ ἀνάμεσα στὶς τρεῖς αὐτὲς νὰ γίνῃ ἡ τελειωτικὴ ἐπιλογὴ τῆς πιὸ ὡραίας· οἱ τρεῖς ὡραιότερες ἦσαν νυμέναι θεές: Ἥρα, Ἀθηνᾶ, Ἀφροδίτη.

»Λένε γιὰ τὴν κυρία ποὺ ἦταν ντυμένη Ἀφροδίτη, μιὰ ἰσπανίδα κόμησσα, —δὲ θυμοῦμαι τὰ ὀνόματά της, εἶχε καμιὰ εἰκοσαριὰ—ὅτι τὰ μάτια της ἦσαν τόσο γλυκά, ὥστε μποροῦσε νὰ κολάσῃ καὶ ἕνα ἀκόμα. Ὁ Πάρης δὲ δίσταζε νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθεια· ἔνα μῆλο...

(Μικρὴ παύση).

— Καὶ αὐτὸ ἔανεῖδατε τὸν Πάρη, Ὑψηλοτάτη;

— Τὴν ἄλλη χρονιά, σὲ μιὰ ἐξοχὴ κοντὰ στὴ Σπάρτη. Περνούσαμε ἐκεῖ συχνὰ τὸ καλοκαίρι. Εἴχαμε μιὰ ὁμορφὴ βίλλα αἰγυπτιακοῦ ρυθμοῦ, σὰν τὴ βίλλα τοῦ Πεσμαζόγλου στὴν Κηφισιά. Τὴ χρονιὰ ἐκεῖνη μέναν μαζί μας ἀρκετοὶ καλεσμένοι· ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καὶ ὁ Πάρης. Τὶς πρῶτες μέρες δὲν τὰ πήγαμε καλά. Κατὰ τύχην εἴχαμε καλέσει καὶ ἕνα πολὺ τοῦ φλερτ, ποὺ τὸν ἐνοχλοῦσε. Ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες, τὴς ἔδωσα' νὰ μᾶς ἀπιστόσουν σιὰ· χέρι. 'Α! σ' αὐτά, ἔξερετ, δὲ χωραγεῖον. Δὲν ἀνέχομαι τὰ ἀθεμίτους συναγωνισμούς. Μετὰ τὴν ἀναχώρησή της τὸ ἔδαφος ἦταν πιὰ ἐλεύθερο, καὶ τὰ πράγματα ἀ-«Μαντὰμ Μποβαρὶ». Θυμᾶστε τὴν περίφημη ἐκείνη σκηνὴ τοῦ δάσους, ὅπου πηγαίνουν καβάλλα ἡ κακόμοιρη ἡ Ἔμμα —ποὺ εἶναι τρομερὰ συμπαθητικὴ αὐτὴ ἡ μικροαστοῦλα!—καὶ ὁ πρῶτος της ἐραστής, ὁ Ροδόλφος. Κατεβαίνουν καὶ ἔαπλώνονται σὲ κάτι χόρτα ψηλά. Καὶ ἐκεῖ, —θυμοῦμαι ἀκόμη τὸ μέρος αὐτὸ τῆς περιγραφῆς, εἶναι θαυμάσιο—ἐνῶ ὁ ἥλιος ρίχνει τόπους-τόπους γύρω τους κατακόκκινες στάλες, ἐνόσνται στὸ μεγάλο ἀγκάλιασμα. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς σκνέθη καὶ μὲ μᾶς· μόνο ποὺ ἀντὶς γιὰ δάσος εἴχαμε ἐμεῖς τὶς ροδοδάφνες τοῦ Εὐρώτα, καὶ ἀντὶ γιὰ ἥλιογα, μιὰ θαυμασία Πακάρ.

— Δὲ μοῦ εἴπατε τίποτε ἀκόμα, Ὑψηλοτάτη, γιὰ τὸν ἄντρα σας. Τί εἶδους ἄνθρωπος ἦταν; Καὶ—ἀλλ' αὐτὸ εἶναι πολὺ μεγάλη ἀδιακρισία—εἴχατε συγκρυμένους λόγους γιὰ νὰ τὸν...

'Ε λ ἐ ν η (χαμογελώντας πιὸ μπερμπάντικα ἀκόμα).— Δὲν πιστεύω νὰ μοῦ κάνετε σοβαρὰ αὐτὴ τὴν ἐρώτησι; Τέτοια ἀφέλεια θὰ ἦταν ἀσυγχώρητη ἐκ μέρους σας...

»Μά, κύριέ μου γιὰ... ν' ζητῆσῃ μιὰ γυναίκα λίγη ποικιλία στὴ συζυγικὴ της ζωή, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ κανένας λόγος, ἢ μᾶλλον, ναί, ὑπάρχει πάντα ἕνας σπουδαιότατος: ἡ συζυγικὴ ἀφοιβῶς ζωή...»

— Δηλαδή;

— Μὰ θέλει καὶ ἐξήγησι; Σύζυγος θὰ πῆ πλήξη, μονοτονία, πεζότητα, σκότωμα κάθε ρομαντισμοῦ καὶ κάθε ποιήσεως. Αὐτὰ εἶναι πασίγνωστα πράγματα ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Εὔας ἀκόμα. Σεβφθῆκατε ποτὲ τί θὰ ἤταν ἡ ζωὴ μιᾶς γυναίκας ποὺ θὰ θάχε τὴν παραμικρότερη πιθανότητα νὰ... δώσῃ κάποια ποικιλία στὴ συζυγική της ζωή; Κόλασις. Θὰ πλημμύριζαν ἀπὸ ἀανγεμένες ὧλες οἱ νευρολογικὲς κλινικές...

— Δὲ μοῦ εἴπατε ὡστόσο, Ὑψηλοτάτη, τί εἶδους ἄνθρωπος ἦταν ὁ σύζυγός σας...

— Ὦ! ὁ ἀγαπημένος μου Μενέλαος! Μὰ ἤταν ἕνα κομμάτι μάλαμα ὁ καυμοιρος, τέλειος, τόσο τέλειος ποὺ μοῦ ἔδινε κάποτε στὰ νεῦρα. Ἡ εὐγένειά του δὲν εἶχε ὅρια. Μοῦ ἔκανε ὅλα τὰ καπρίτσια ποὺ, καὶ τὰ πιὸ παράξενα, καὶ τὰ πιὸ τρελλά... Ἂν ἤτανε λιγώτερο καλός, λογικὸ εὐγενικός, ἴσως νὰ μὴν τοῦ ἀπιστόσουα...

— Σᾶς κακοιεταχειρίστηκε ποτέ, Ὑψηλοτάτη;

— Καλέ, τί λέτε! Ὁ Μενέλαος μου νὰ μὲ κακοιεταχειριστῆ; Μὰ αὐτὸς ἔτρεμε μόνο ποὺ μοῦ μιλοῦσε. Μιὰ μέρα —ἀκόμη δὲ μπορῶ νὰ ἐξηγήσω πῶς τὰ πάθε—σήκωσε λίγο, καθὼς μοῦ μιλοῦσε, τὸν τόνο τῆς φωνῆς του, φάνηκε νευριασμένος. Πῆγε νὰ σκάσῃ ἀπὸ τὸ κακό του! Ἐγὼ φυσικὰ ἔγινα ἔξω φρενῶν, ἀπείλησα διαζύγιο (μοῦ φαίνεται πὼς ἔσπασα καὶ ἕνα κινέζικο βάζο γιὰ νὰ τὸν φοβερίσω) καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι τσακίστηκε νὰ μοῦ ἀγοράσῃ κάτι θαυμάσιες πέρλες καὶ ἕνα ἐξαίσιο πτὶ γκρί. Ἦταν τέλειος, σᾶς λέγω τέλειος. Ἀφίνω πιὰ ποὺ δὲν εἶχε κανένα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ἐλαττώματα τῶν ἀντρῶν: οὔτε ἔπινε, οὔτε χαρτόπαιζε. Κανένα μπριτζάκι μόνον πότε-πότε καὶ κεῖνο ὄχι γιατὶ τὤθελε ὁ ἴδιος, ἀλλὰ γιατὶ τοῦ γινόνταν φόρτωμα οἱ κυρίες.

— Μιὰ τελευταία ἐρώτησι, Ὑψηλοτάτη: Τί ἐντύπωση σᾶς ἔκανε ἡ κφὶ-ξὶς τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου;

— Τί ἐντύπωση νὰ μοῦ ἔκαμνε; Τὸν περιβάλλον. Ἐν πρώτοις νὰ μοῦ συγχωρεῖτε γι' αὐτὸ ποὺ λέγω, ἀλλ' εἶναι τόσο ἀληθινό!—δὲν ἤταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ θὰ μάθαινα τὶ κουταμάρες δέρνει τοὺς ἀντρες...

('Ἕνας μικρὸς μαῦρος γκροῦμ μπαίνει ἐκείνη τὴ στιγμὴ καὶ δίνει ἕνα γράμμα στὴν Ἑλένη. Στὸ κασπελλὸ τοῦ εἶναι γραμμένες μὲ χρυσὰ γράμματα οἱ λέξεις: «Ἴλιον Κλοῦμπ».).

— Μοῦ ἐπιτρέπετε μιὰ στιγμή;

— Παρακαλῶ, Ὑψηλοτάτη.

('Η Ἑλένη διαβάζει καὶ ξσο διαβάζει, στὸ πρόσωπό της πλάθουν τὸν τρόπο τῆς σκέψεως τῶν νεαρῶν διανοουμένων καὶ καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς.

Τὸ καινούργιο φτάρνισμα τοῦ κύριου ντὲ Πονσὲτ ἤτανε ωοστὴ ἐκρηξη.

—Ἔχετε ἀποδείξεις;

—Νά, αὐτὴ τὴν κάρτ-ποστάλ. Μοῦ τὴν ἔδωσε ἡ Λιζέτα νὰ τὴν στεῖλω σ' αὐτὸν τὸ νέο. Τοῦ γράφει πὼς θὰ φύγῃ μαζί του τὸ Σάββατο μιὰ ἡ ὥρα!

'Ο κύριος ντὲ Πονσὲτ ἔζάρωσε τὸ μέτωπό του καὶ ἔσμιξε τὰ φρύδια του.

—Ἄς προσέξει καλά!

—Τί θὰ κάνεις;

—Θὰ ὀπερασπίσω τὸν ἑαυτό μου!

Αὐτὴ ἡ κιρκοῦλα θὰ ἴδῃ τί ξύλα καίω ἐγὼ στὴ φωτιά μου.

'Η δεσποινὶς Ὀργκαντὶ ἔρριξε ἕνα βλέμμα στὴν ἠλεκτρικὴ θερμάστρα.

—Τί θὰ ἴδῃ!

—Ὁ λόγος τὸ λέει. Μὲ καταλάβατε τί θέλω νὰ πῶ.

—Καταλαβαίνω πολὺ καλά, φίλε μου. Ξέρω ὅμως τὴν καλωσύνη σας καὶ τὴν ἐπιείκειά σας. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχω πολὺ ἐμπιστοσύνη στὴν ἐνεργητικότητά σας.

—Ἔχετε ἄδικο. "Αμα βάλω κάτι στὸ μυαλό μου, τίποτα δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ τὸ κάνω. Θὰ ἀντιταταθῶ μὲ κάθε τρόπο στὸ ταξίδι τῆς Λιζέτας καὶ δὲν θὰ πάῃ πουθενά.

—Καλέ, τί λέτε! Ἀρκεῖ νὰ σᾶς κυττάξῃ ἡ Λιζέτα μὲ τὸν τρόπο ποὺ ξέρει καὶ νὰ σᾶς πῆ «κορδοῦλα μου» γιὰ νὰ σᾶς κάνῃ ἥμερο σὰν ἀρνί.

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ μπῆκε ἡ Λιζέτα στὸ σαλόνι. Ἀμέσως μυρίστηκε πὼς δὲν πήγαιναν καλὰ τὰ πράγματα.

—Μιλοῦσατε γιὰ μένα;

—Κάθε ἄλλο!

—Μὴ μοῦ λές πράγματα, καρδοῦλα μου!

—Γιατί νὰ εἰπῶ πράγματα, μικρούλα μου; Ξέρεις πολὺ καλὰ πὼς μπορεῖς νὰ μὲ κάνῃς ὅ,τι θέλεις.

"Ανοιξε τὴν ἀγκαλιά του καὶ ἡ Λιζέτα ἐζάρωσε ἐκεῖ μέσα ὅλη νάζι.

—Γιατί δὲ θὰ ἐμπιστευόσουνα στὴ Λιζέτα σου;

—Βέβαια: γιατί;

Τὴν ἔσφιξε δυνατὰ καὶ παρ' ὅλα τὰ εἰρωνικὰ βλέμματα τῆς δεσποινίδος Ὀργκαντί, ἐσκέπασε τὸ λαιμό της, τὰ μάγουλά της, τὰ χείλια της μὲ θερμὰ παθητικὰ φιλιά.

□□

Ὁ κύριος ντὲ Πονσὲτ ὑποδέχτηκε τὴν δεσποινίδα Ὀργκαντὶ τὸ ἄλλο Σάββατο στὸ σαλόνι του.

—Λοιπόν; τὸν ἐρώτησε ἐκείνη.

—Ὅπως λέγαμε!

—Ἔφυγε;

—Ὄχι. Ἔκαν κατερρὴ, γρίππη. Καὶ ἐξοκολούθησε: Θὰ παρατηρήσετεἠν τελευταία φορὰ πὼς ἔβαλα δίκα μου τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ τῆς μεταδώσω μὲ τὰ φιλιά μου ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ μικρόβια τῆς γρίππης μου. Τὸ πείραμα εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία. 'Η Λιζέτα εἶναι κρεββατωμένη ἀπὸ πρωχτές. Ἔχει τριάντα ὀχτὼ βαθμούς, τὰ ιάτια της τρέχουνε σὰ βρύση καὶ ἡ μύτη της ἔχει γίνει ἀπαράλλαχτη σὰν μὲ ντομάτα. Θὰ προτιμοῦσε νὰ πεθάνῃ καλύτερα, παρὰ νὰ παρουσιαστῆ στὸ ζιγκολό της μ' αὐτὰ τὰ χάλια! Κι' ἔτσι μπορῶ ὅλον αὐτὸ τὸν καιρὸ νὰ κοιμᾶμαι ἥσυχος.

Μετάφρ. Ν. ΜΑΡΣΕΛΛΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΚΑΤΑΡΡΟΗ

ΤΟΥ ΑΛΒΕΡΤΟΥ ΖΑΝ

Ἡ ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ Ὀργκαντὶ περίμενε μὲ τεντωμένα αὐτιά, ὡς ποὺ ἀπομακρύνθηκαν τὰ βήματα τῆς Λιζέτας. Τότε ὑποκλίθηκε μπροστὰ στὸν κύριο ντὲ Πονσὲτ.

Αὐτὸς ξαφνιασμένος ἄρχισε νὰ φταρνίζεται δυνατά.

—Παρακαλῶ μὴ φωνάζετε, τοῦ εἶπε σιγὰ ἡ δεσποινὶς Ὀργκαντί. "Ἐχω νὰ σᾶς πῶ κάτι πολὺ σπουδαῖο, εἶναι γιὰ τὴ Λιζέτα.

Ὁ κύριος ντὲ Πονσὲτ ἐφηλάφησε μὲ τὸ μεγάλο δάχτυλο τὴ μύτη του ποὺ εἶχε κατερρὴ καὶ εἶπε μὲ ὑποταγή:

—Λοιπόν, σᾶς ἀκούω.

Ἐδῶ καὶ πέντε βδομάδες ἤτανε φανερὸ πὼς ἡ δεσποινὶς Ὀργκαντὶ ἔκανε ὅ,τι μποροῦσε γιὰ νὰ ξηρανθῆ τὴ φίλη της ἀπὸ τὴν εὐνοια τοῦ προστάτη της μὰ κάθε μέρα παρουσιάζονταν χίλια ἐμπόδια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βασανιζόταν περισσότερο ἀπ' ὅλους αὐτὸς ὁ λαμπρὸς ἄνθρωπος. Αὐτὸ τὸ βράδυ πρὸ πάντων τοῦ ἐχρειάζονταν πιὸ καλὰ ἕνα ζεστὸ γκρὺκ καρὰ τὸ ὁποῖο ἀπὸ ἐνός μεγάλου συγγραφέως μὲ ἔξοχο καὶ μοναδικὸ ταλέντο, ὅπως θέλησαν νὰ τὸν παρουσιάσουν οἱ θαυμαστές του ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ πρὸ πάντων οἱ κύκλοι τῆς Μόσχας. Κι' ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἀναγνωρίζουν καμμιὰ ἰδιοφυΐα στὸν Μπαρμπῦς, καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ τὸν θεωροῦν σὰν μιὰ φυσιογνωμία πρώτου μεγέθους, εἶναι ὑπερβολικοί. 'Η ἀλήθεια, κατὰ τὴ γνώμη μου, βρίσκεται στὴ μέση. Ὁ Μπαρμπῦς ὑπῆρξε ἕνας πολὺ μεγάλος ἀνθρωπιστὴς καὶ συγγραφεὺς ἑνὸς καὶ μόνον ἔργου, τοῦ ἀντιπολεμικοῦ ρομάντσου: «Ἡ φωτιά». Μ' αὐτὸ δὲν θέλουμε νὰ τοῦμε πὼς τ' ἄλλα του τὰ ἔργα δὲν παρουσιάζουν σχετικὸν ἐνδιαφέρον, μὰ αὐτὰ δὲν θ' ἀρκοῦσαν γιὰ νὰ στεφεώσουν τὴ φήμη του καὶ νὰ φέρουν τ' ὄνομά του στὴν πρώτη γραμμή.

***

Ὁ Ἀνρὶ Μπαρμπῦς γεννήθηκε στὰ 1875. Ἀφοῦ σπούδασε στὸ Λύκειο Ρολλὲν στὸ Παρίσι, πέρασε τὴ licence τῆς φιλοσοφίας καὶ ρίχτηκε εὐθὺς ἀμέσως στὴ λογοτεχνικὴ κίνησι τοῦ καιροῦ του. Βρισκόμαστε στὰ 1895. Εἶναι μιὰ ἐποχὴ ἀνησυχίας καὶ μολονότι ὁ πόλεμος ἔχει τελειώσει ἐπὶ δέκα χρόνια, ἡ ἰδέα τῆς μελλοντικῆς ἐκδικήσεως γιὰ τὸ ἀδίκο χαμὸ τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λωρραίνης βασάνιζε τὰ πνεύματα καὶ πρὸ πάντων τὴ νεολαία. Ἡ ἀνησυχία αὐτὴ φαίνεται στὴν παραγωγὴ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν μυθιστοριογράφων. Κοντὰ ὅμως στὰ προβλήματα τὰ ἐθνικὰ καὶ τὰ κοινωνικά, ὑπάρχουν κι' οἱ ἀδιάκοπες φιλολογικὲς συζητήσεις στὰ διάφορα σαλόνια ποὺ μὲ τὴν ἐπίδρασί τους πλάθουν τὸν τρόπο τῆς σκέψεως τῶν νεαρῶν διανοουμένων καὶ καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς.

Τὸ καινούργιο φτάρνισμα τοῦ κύριου ντὲ Πονσὲτ ἤτανε ωοστὴ ἐκρηξη.

—Ἔχετε ἀποδείξεις;

—Νά, αὐτὴ τὴν κάρτ-ποστάλ. Μοῦ τὴν ἔδωσε ἡ Λιζέτα νὰ τὴν στεῖλω σ' αὐτὸν τὸ νέο. Τοῦ γράφει πὼς θὰ φύγῃ μαζί του τὸ Σάββατο μιὰ ἡ ὥρα!

'Ο κύριος ντὲ Πονσὲτ ἔζάρωσε τὸ μέτωπό του καὶ ἔσμιξε τὰ φρύδια του.

—Ἄς προσέξει καλά!

—Τί θὰ κάνεις;

—Θὰ ὀπερασπίσω τὸν ἑαυτό μου!

Αὐτὴ ἡ κιρκοῦλα θὰ ἴδῃ τί ξύλα καίω ἐγὼ στὴ φωτιά μου.

'Η δεσποινὶς Ὀργκαντὶ ἔρριξε ἕνα βλέμμα στὴν ἠλεκτρικὴ θερμάστρα.

—Τί θὰ ἴδῃ!

—Ὁ λόγος τὸ λέει. Μὲ καταλάβατε τί θέλω νὰ πῶ.

—Καταλαβαίνω πολὺ καλά, φίλε μου. Ξέρω ὅμως τὴν καλωσύνη σας καὶ τὴν ἐπιείκειά σας. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχω πολὺ ἐμπιστοσύνη στὴν ἐνεργητικότητά σας.

—Ἔχετε ἄδικο. "Αμα βάλω κάτι στὸ μυαλό μου, τίποτα δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ τὸ κάνω. Θὰ ἀντιταταθῶ μὲ κάθε τρόπο στὸ ταξίδι τῆς Λιζέτας καὶ δὲν θὰ πάῃ πουθενά.

—Καλέ, τί λέτε! Ἀρκεῖ νὰ σᾶς κυττάξῃ ἡ Λιζέτα μὲ τὸν τρόπο ποὺ ξέρει καὶ νὰ σᾶς πῆ «κορδοῦλα μου» γιὰ νὰ σᾶς κάνῃ ἥμερο σὰν ἀρνί.

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ μπῆκε ἡ Λιζέτα στὸ σαλόνι. Ἀμέσως μυρίστηκε πὼς δὲν πήγαιναν καλὰ τὰ πράγματα.

—Μιλοῦσατε γιὰ μένα;

—Κάθε ἄλλο!

—Μὴ μοῦ λές πράγματα, καρδοῦλα μου!

—Γιατί νὰ εἰπῶ πράγματα, μικρούλα μου; Ξέρεις πολὺ καλὰ πὼς μπορεῖς νὰ μὲ κάνῃς ὅ,τι θέλεις.

"Ανοιξε τὴν ἀγκαλιά του καὶ ἡ Λιζέτα ἐζάρωσε ἐκεῖ μέσα ὅλη νάζι.

—Γιατί δὲ θὰ ἐμπιστευόσουνα στὴ Λιζέτα σου;

—Βέβαια: γιατί;

Τὴν ἔσφιξε δυνατὰ καὶ παρ' ὅλα τὰ εἰρωνικὰ βλέμματα τῆς δεσποινίδος Ὀργκαντί, ἐσκέπασε τὸ λαιμό της, τὰ μάγουλά της, τὰ χείλια της μὲ θερμὰ παθητικὰ φιλιά.

□□

Ὁ κύριος ντὲ Πονσὲτ ὑποδέχτηκε τὴν δεσποινίδα Ὀργκαντὶ τὸ ἄλλο Σάββατο στὸ σαλόνι του.

—Λοιπόν; τὸν ἐρώτησε ἐκείνη.

—Ὅπως λέγαμε!

—Ἔφυγε;

—Ὄχι. Ἔκαν κατερρὴ, γρίππη. Καὶ ἐξοκολούθησε: Θὰ παρατηρήσετεἠν τελευταία φορὰ πὼς ἔβαλα δίκα μου τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ τῆς μεταδώσω μὲ τὰ φιλιά μου ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ μικρόβια τῆς γρίππης μου. Τὸ πείραμα εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία. 'Η Λιζέτα εἶναι κρεββατωμένη ἀπὸ πρωχτές. Ἔχει τριάντα ὀχτὼ βαθμούς, τὰ ιάτια της τρέχουνε σὰ βρύση καὶ ἡ μύτη της ἔχει γίνει ἀπαράλλαχτη σὰν μὲ ντομάτα. Θὰ προτιμοῦσε νὰ πεθάνῃ καλύτερα, παρὰ νὰ παρουσιαστῆ στὸ ζιγκολό της μ' αὐτὰ τὰ χάλια! Κι' ἔτσι μπορῶ ὅλον αὐτὸ τὸν καιρὸ νὰ κοιμᾶμαι ἥσυχος.

Μετάφρ. Ν. ΜΑΡΣΕΛΛΟΥ

ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΟΥΜΑΝΙΣΤΗΣ

HENRI BARBUSSE

ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ κ. Γ. ΠΡΑΤΣΙΚΑ

ΑΠΟ τὴ Μόσχα ἤρθε, ἐδῶ καὶ δέκα πέντε μέρες, ἕνα θλιβερὸ ἄγγελμα. 'Ο γάλλος μυθιστοριογράφος 'Ανρὶ Μπαρμπῦς πέθανε ἔπειτα ἀπὸ μιὰ περιπλοκὴ πνευμονίας. Ὁ θάνατός του γιὰ τὰ γαλλικὰ γράμματα ἀν βέβαια δὲ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ σὰν ἀπώλεια σημαντική, ἀφίνει πάντως ἕνα κενὸ αἰσθητό. Ἐ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΓΥΡΟΙ

ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ

ΣΚΟΡΠΙΕΣ ΜΟΛΥΒΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ

Ρεπορτάζ: **Μ. ΒΑΪΑΝΟΥ** Σχέδια: **Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ**

ΑΙ ἡ Μύκονος;

Κι' αὐτὴ τὸ ἰδιο. Ποῦ εἶναι ὁ μεγάλος ἐνθουσιασμός τῶν πρώτων χρόνων. Τώρα τά καλοκαίρια οἱ ξένοι εἶναι ἀραιοί' καὶ νομίζει κανείς ὅτι εἶναι σὰν ἀπὸ καθυστερημένοι.

Πέρσι μὲ τὴν εἴδηση ποὺ εἶχε διαδοθῆ, πὼς θὰ γυριστῆ σὰν ἐβδομάς της μιὰ ταινία ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ξένους ἠθοποιοὺς τοῦ κινηματογράφου, κάποια κίνηση γίνηκε γύρω της. Ἀλλὰ ἀτόνισε γρήγορα, ὅταν δὲν ἤρθαν νέες εἰδήσεις.

Τί ἦταν ἀλήθεια αὐτὸ ποὺ τραβοῦσε ὅλον αὐτὸ τὸν ξένο κόσμο ἐκεῖ πέρα; Γιὰ μένα, νομίζω ἡ μοναδική της ἀρχιτεχτονική, ἡ χαρακτηριστική γιὰ τὸ ναυτικὸ ρυθμό της, τὸν πλασισμένο ἀπ' τὸ λευκὸ της «φανόμενο». Ὁλόσπερη μέσα στὴν αἴγλη καὶ τὴν ἀπαθέωση τοῦ ἥλιου, μὲ τοὺς μόλους της, ποὺ κινοῦν νωθρὰ τὶς περισσότερες μέρες τῆς βδομάδας τά φτερά τους, σὰ νυσταγμένοι ἀπ' τὴν πολυκαιρία καὶ τὴν κούρασι τῆς ὑπαρξῆς τους, ἐκεῖ στὴν ψηλὴ σκοπιὰ τους ποὺ τοὺς ἔταξε ἡ μικρὴ λευκὴ πόλη, σὰν ἀκρίτες, σὰ φύλακες.

Ἀπ' τὶς θέσεις τῶν μύλων αὐτῶν, τὸ κοτσινόμενο καὶ γυμνὸ ἀπὸ δέντρα νησὶ τῆς Μυκόνου δίνει τὴν ἐντύπωση πλατώματος, ὅπου ἔχουν ἁπλωμένους νὰ στεγνώσουν, λές, στὸν ἥλιο, ὁλάσπρους κύβους, ἢ ἄσπρα κουτιά...

Ἀπ' ἀπέναντι ἡ Ἄβλος, σὰν ἀκρωτηριασμένος κροκόδειλος, μισοέρποντας στὴν βαθυγάλανη ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας, μοιράζεται μαζί της τὰ ξενικὰ φορτία ποὺ πάνε. Καταδιασκαμένη λές ν' ἀκινητῆ ἐκεῖ, δέρνεται μέρα-νύχτα ἀπ' τὰ κυνικὰ καύματα τοῦ ἥλιου—Ἀπόλλωνα, καὶ μαζί της κι' οἱ... ἐπισκέπτες της.

□□

Ἀπ' τὴν ἄλλη πλευρά, πιὸ κοντὰ στὴν Ἀνατολὴ καὶ τὴ Μικρασία, ἀντικρύσαμε τὸ ἴδιο πρωί, ἄλλης βδομάδας, δυὸ νησιὰ νὰ ξεπετιοῦνται ἀπ' τὴ θάλασσα μέσα σ' Ἕνα ἐξαίσιο φῶς καὶ πρασινάδα.

Τίποτα τὸ ἀρχιτεχτονικὸ γνώρισμα μὲ τ' ἄλλα νησιά, ποὺ μᾶς τιμήγρισε ὡς τώρα τὸ πλοῖο μας. Ἐκεῖνα εἶχαν πρωτόγονα ὅλα τά βασικά γνωρίσματά τους, τοῦτα κοινωνικὰ καλλιεργημένα.

Ἦσαν ἡ Χίος κι' ἡ Μυτιλήνη.

Ἀπὸ μακρυὰ μᾶς ἀτύπισε ἡ λυμρωδιὰ τῶν λεμονανθῶν της—ἦταν ἄνοιξη— καὶ τὴν νοιώσαμε πιὸ ἔντονη μόλις ἀράξαμε στὸ μοναδικὸ μεγάλο καὶ περίφημο τεχνητὸ της λιμάνι, μὲ τὰ δεμένα κατὰ μῆκος τῆς παραλίας της βαπόρια, τ' ἀπόμαχα κι' ἀπ' τὴν ἀνεργία, μά κι' ἀπ' τὰ χρόνια.

Ἡ θάλασσα, ὅπως τὰ χόρευε πάνω της καὶ τοὺς τέντωνε τοὺς διμένους στὴν προκυμαία γεροὺς κάβους, νόμιζες ὅτι παίζεανε μὲ τοὺς δισμοφύλακές των ξηντώντας νὰ τοὺς ἀποδώσουν τὴν ἐλευθερία τους, νὰ τ' ἀφήσουν ν' ἀνοίξουν τὴν ταχύτητά τους γιὰ τὰ πελάγη, ποὺ τόσο καλὰ γνώρισαν στὸ διάστημα τῶν νεανικῶν τους χρόνων.

Ποιὰ εἶναι ἡ χαρακτηριστική μορφὴ τῆς Χίου; Νομίζω πὼς δὲν ἔχει τίποτα τὸ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό ὅλα—κι' ἡ Ἱστορία της. Ἡ σημερινὴ ὅπαρξή της μίλιὰ πολὺ καλά.

Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴ Μυτιλήνη: ἔνα μεγάλο νησὶ μὲ κοιμοπόλεις ποὺ θυμίζουν ἀκόμα τὴν τουρκικὴ κατοχή. Ἱστορικὸς μάλιστα δεσμὸς τους—καὶ τῶν δυό— μ' αὐτήν, εἶναι τά φρούριά τους.

Ἡ Χίος τὸ ἔχει δεμένο ὅπως μπαίνει κανεὶς στὸ λιμάνι της, ἁπλωμένο, ν' ἀγκαλιάζῃ τὴν παλιὰ πόλη.

Ἡ Μυτιλήνη, πίσω ἀπ' τὴν ἐπίσημη προκυμαία της, ὅπου ἔνα ἄλλο παλιὸ λιμανάκι ποὺ φθίνει σήμερα ξεχασμένο—ἡ παλιὰ τῆς πρωτεύουσα.

Μπηρὸς στὴν προκυμαία, ἀνάμιχτα σπίτια παλιᾶς ἀρχιτεχτονικῆς μὲ κεινοῦργια, παλιοῦ δμως συστήματος. Ἕνα μοντέρνο μουσεῖο. Ἕνα βασάκι σύρριζα μὲ τὴ θάλασσα, ἀπὸ πέθκα, ὅπου καὶ τὸ μνημεῖο τοῦ ἀγνώστου στρατιώτη. Τίποτ' ἄλλο. Κι' ἀπ' ἀπέναντι μᾶς γελοῦν ὁλοκάθαρα καὶ μενεξεδένια μέσα στὸν διαυγῆ ὁρίζοντα τὰ Μικρασιατικὰ παράλια, λουσμένα χρόνο-καιρὸ μέσα στὸ γαλάζιο οὐρανοῦ καὶ θάλασσας μὲ τὰ βουνά των.

Τὸ πλοῖο μας, φεύγοντας, τ' ἀφίνει ἀριστερά, ἐνῶ δεξιά, σὰν τιμητικὴ συνοδεία τὰ Λεσβιακὰ παράλια, γραφικὰ καὶ σταθερὰ σ' ἕνα λομπρὸ φῶς μᾶς κατευοδώνουν ὡς τὴν ἄκρη τους—τὸν Κάβο τῆς Ἐ-

Βυζαντινὸ ἐκκλησάκι στὴ Νάξο

τεχνείου καὶ γλύπτης μας κ. Σῶχος μ' ἕνα βιβλίο ποὺ ἔβγαλε πρόπερσου, «Ἡ λαϊκὴ τέχνη στὴν Τῆνο», ἔκαμε νὰ γνωρίσῃ ἐνδιαφέροντα πράγματα γνησίου χαρακτηριστικοῦ λαϊκοῦ ρυθμοῦ καὶ ἀρχιτεχτονικῆς τοῦ τόπου του, ἀλλὰ μάταια ἀναζητήσαμε, ὅπου πήγαμε, σύμφωνα μὲ τὰ σχέδια τοῦ βιβλίου καὶ τῆς μελέτης του, ἐ ἀτερικὰ σπιτίου, περιστερεῶνες, καιμπαναριὰ καὶ ἐκκλησιές: αὐτὰ ποὺ μᾶς γράφει ἀνήκουν στὴν παλιὰ Τῆνο. Ἡ σημερινὴ εἶναι πολὺ διαφέρον νησὶ μέσα σ' ὅλα. ("Αν καὶ αὐτὸ δὲν θὰ μποροῦσε καθ' ὁλοκληρίαν νὰ εἰπωθῆ, γιατὶ καθ' ἕνα ἀπὸ τὰ νησάκια αὐτὰ ἔχουν πάντα κάτι τὸ ριζικὰ διαφορετικὸ πρὸς ἄλληλα—κι' ὅμως καὶ κάτι τὸ πολὺ συγγενικὸ μαζί τους). Θέλει κανεὶς ἀπ' ἀφορμὴ τῆς τοποθεσίας τῆς καὶ τῶν γεωλογικῶν μεταμορφώσεών της, πάλι ὅπ' τὸν τρόπο ποὺ ὑπάρχει καὶ ζῆ τὴ δομικὴ τῆς ὕπαρξη — πάντως, ὅπως καὶ νάναι, ἡ Σαντορίνη ξεχωρίζει.

Ἡ πολιτεία τῆς χτισμένη στὸ ὕψος τοῦ βράχου—βουνοῦ ἀπ' ὅπου κατεβαίνει ὡς τὴ θάλασσά της ὁ μοναδικὸς δημόσιος δρόμος της, ἐλισσόμενος μέσα ἀπὸ πέτρες καὶ χέρσα γῆ, μὲ τὸν περίεργο τρόπο τῆς οἰκοδομικῆς της, οἱ κάβοι, οἱ παραλίες κι' οἱ θάλασσές της, ποὺ καθρεφτίζουν στὰ βάθη τους μυστικὰ περασμένης ζωῆς, ποὺ τὰ πῆρε μιὰ μέρα μιὰ δύναμη κάτω των καὶ τὰ προφύλαξε σὰν σὲ βιτρίνα μουσείου. Τὸ θολωτὸ χτίσιμο τῶν σπιτιῶν της κι' ἡ ἁπλὴ τοῦ ἀρχιτεχτονικὴ γραμμή, κατοπλήσσουν κάθε ξένο ποὺ πηγαίνει ἐκεῖ γιὰ ἐπίσκεψη ἢ γιὰ παραθερισμό. Κι' ἀλήθεια, στὰ νησιὰ αὐτὰ ἀδιαφορώντας ἂν ἔχουν τσχτικὴ ἑβδομαδιαία συγκοινωνία ἢ ἀνεπανόθηβμεση (ὅλα εἶναι σχεδὸν ἀγονη γραμμή) παραθερίζει πολὺς κόσμος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα κι' ἀλλοῦ. Κόσμο γιὰ τὴν ἡσυχία καὶ τὴ φτήνεια, ὅσο καὶ γιὰ τὰ ἐξαίρετα τοπία τους.

Ἀνηφορίζοντας μέρες μετὰ, ἀντικρύσαμε τὴν ἀτλειοιστὴ Εὔβοια κι' ἐπιάσαμε διαδοχικὰ τὴ γραφικὴ Κάρυστο μὲ τὰ πολλὰ νερά, τὰ πολλὰ δέντρα καὶ τὰ πλημμυρισμένα ἀπὸ κυπαρίσσια χωριά της. Ὁ τόπος αὐτός, ἄν καὶ πρόσφατα ἀνεπτυγμένος ἀπ' ἀφορμὴ δαρεῖου πλουσίων τοῦ τῆς Αἰγύπτου, δὲν ἔχει νὰ δείξῃ χαρακτηριστικὰ σημάδια τοῦ τόπου: ὅλα του τὰ χτίσματα, τά μέρη κλπ. εἶμαι ὅμοια μὲ τὰ ἴδια τῶν ἄλλων πόλεων καὶ κωμοπόλεων τῆς Ἑλλάδας. Κι' ὅλα εἶναι σύγχρονα' ἀκιντεῖ μονόχα ἕνα ἐρειπωμένο κάστρο ἀριστερά, ποὺ θυμίζει ξένη κατάκτησι—καὶ ἡ πόλη τῆς Καρύστου ξαπλωμένη σ' ἔκταση κάτω ἀπὸ τὴν καταπιεστική, τὴ συνθλιπτικὴ πίεση τῆς Ὄχης, τοῦ πανύψηλου βουνοῦ, ποὺ τῆς δίνει ἕνα δικαιοσμητικὸ γνώρισμα.

Τὴ σκηνογραφία αὐτὴ τὴν παραλλήλισα ἀργότερα, ὅταν φτάσαμε στὸ Βόλο, μὲ τὸ Πήλιο. Κι' ἐδῶ ἕνα βουνὸ —τὸ Πήλιο— ὑψωμένο ὡς καταπληκτικὸς ὄγκος πάνω ἀπὸ τὴ μεγάλη κι' ἐμπορικὴ αὐτὴ πόλη τῆς Θεσσαλίας, μὲ τὰ χωριουδάκια τῆς σκαφκαλωμένα γραφικὰ στὰ διάφορα μέρη του καὶ τριγυρισμένα ἀπὸ θελκτικὲς δρασερὲς δάσεις, προστατεύει καὶ χωρίζει ὡς τεῖχος τὸ Βόλο ἀπ' τὴν ὑπόλοιπη Θεσσαλία. Στὰ πόδια τοῦ, ὑψηλότερα βέβαια ἀπ' τὸ Βόλο, γύρω ἀπ' τὸ λιμάνι καὶ τὸν προλιμένα του, τὰ βουνὰ σηκώνονται ξερά κι' ἄγονα σ' ὅλα τους τά μέρη.

Καὶ μπροστά του, σὲ μεγάλη ἔκταση ὑγρῆς ἐπιφάνειας, χαίνει ὁ Παγασητικός, μαλακὸς κι' ἤρεμος, χωμένος μέσα στὴ βαθυγάλαζή του ἔκταση...

"Ὑστερα, ἤρθε ἡ σειρὰ τῆς Χαλκίδας. Ἀγκυροβολήσαμε στὸ «λιμάνι» τῆς, ἐνῶ ἡ παλίρροια βοηθοῦσε τρία -τέσσερα ἄλλα πλοῖα σταματημένα ἀπὸ ὧρες νὰ περάσουν τὸν ἰσθμό της.

Τί ὅμορφο, τὶ χαρακτηριστικὸ ἔχει γιὰ νὰ τὸ ἀναζητήσουμε; Τὴν γυρίσαμε ὅσο μποροῦσαμε καὶ γνωρίσαμε δρόμους, συνοικίες, παραλία. Καμμιὰ ἰδιαίτερη ἱκανοποίησι: Μιὰ πόλη. Τίποτε ἄλλο. Μιὰ καλὴ ζωὴ καὶ μερικὲς ἐξοχές, σὰν τὰ Πολίτικα. Κι' ἕνας μεγάλος της «τύπος»—ὁ «Μαρίαμπας», ἂν ὑπῆρξε πράγματι ἐκεῖ, ὅπως τὸν περιγράφει ἕνας ἀπὸ τοὺς προσωπικότερους νέους διηγηματογράφους μας, ὁ Γ. Σκαρίμπας. "Ἐτσι, ἄξιζε τὸν κόπο νὰ πάῃ κανεὶς ὡς ἐκεῖ γι' αὐτόν, καὶ γιὰ νὰ γνωρίσῃ τὸ συγγραφέα του. Ἀπὸ τ' ἄλλα, τὰ φυσικὰ «ἐνδιαφέροντα» ἂς προσθέσουμε τὸ φαινόμενο τῆς παλίρροιας καὶ τὴν ἀριστερή της προκυμαία —ἂς τὴν ποῦμε «ἀριστοκρατική»— πάνω στὴν ὁποία ξαπλώνουν τραπέζια, καρέκλες κλπ. ὅλα τὰ παράλια κέντρα τῆς ἐκεῖ, καὶ πλάϊ στὴν ὁποία περνοῦν, σχεδὸν σύρριζο, τὰ περαστικὰ βαπόρια γιὰ τὰ πάνω μέρη...

Κι' ἕνα ἄλλο πρωΐ, ξημερωθήκαμε στὴ θάλασσα τῆς Χαλκιδικῆς, ἡ καλύτερα τοῦ "Ἀθω· σκοπὸς μας ἡ ἐπίσκεψη τῆς Θάσου καὶ τῆς Σαμοθράκης.

Ἀπὸ πολὺ πρωΐ οἱ συνταξειδιῶτες μου —ἄντρες καὶ γυναῖκες— εἶχαν πιάσει τὸ κατάστρωμα καὶ συνωστίζονται διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ μὲ κυάλια, νὰ δοῦν ὅ,τι φαινόταν ἀπὸ τὸ "Αγιον "Ὄρος. "Οσο ὅμως κι' ἂν πλησίασε τὸ βαπόρι μας τίποτε τὸ περίεργο δὲν μπόρεσε νὰ φανῆ ἀπὸ τόση ἀπόσταση. Καὶ ἀργιάζε ἡ φαντασία, ὅπως ἀκριβῶς ἡ δασότατη βλάστησι ποὺ μᾶς ἔφεραν τὰ κυάλια.

"Ετσι, παραπλεύσαμε τὸν "Αθωνα πιὸ ἀπὸ τὸ μεγάλο ὕψος του παρακολουθοῦσε ὑπερήφανα ὅλες μας τὶς κινήσεις στεφανωμένος ὅλη τὴ μέρα ἀπὸ λευκότατα σύνεφα καὶ λαμπρὸν ἥλιο. Σὲ λίγες ὧρες ἐμεῖς στὴ Θάσο' κι' ἀργότερα στὴ Σαμοθράκη, τὸ νησὶ ποὺ τόσο ἀξέχαστα ἀποθαυμάτισε τὸ βιβλίο του ἕνας μοναδικὸς "Ἕλληνας συγγραφέας — ὁ "Ιων Δραγούμης, ὁ ἄνθρωπος ποὺ συμβόλιζε τά μεγάλα ἑλληνικὰ ἰδανικά, ὁ τόσο πρῶωρα χαμένος...

Ἐδῶ πρέπει νὰ κλείσω πιὰ τὸ σημειωμά μου, ποὺ τόσο μεγάλη ἔκταση ἔλαβε· ἀλλὰ μὲ τ' ὄνομα τοῦ Δραγούμη μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ πὼς ἐξέχασα νὰ μιλήσω γιὰ τὶς Σπέτσες —τὸ παλιὸ ἱστορικὸ νησάκι ποὺ σήμερα ἡ κοσμικὴ μας ζωὴ διέφθειρε...

Δὲν ὑπάρχει ἀπάνω του βέβαια τίποτε τὸ ἐξαιρετικὸ σήμερα, ἐκτὸς ἀπ' τὴν ἱστορία του' οὔτε ἐξοχές, οὔτε τοπικὸ χρῶμα, ἢ ἄλλο τι. Μοναχὰ σκοῦπα ξένοι ποὺ περνοῦν ἐκεῖ τὸ καλοκαῖρι τους, «μεταξύ» τους, μέσα στὰ δυὸ-τρία ἀριστοκρατικὰ ξενοδοχεῖα τους.Οἱ ξένοι αὐτοὶ μοιάζουν οἱ περισσότεροι στὶς μορφὲς κλπ. τοὺς δικούς μας "Ἕλληνας, μὰ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ εἶναι δικοί μας καὶ νὰ μιλοῦν ὅλες τὶς ἄλλες γλῶσσες ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἑλληνικά. Δὲ μπορῶ νὰ φανταστῶ ὅτι ἀποκηρύχαν ἔστω εὐκολα τὴ γλῶσσα τους γιὰ νὰ φαίνωνται πιὸ πολὺ οἰκεῖοι καὶ συγχρονισμένοι στὴ μόδα. Τόση ἀουνεθηδία; Ποτέ...

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΑΝΟΥ

ΕΙΡΗΝΗΣ Μ. ΓΑΛΑΝΟΥ

ΚΑΛΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΔΩΡΟ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

ΚΥΡΙΑΚΗ, καρναβάλια, νιοὶ καὶ γεροὶ κατεβασμένοι στὴν πολιτεία.

Κάθονταν φρόνιμα καὶ ἡσυχα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ, πάνω στὰ βουνήσια ριζά, μισοπλαγιασμένα τόνα πάνω στ' ἄλλο, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ξεχωρίζουνε οἱ πόρτες, οἱ αὐλές, τὰ μπαλκονάκια τους μὲ τὰ λουλουδιασμένα τσουκάλια.

—Ἔρημα ἤτανε μὰ ὄχι καὶ μονάχα. Μονάχος δὲ βρισκότανε ἐκεῖ ἄλλος ἀπὸ τὸν Γιωργῆ τὸν Πανούτση.

Τὸ μαγαζάκι του, ἴδιο λουλακιασμένο σεντόνι μὲ μπαλώματα πράσινα, ἐξώκριζε ψηλά, τελευταῖο, πίσω ἀπ' τὰ φρύγανα τοῦ στερνοῦ-στερνοῦ φράχτη.

Σήμερα, κανένα παιδόπουλο δὲ θᾶμπαινε νὰ τοῦ ζητῆσῃ μαντζοῦνι, οὔτε καὶ ζαχαρένια μπουκαλάκια μὲ ροσόλι. Πεθοῦμησε τὸ κοκκινωπὸ τοὺς ἀγρο μαλλί, τὶς λεκιασμένες τους μπροστέλλες.

—Δὲ θά γινότανε τάχα καρναβάλι κάτω, ἀν δὲν ξεσηκώνανε καὶ τὰ μυξιάρικά τους.

Ἀποφάσισε νὰ κατεβῆ κι' αὐτός, ὄχι ὡς τὴ χώρα, μὰ ἴσαμε τὸ Μεγάλο Δρόμο, ποὺ καλοστρωμένος καὶ πλατύς, ἀνέβαινε μαλακὰ ἀπ' τὸν κάμπο κι' ἔσβυνε στὴν πόρτα τῆς Βαγγελίστρας.

Πῆρε τὸ μεσιανὸ στρατί. Ἀνοίγοντας τὰ μπράτσα του, θἄγγιζε δεξιὰ-ζερβὰ τοίχους γερτοὺς, μὲ λογῆς-λογῆς βοτάνια φυτρωμένα στὶς ραγάδες τους. Καὶ ἡ περπατησιά του ἀκουγότανε πάνω στὴν πέτρα παράξενα, δυνατά.

—Σωστὸ φαράγγι, συλλογίστηκε.

Τὸ χειμῶνα, ὅταν τάστροπελέκια σκάζανε δυὸ πιθαμὲς πιὸ πάνω, στὸ βουνό, καὶ τὸ νερὸ ἔδερνε τὴ γῆ, αὐτὸ τὸ πέρασμα, ἀνάμεσα στὰ σαραβαλιασμένα σπίτια, γινότανε ποτάμι βουερό. Τὰ παιδιά, κρεμασμένα στὰ παράθυρα, τὸ κοιτάγανε ἀχόρταγα ποὺ σκόνταφτε, στριφογύριζε καὶ τίναζε φηλὰ τοὺς ἀφρούς.

Μά τώρα, ἦταν Φλεβάρης, γαλάζιος καὶ χρυσός. Κάποια μυγδαλιὰ τέντωνε πάνω ἀπὸ τοὺς σκουρισασμένους τοίγκους μιᾶς σκεπῆς τά μεταξένια κλωνιά της, ἀγνάντευε πέρα τὸν κάμπο μὲ τὰ γρασίδια του καὶ τὰ χρωματιστὰ ψηφιά ποὺ πλέχανε τὸ φόρεμα τῆς "Ἀνοιξης. Σκλαβιά κι' ἡ δική της! Ποῦθε νὰ φύγῃ, πῶς νὰ κουνηθῆ; Γύρω μάντρες, σουβλιά, καμινάδες καί, στὰ πόδια της, κοιλημένο τὸ κιαπόρι, ὅπου ὁ νοικοκύρης εἶχε φυλακισμένο τὸ γουρουνί του. Πόχανε, μεγάλωνε τὸ ἄμοιρο ζῶο, μ' ὅλο ποὺ ἔσκουζε νύχτα-μέρα.

Σταμάτησε ὁ Γιωργῆς, κόλλησε τὸ στόμα στὴ σκεβρωμένη πόρτα ποὺ τὴν τρυποῦσε τὸ στριγγὸ παράπονο.

—Χάϊντε, κακομοίρη μου, λίγες μέρες ἀκόμα, καὶ τελειώνουνε τά πάθη σου. Ὅλο βάσανα, μωρέ, εἶναι ἡ ζωή.

—Χά! χά! ἀκούστηκε κοντά του. Ἔ, φτωχέ μου, καὶ νά σηκωνόταν ἀπὸ τὸν τάφο ἡ μάνα σου.

Τινάχτηκε. Στ' ἀλήθεια ἡ Σμαραγδῆ ἡ πιασμένη, μὲ τὰ χρονάκια της τὰ ἑκατό, καὶ ἡ Λενιώ, ἡ ἀφέντρα τοῦ ληστριβιοῦ, ἡ χῆρα καὶ πέντ' ἐξῆ ἀκόμα ἄλλοι, δαρμένοι ἀπ' ἀρῶοτεια ἢ πίκρα θὰ σπρώχνανε, θέλοντας καὶ μή, τὶς Ἀποκριὲς χωρὶς καραβάλια. Μὰ εἶχανε κρυφτῆ καὶ χαθῆ ἔτσι βαθειά, ποὺ τὸ χωριὸ φάνταζε σὰ στοιχειωμένο.

—Γιώργο μου, Γιωργάκη μου, ποὺ κατάντησες νὰ μιλᾶς μονόχα μὲ τὰ μωρά καὶ τὰ ζᾶ.

Ἡ μιὰ φωνὴ ἐρχότανε ἀπὸ κάποια μισογκρεμισμένη καμάρα—νάβγαζε τόχα σὲ σταῦλο ἢ σὲ δρόμο;— ἡ ἄλλη κατέβαινε ἀπὸ ἕνα παράθυρο μὲ κουρτινάκια ἀλοκέντητα. Ἦταν πολλὰ παράθυρα ἔτσι στολισμένα στὸ χωριό. Ἦταν πολλὰ τὰ σπίτια ποὺ εἶχαν κορίτσια. Ὅμως, κανένα κορίτσι δὲν ἤθελε τὸ Γιωργή. Μὰ καὶ κεῖνος οὔτε μιὰ στιγμοῦλα δὲν εἶχε χαρίσει τὴ σκέψη του σὲ συντοπίτισσα.

Κάποτε —ὄσταν ὀχτὼ χρόνων— μιὰ ἀδερφὴ τοῦ πατέρ·κ του, χωριάτισσα τετραπέραστη ποὺ συντηροῦσε μπυραρία στὸ Σικάγο, τὸν πῆρε κοντά της. Ὅμως ὁ ἄντρας της γκρίνιαζε·

—"Ἐχουμε δικά μας παιδιά. Τί γυρεύει μέσα δῶ τοῦτο τὸ ξένο πρᾶμα; Νά·πανε, μάτια μου, κι' κανένο ξυπνό, νάτ·ε καὶ δουλευτάδικο.

Ἡ θειὰ συμφώνησε γρήγορα πὼς τέτοια ἀκαμάτικα ὀρφανὰ μποροῦνε νὰ ζήσουνε καὶ στὸ χωριὸ μὲ τὴ γιαγιά.

—Μήπως καὶ τῆς λείπουνε τῆς γρ.·ᾶς κάθε τόσο τὰ συστημ·ν·ς;

Σὲ λίγους μῆνες, ἀπ' ἀβράχτι σ' ἀβράχτι, κι' ἀπὸ βελόνι σὲ βελόνι, πέρασε φρέσκο-φρέσκο τὸ νέο.

—Τί μ' ἀκοῦς ἐκεῖ; Τὸν δέχτηκε πίσω ἀδ ἡ Νιόνια τὸν κανακάρη της.

Καὶ σαγονάκια τρεμάμενα, ξερομασησάνε μέσα σὲ χαμόγελα τὸ «καλωσώρισμα».

—Πῆγες κι ἤρθες σὰν μπαοῦλο ἀρχείαστο, ἔλεγε ἀφρίζοντας ἀπὸ τὸ κακό της ἡ γριά.

Βουβάθηκε ἡ ψυχούλα τοῦ μικροῦ. Δὲ θὰ τὰ ξανάβλεπε πιὰ κεῖνα τὰ θεώρατα καράβια ποὺ νύχτες γεμίζανε φῶτα τά σκοτεινὰ νερά καὶ τὴν ἡμέρα μαζεύανε γύρω τους γλάρους καὶ δελφίνια... Καὶ τὰ λιμάνια, ὁλόκληρες πολιτεῖες πηγμένες στὴ θάλασσα, καὶ τὰ ποτάμια ποὺ τὰ ζώνανε γεφύρια σιδερένια, αὐτὸς ἢ ἄλλος τάχε γνωρίσει;

"Ἐκλεινε τὰ μάτια καὶ γλύστρ·ενε σὲ δρόμους στρωμένους λὲς μὲ μαῦρο κρύσταλλο. Καὶ πάνω σ' αὐτὸ δέντρα καὶ σπίτια καθρεφτίζονταν ἀδελφομένα μὲ τὰ οὐράνια.

—Παίζουμε; μουρμούριζε μονάχος του.

"Απλωνε τὰ χέρια γιὰ ν' ἀγγίξῃ τάχα τὶς κιντνίες βαρκοῦλες ποὺ σκίζανε ἠσυχες λίμνες, γιὰ νὰ τσαλακώσῃ κάτι τούλια, κολιά, καλέ, ἀπὸ ἀνθάκιας κάτασπρα ποὺ γέρνανε σὲ στέρνες, γεμάτες χρυσόψαρα.

—Χορεύουμε;

Νὰ ἡ μουσική. "Ολα τὴν ἀκολουθᾶνε, ὅλα πετάνε, οἱ πλατεῖες μὲ τὰ μαρμαρένια τάγάλματα, τὰ τραίνα ποὺ βιάζονται λὲς νὰ σκίσουνε ὅλη τὴ γῆ. Καὶ μὲ τὸ γλυκὸ σκοπὸ, ἀνοιγοκλείνουνε τ' ἀεροπλάνα ὁλόφωτα φτερά.

—"Ε! ὀνειροπαρμένο. Ρίξε κάνα κούτσουρο στὴ φωτιά, γιατί πέσανε τὰ δάχτυλά μου ἐδῶ στὸν ἀργαλειό.

Ἄϊντες καὶ κάτω στὸ κοτέτσι νὰ φράξῃς μὲ τὸ λιθάρι τὴν μπασιὰ μὴν τρυπῶσ' ἡ ἀλουπὸ καὶ μᾶς συγχρίσῃ... Πούσα, βάλε πάνω σου κεῖνο τὸ σακκὶ μῆ σὲ κάνει παπάκι τὸ νερό. Τά χρειαζόμενα γιὰ πλεμονίες δεν τάχουμε.

"Ο,τι τὸν διατάζανε τόκανε ὁ Γιωργής, μὰ ἡ περπατησιά του ἦταν ἀργή, συρτή, σὰν τὴν κοιμέντα του καὶ σὰν τὸ παγνίδι του. Μιὰ φορὰ, ἄρρωστος βαρειά, πυραμίλαγε.

—Θὰ μοῦ βάλετε, σὰν πεθάνω τὴ μεταξωτὴ μπλοῦζα τοῦ ζαδέφοου μου τοῦ Ἀμερικάνου.

"Ἔζησε ὅμως, μεγάλωσε καὶ ἡ γιαγιά, περνώντας στὸν κόσμο τῶν συγχωρεμένων, τοῦβαλε στὸ χέρι τὸ κλειδὶ τῆς κάρυνης κασέλας μὲ τὶς σκαλιστὲς γοργόνες.

—Ἔκανα τὴν πεντάρα λίρα γιὰ σένανε, ὀρφανό μου. Κουνήσου κι ἐσύ, ξόπνα.

Καὶ ἀπὸ τὰ λουλούδια ποὺ τὰ φυτέψανε οἱ βροχὲς καὶ ὁ ἥλιος στὸ χῶμα τοῦ τάφου της, ἡ ἴδια φωνὴ ἔβγαινε μέρες, μῆνες.

Μὰ πέρασε πολὺς καιρὸς ὥσπου νὰ τὴν ἀκούσῃ τὸ εἰκοσάχρονο παλικάρι, ποὺ καθισμένο σὲ μιὰ πέτρα κοίταγε σὰν κάτι ἀλλόκοτο τὸν ξύλινο στουρὸ μὲ τὰ κοκκινωπὰ γράμματα.

Μιὰ μέρα ξεκίνησε γιὰ τὴν πολιτεία. Ἀνταμώθηκε μὲ πρόσωπα σοβαρά, μπῆκε σ' Ἕνα συμβολαιογραφεῖο. "Ισως νάθελε νὰ τὸν σπρώξῃ ἀλλοῦ ἡ ψυοοῦλα τῆς πεθαμένης. "Ισως νάθελε νὰ τὸν φέρῃ κατὰ τὰ χτηματάκια τῆς, τὰ πατρικά, ποὺ ἦταν τώρα δικά του. Τὰ πνίγανε οἱ βάτοι. Ὁ καρπὸς τους εἶχε ἀγριέψει. Μὰ ὄχι! Αὐτὸς ποθοῦσε ἄλλο. Κάποια δουλειὰ ποὺ νὰ μὴν εἶναι ὁλότελα χωριάτικη, κάποια δουλειὰ ποὺ νὰ μὴ λούνῃ τὰ δνειρά του μέσα στὸν ἴδρωτα καὶ τὴ χωματίλα.

Τὸ μαγαζάκι ποὺ ἀγόρασε εἶχε κίτρινους πελιωμένους τοίχους. Ἔπιασε καὶ τὸ ἀσβέστωσε. Ἔβγαλε ἀπὸ τὴν κασέλα μαχαιροπήρουνα καὶ πιάτα, πεσκέσια σταλμένα στὴ γιαγιὰ ἐδῶ καὶ χρόνια. Ἀνέβασε ἀπὸ τὴν πολιτεία γυάλες καὶ μαρμαρένια τραπέζια

Καὶ λίγον καιρὸ ὕστερα, οἱ πελάτες ποὺ τραβῆχτηκαν ἀπάνω ἀπὸ τὴν καινουργίλα, ξαναπήρανε τὸν κατήφορο γιὰ τὸ μαγαζί τοῦ Ἰζανή, πλάϊ στὴν κοφοχειλιασμένη βρύση.

—Ἀκοῦς ἐκεῖ μοῦτρα! Εἴπαμε. Ὑποστήριξη, ναί, μά δὲν τ' ἀξίζει, μάτια μου.

—Ποιός ἔφτυσε στὸ πάτωμα, ποιὸς χάραξε τὸ γυαλὶ μὲ τὸ σουγιά, ποιὸς πάτησε χάμου τὸ τσιγάρο... Πολημερικάνος.

Δὲν εἶχε Ἀμερικάνους ὁ τόπος, οὔτε καὶ κορίτσια παντρεμένα μακρυά. Τὸ φαρμάκι γιὰ τά βάσανα τῆς ξεντεειάς χύθηκε καυτερὸ ἀπὸ τὰ λόγια κείνων, ποὺ ξεπορτίσανε κάποτε. Τσουρουφλίστηκαν τά φτερά τοῦ μισεμοῦ. Χαρήκανε τά τσαπιά καὶ τάλέτρια, ποὺ οἱ τραχειὲς παλάμες τῶν ἀφεντάδων τους θὰ τὰ κρατοῦσανε πάντα στὴ ζεστασιὰ καὶ στὸ γλυκὸ μίλημα μὲ τὴ γῆ.

"Ησυχη καὶ γελαστὴ κύλαγε ἡ ζωὴ ἀνάμεσα στὴν ἀντάρα τοῦ ληστριβιοῦ, στὰ λαλήματα ποὺ σαϊτεύανε τὸν ἥλιο καὶ τὰ μουγγανητὰ τοῦ θειλιοῦ. "Ολοι οἱ ἄντρες στὴν ἡλικία τοῦ Γιωργῆ, φαίνονταν κατασταλαγμένοι πιὰ μὲ ψυχὴ καὶ καρδιά, ὅπως καὶ οἱ γέροι στὶς καλύβες τους, στὴ μικρὴ πλατεῖα, ὅπου φτερουγίζανε τ

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ

ΤΟ ΒΑΣΑΝΟ ΤΗΣ ΥΠΟΨΙΑΣ

(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΑΙ ὁ Παῦλος πηγαίνοντας ἔπειτα σκυφτά:

— Χωρὶς ἄλλο ἐκεῖ θὰ καταφύγω πάλι, σ' αὐτούς!

☘

"Ἀκουσε τὴ μητέρα του νὰ λέει, πὼς τὰ πολλὰ χρήματα δὲν ἔφεραν καμμιὰ ἀλλαγὴ στὴν Πόπη, ἐνῶ στὴ μάνα τῆς ἔκαναν μεγάλη!

— Ὅλα τὰ θέλει διπλά της! σκέφτηκε ὁ Παῦλος.

Αὐτὴ ἡ μάνα του δὲν πατοῦσε τόσον καιρὸ στὸ σπίτι τῆς Ταμάρη, καὶ ἤθελε, ἡ ἄπαιτοῦσε, νὰ πηγαίνει ἡ Ταμάρη σπίτι της. Καὶ γιατί αὐτό; Ἴσως ἐπειδὴ εἶχε γιό! Μὰ καὶ κείνη ἔχει κόρη, ποὺ εἶναι θαῦμα καί, ἀκόμη ἕνα ἄλλο, ποὺ ἔχει πολλὰ καὶ πολλὰ χρήματα. Ἐκτὸς ἀν τρέχει τίποτε ἄλλο!

"Ἀμα πέρασαν τρεῖς ἡμέρες ἀπ' τὴν ἡμέρα ποὺ εἶχε πάει ἡ Πόπη, τὸν ρώτησε ἡ ἀδελφή του:

— Τί λές, πᾶμε ἴσαμε τῆς Πόπης;

Εἶδε τὰ μάτια τῆς νάζουν ἕνα γέλιο.

— Ὅπως θέλεις, πᾶμε, τῆς ἀπάντησε ἀποφεύγοντας τὰ μάτια της, μὲ κόνημα τοῦ ὤμου, τοῦ κεφαλιοῦ.

Αὐτὸ τὸ γέλιο ποὺ εἶχαν τὰ μάτια της, τὸν εὐχαρίστησε ὅμως.

— Καλά, ἐγὼ θὰ πάω νὰ ντυθῶ, σάξου καὶ σὺ κομμάτι!

Ἡ μάνα της μπῆκε:

— Τί εἶναι; φώνησε.

— Θὰ πᾶμε στῆς Πόπης...

— Ἄ, καλά, πηγαίνετε...

Αὐτὸς ποῦ νὰ κοινηθεῖ...

— Τώρα θὰ δῶ! Γι' αὐτὸ θὰ πάω! Εἶπε μὲ τὸ νοῦ του. Καὶ ψυχρός. Ὅσο μπορεῖς ψυχρός!

Καὶ τοῦ ἤρθαν στὸ νοῦ τὰ λόγια τῆς ἀδελφῆς του, ποὺ τοῦ εἶπε φεύγοντας:

— Ὅπως σοῦ εἶπα!

Μὰ γιατί νὰ μοῦ πεῖ νὰ σιαχτῶ κομμάτι; Νὰ κοιτάξω δηλαδὴ νὰ σιαχτῶ καλύτερα, νὰ κάνω φιγούρα! Μὰ γιατί:

— Μὰ δὲ θὰ πᾶς νὰ ντυθεῖς; τὸν ρώτησε ἡ μάνα του.

— Ναί, ναί, τώρα θὰ πάω...

☘

Συρίστηκε καὶ ἑτοιμάστηκε ὅσο μποροῦσε καλύτερα.

Ἄκουσε, κάθος εἶχε τελειώσει, χτύπημα στὴν πόρτα του καὶ τὴ φωνὴ τῆς ἀδελφῆς του νὰ λέει:

— Ἀκόμα! Ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμη!

— Κ' ἐγώ, ἀπάντησε καὶ ἄνοιξε τὴν πόρτα.

Ἡ ἀδελφή του τὸν κοίταξε προσεχτικὰ κ' ἕνα χαμόγελο φάνηκε στὴ μορφή της:

— Ὡραῖα, ὡραῖα, εἶπε. Ἔλα πᾶμε τώρα!

Εἶδε καὶ τὴ μάνα του, ὅταν πήγαινε στὴν τραπεζαρία, νὰ τὸν παρατηρεῖ κι αὐτὴ καλὰ μὲ κάτι ἐμπιεριστέχνη.

Φύγανε. Ἡ σκιὰ εἶχε μεγαλώσει στοὺς δρόμους πολύ. Ὁ ἥλιος ἔγερνε στὴ δύση.

☘

"Αμα προχώρησαν λίγο, αὐτὸς ρώτησε τὴν ἀδελφή του:

— Μὰ γιατί μοῦ εἶπες νὰ σιαχτῶ λιγάκι; Τί, μήπως δὲν περιποιόμουνα τὸν ἑαυτό μου ἄλλοτε;

Στὸ σπίτι τοῦ ἀπάντησε ἡ ἀδελφή του, γιὰ νὰ δώσεις προσοχὴ περισσότερη, γιατὶ ἐκεῖ, δὲν εἶναι παράξενο νὰ βροῦμε κείνες! Θέλω ἔτσι νὰ τοὺς μπεῖς στὸ μάτι! Κι' ἂν δὲν εἶναι κείνες, μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλες.

Αὐτὸς θέλησε νὰ προσδέσει:

— Καὶ ἄλλοι...

Ἀλλὰ δὲν τόλμησε.

Ἔστερα σκέφτηκε νὰ πεῖ στὴν ἀδελφή του:

— Καὶ γιατί νὰ τοὺς μπῶ στὸ μάτι; Ποιὰ εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ μπαίνω σὲ μάτια;

Ἀλλὰ κι' αὐτὸ δὲν ἔπρεπε, ὅπως τὶς περισσότερες φορὲς γινόταν. Τάλεγε κ' τἄκουε ὁ ἴδιος.

Κὶ ὑπῆρχε κίνηση μεγάλη στοὺς δρόμους αὐτὸ τὸ ἀπόγευμα. Μὲ τὸ γύρισιο τοῦ ἥλιου κόσμος ἄπειρος εἶχε γυρθεῖ στοὺς δρόμους.

Ἡ ἀδελφή του Παῦλου, κάθε τόσο τὸν ἔσπρωχνε:

— Κοίταξε, κοίταξε, Παῦλο, μιὰ ὁμορφιά! Μὰ πόσες ὡραῖες εἶναι τώρα!

Κι' αὐτὸς γύριζε καὶ κοίταζε. Ὡραῖες εἶναν, μὰ ποῦ ἐκεῖνες!

Καὶ πόρες μὲ ἀνοιχτοὺς λαιμοὺς καὶ μάτια ποὺ ἔκαιαν, σὰ νάχαν πάρει ἀπ' τὴ θερμότητα τοῦ καλοκαιρινοῦ ἥλιου, τὸν κοίταζαν καλά.

Ἀλλ' αὐτὸς καὶ ποὺ ἀντίχρυζε τὸ καντερό τους βλέμμα ἔμενε ἀπαθής, χωρὶς νὰ αἰσθανθεῖ τίποτα ἄλλο, παρὰ μόνο μιὰ μικρὴ ἐνόχληση.

Καὶ πήγαινε κοντὰ στὴν ἀδελφή του, χωρὶς νὰ μιλᾶ, σιωπηλός. Μὰ κι' αὐτὴ δὲν τοῦλεγε πολλά.

Ὅταν ὅμως πέρασαν ἀπ' τὸν κόσμο, ἀπ' τοὺς κεντρικοὺς δρόμους, αἰσθάνθηκε στενοχώρια δυνατή, ποὺ θὰ πήγαινε κεῖ. Καὶ ὅλα τοῦ παρουσιάστηκαν δυνατά, καὶ σὰ νὰ εἶδε πάλι τὴ Μίγκα, τὶς κόρες της, τὴν Πόπη, τὴ μάνα της, τὸ δωμάτιο, τὰ ἐπιπλα. Εἶδε καὶ τὸν ἑαυτό του μὲ τὸ καπέλλο στὸ χέρι καὶ νὰ θέλει νὰ τὸ ἀκουμπήσει ὅπως ὁ Μαρτάκης στὸ γόνατο...

Καὶ ἐπεθύμησε νὰ μὴν πήγαινε κεῖ. Δὲν εἶπε ὅμως τίποτα, δὲν τόλμησε νὰ τὸ πεῖ, γιατί καὶ πάλι ἤθελε νὰ πάει...

Κάθος ἐφθαναν, εἶδε τὴν ἀδελφή του νὰ γυρίζει καὶ νὰ τὸν κοιτάξει, σὰ νὰ ἤθελε νὰ δεῖ καὶ πάλι πῶς εἶταν.

— Ἔχει γοῦστο νὰ μὴν εἶναι κανείς, τῆς εἶπε.

Καὶ τόπε μὲ γέλιο καὶ σὰ νὰ τῆς ἔλεγε:

— Καὶ πὰν ἄδικα οἱ φροντίδες σου!

Ὁ δρόμος εἶταν ἥσυχος ὅπως πάντα.

— Ἐπὶ τέλους ἐφθάσαμε, εἶπε ἡ ἀδελφή του. Κ' ἔχω ἰδρώσει...

— Μὰ κάνει ζέστη καὶ περπατούσαμε καὶ γρήγορα!

— Γιὰ νὰ δοῦμε τώρα, πῶς θὰ μᾶς ὑποδεχτεῖ ἡ κυρία Ταμάρη.

Καὶ ἡ ἀδελφή του χαμογελώντας χτύπησε τὴν πόρτα.

Ἡ μορφὴ ἡ παχουλὴ καὶ σὰν πρισμένη τῆς ὑπηρέτριας πρόδοδε στὸ ἴδιο παράθυρο ποὺ εἶχε φανεῖ τὴν πρώτη φορὰ ποὺ πῆγε ὁ Παῦλος στὸ σπίτι τῆς Ταμάρη.

— Ἄ, ἔκανε καὶ χάθηκε.

Σὲ λίγο ἄκουσαν τὸ τρέξιμό της στὶς πλάκες καὶ νὰ πλησιάζει. Καὶ ἡ πόρτα ἄνοιξε καὶ πάλι τὸ παχουλὸ πρόσωπο τῆς ὑπηρετρίας φάνηκε στολισμένο μ' ἕνα χαμόγελο, ποὺ ζητοῦσε νὰ τὸ κάνει λυπημένο.

— Ἀχ, δυστυχῶς, δεσποινὶς Σιέρα, εἶπε, οἱ κυρίες δὲν εἶναι ἐπάνω, βγῆκαν ἔξω. Τί κρίμα! Καὶ φύγανε πολὺ νωρίς. Μόνον ὁ κύριος εἶναι...

— Τί νὰ τὸν κάνουμε αὐτόνα... Δὲ σοῦ εἶπανε ποῦ πάνε, ἂν θ' ἀργήσουν;...

— Δὲ μοῦ εἶπαν! Ἂν θέλετε περάσετε ἐπάνω νὰ τοὺς περιμένετε λίγο... Γιὰ νὰ ξεκουραστῆτε καὶ λιγάκι...

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Παῦλου γύρισε σ' αὐτόν:

— Καλὰ τόπες.

Ὕστερα στὴν ὑπηρέτρια:

— Τί νὰ κάνουμε, μπορεῖ ν' ἀργήσουν...

— Μπορεῖ καὶ νάρθουν γρήγορα...

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Παῦλου στάθηκε μιὰ στιγμὴ σκεπτική, ἔπειτα στὸν ἀδελφό της:

— Δὲν εἶναι καλύτερα νὰ πᾶμε στὸ σπίτι... Τί νὰ περιμένουμε!

— Ναί, ναί, εἶπε αὐτός.

Χαιρέτισαν τὴν ὑπηρέτρια καὶ κίνησαν σιωπηλοί.

☘

Πέρασαν τέσσερες μέρες. Ἡ Πόπη δὲν εἶχε φανεῖ. Ὁ Παῦλος εἶταν ἀπελπισμένος. Καὶ τοῦ φαινόταν πὼς ὁ κόσμος ἀπὸ τὸν κόσμο τὴν ἀπομάκρυνε, τὴν πήγαινε μακριὰ ἀπ' αὐτόν.

Καὶ κάθε βράδυ θὰ τὴν ἔβλεπε στὸν ὕπνο του. Τὴν ἔβλεπε νάναι μαζί του, κοντά του, ἀλλ' ἔπειτα πάντα, θὰ τὴν ἔχανε καὶ θάτρεχε μὲ λαχτάρα ζητώντας την.

Αὐτὰ σὰ νὰ τοῦ φυσοῦσαν τὴ δυνατὴ φωτιὰ ποὺ τρέμα μέσα του, αἰσθανόταν νὰ φλογίζεται ὅλος καὶ νὰ ταράζεται τρομαχτικὰ ἀπ' τὸ φόβο μὴν τὴ χάσει.

Στὸ σπίτι του οὔτε μιλοῦσαν πιὰ γιὰ τὴν Πόπη, δὲν τῆς ἀνάφεραν διόλου τὸνομά της, σὰ νὰ ἔφυγε ἀπ' τὴ μνήμη τους ξαφνικὰ τὴν ἴδια μέρα, τὴν ἴδια ὥρα, τὴν ἴδια στιγμή.

Καὶ τὸ βράδυ ποὺ δὲν εἶχαν βρεῖ τὴν Πόπη καὶ γύρισαν στὸ σπίτι, ἡ μάνα τους τοὺς ρώτησε γιατί ἐπέστρεψαν τόσο νωρίς:

— Δὲν εἶταν κανεὶς ἐκεῖ, τῆς ἀπάντησε ἡ ἀδελφή του.

Δὲν μποροῦσε νὰ τὸν λογαριάζει.

— Μὰ Πέμπτη δὲν εἶναι; Ἀντὲς πάντα κεῖναι ἐκεῖ...

— Ναί, ἀλλὰ δὲν εἶταν...

Καὶ στὸ δρόμο ἡ ἀδελφή του τοῦχε πεῖ πὼς τὴν φάνηκε παράξενο ποὺ δὲν τοὺς βρῆκαν ἐκεῖ, γιατί αὐτὲς δὲν εἶχαν σχέσεις πολλές, μιά, δυό. Καὶ μὴ πήγαιναν στὰ σπίτια αὐτῶν: Μόνο στὸ δικό τους, στοῦ Σιέρα. Εἶχαν καὶ τὴν Πέμπτη ὁρίσει, ποὺ δὲν πήγαιναν αὐτὴ τὴν ἡμέρα πουθενά. Χειμώνα-καλοκαίρι βρισκόντουσαν στὸ σπίτι. Ἴσως κάτι τὰ στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της...

Ὁ πατέρας του τὸν κάπνιζε χωρὶς νὰ τὸν κοιτάξει.

Αὐτὸς κάθισε στὸ τραπέζι. Σὰ νάθελε τὴν Πόπη νὰ πηγαίνει μόνη στὸ σπίτι της, μέσα στοὺς στενοὺς καὶ ἐρημικοὺς ἐκεῖ δρόμους.

— Μὰ ἀν πῆρε ἀμάξι;...

Κι' αὐτὸ θάκανε...

Τώρα ἡσύχασε λίγο ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριά.

Ἂν δὲν ἔτρεχε πίσω ἀπ' ἐκείνη μὲ τὸ κόκκινο καπέλλο, θὰ πρόφτανε...

Πῆγε νὰ βλαστημήσει τὴν κόρη ποὺ τοῦ φάνηκε πὼς ἦταν ἡ Πόπη, σὰ νὰ φταιγε αὐτή.

Ἡ ἀδελφή του, καὶ ἡ μάνα του μιλοῦσαν σιγά. Τὰ ἀδελφάκια καθόντουσαν ἥσυχα. Εἶδε ὁ Παῦλος ὅτι τὸν κοιτοῦσαν.

Ἡ ἀδελφή του στράφηκε σ' αὐτόν:

— Καὶ ξέρεις, Παῦλο, τοῦ εἶπε, πῆρανε σπίτι στὸ Φάληρο τὸ Παλιό...

— Ποιοί; ρώτησε αὐτὸς κάνοντας τάχα τῆς ἀδ. βάζω τοὺς Ταμάρη, γιατὶ τότε ἔπρεπε νὰ βάλω καὶ τὴ γάτα τοῦ σπιτιοῦ!

Ἐγέλασαν. Καὶ πρὸ πάντων τὰ μικρά.

— Εἶναι ἕνα ὡραῖο καὶ κοντὰ στὴ θάλασσα. Θὰ πᾶνε μετὰ λίγες ἡμέρες...

Τὸ φαΐ ἤρθε καὶ τοὺς διέκοψε.

☘

Προῒ-προῒ ποὺ σηκώθηκε, βρῆκε τὴν ἀδελφή του στὴν τραπεζαρία.

Οἱ ἄλλοι δὲν εἶχαν σηκωθεῖ ἀκόμα.

— Ἀπόψε ἔκανε ἀρκετὴ ζέστη, εἶπε στὴν ἀδελφή του.

— Ἔγὼ δὲν τὴν αἰσθάνθηκα, τοῦ ἀπάντησε αὐτή. Κοιμήθηκα εὐθὺς μόλις ἐπλάγιασα, ἴσαμε τώρα, τώρα ποὺ ξύπνησα, χωρὶς καμμιὰ διακοπή. Ὅτι θὰ κάνει ζέστες μεγάλες ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἑξῆς, δὲν ὑπόρχει ἀμφιβολία! Ἡ Πόπη θάναι καλά. Κοντὰ στὴ θάλασσα! Πόσο μ' ἀρέσει! Κείνος ὁ θαλάσσιος ἀέρας... Τώρα θυμήθηκα, ξέρεις ποιόνα; Τὸ Μαρτάκη! Γιὰ θυμήσου! τὸν μ' ἐκεῖ τὸν θαλάσσιον ἀέρα!

Ὁ Παῦλος κουνοῦσε τὸ κεφάλι του μισογελώντας.

— Ἔχει γοῦστο, εἶπε, μὲ τὸν θαλάσσιο ἀέρα νάρχισαι καὶ τοὺς καυγάδες!

— Μπᾶ, δὲν πιστεύω μέσα σὲ ξένο σπίτι!

Ὁ Παῦλος κινήθηκε. Ὁ νοῦς του πήγε ἀλλοῦνος στὴν Πόπη. Μὰ καὶ ἡ ἀδελφή του γι' αὐτὴ τοῦ αἴλησε τώρα:

— Μὰ ἐσὺ ἄργησες ἐχτὲς τὸ βραδύ! Δὲν ἤρθες γὴν ταχτικὴ σου ὥρα. Νὰ φύγει μόνη ἡ Πόπη τέτοια ὥρα! Ἀφοῦ θέλησε καὶ ὁ μπαμπᾶς νὰ τὴ συνοδέψει, ἀλλ' αὐτὴ δὲ θέλησε μὲ κανέναν τρόπο!

— Μὰ πότε ἤρθε; ρώτησε ὁ Παῦλος.

— Μόλις ἔφυγες! Δὲ θὰ πέρασαν πέντε λεπτὰ καὶ ἤρθε.

— Τί λές; Κ' ἔμεινε τόσο πολύ;

— Δυὸ ὧρες σωστές! Εἴπαμε, εἴπαμε, κουραστήκαμε νὰ λέμε. Πιάσαμε καὶ ἱστορίες τοῦ σχολείου. Καὶ πὼς τὰ θυμάται ὅλα! Στὰ λέει ὅλα μὲ τὸ νέτι καὶ μὲ τὸ σίγμα.

Αὐτὸς περπάτησε λίγο. Αἰσθανόταν ταραχὴ καὶ βλαστήμησε τὴν τύχη του.

— Καὶ ἴσως ἔμενε γιὰ νὰ πάω, ἐπρόσθεσε, γιὰ τί ἄλλο; Τί κατάρα! Καλὰ λένε, ἂν ἔχεις τύχη διάβαινε καὶ φοῖτυσὲ περπάτει.

Καὶ θὰ τὴν συνώδευε ἔπειτα, θὰ τῆς μιλοῦσε, θὰ ἐξηγόταν:

— Δεσποινὶς Πόπη, πέρασα κακὲς ἡμέρες, μὲ ἔχετε λυπήσει πολύ...

Ἡ ἀδελφή του, ποὺ σκεπτόταν κι' αὐτὴ καθισμένη κοντὰ στὸ τραπέζι, σήκωσε τὸ κεφάλι:

— Αὐτὰ μὲ τὴν Πόπη μας, τοῦ εἶπε. Καὶ εἶναι ἡ ἴδια! Τὸ χρῆμα δὲν τὴν ἄλλαξε διόλου, καὶ ἂς λέει ἡ μαμά, πὼς ἔχει δεῖ κάποια ἀλλαγή! Ἐγὼ δὲ βρίσκω καμμιά. Ἡ ἴδια εἶναι!

— Μά, δὲ μοῦ λές, ρώτησε αὐτός, ἡ μητέρα μας τί ἔχει πάθει μ' αὐτούς; Στὸ σπίτι τους δὲ θέλει νὰ πατήσει καὶ τοὺς βρίζει, πὼς ἄλλαξαν! Κι' αὐτό, γιατὶ ἡ μάνα ἔπαψε νὰ χαρεῖ, καὶ μὲ τὸ δίκιο της, ἀφοῦ αὐτὸ δὲτ πατᾶ σιὰ σπίτι της! Καὶ τὸ κάνει ἀπὸ καιρό, πρὶν πάρουν τὴν πληρονομία. Γιὰ θυμήσου τὸν πόνο τῶν ποδιῶν της; Καὶ μ' ἔκανε νὰ τὸ πιστέψω κ' ἐγώ! Καὶ τὴ βλέπω μιὰ μέρα νὰ τρέχει σὰν ἀστραπή, γιὰ νὰ πάει νὰ χωρίσει τοὺς ἀποκατινούς μας, ποὺ εἶχανε πιαστεί! Τώρα γιατί νὰ κάνει αὐτά!

— Δὲν ξέρω, δὲν ξέρω, τοῦ ἀπάντησε ἡ ἀδελφή του.

— Κ' ἔχει τὴν ἀπαίτηση, ξεκολόβησε ὁ Παῦλος νὰ λέει, ὁ ἄλλος νὰ μὴν γνάνει στὸ σπίτι της κι' αὐτὴ νὰ μὴν πατᾶ στὸ δικό του. Ἂν εἶταν καμμιὰ πασαμένη, καλά, τότε ναί! Μὰ νάναι καλά...

— Δὲν ξέρω, δὲν ξέρω, ἔλεγε ἡ ἀδελφή του.

Αὐτὸς ἔπαψε καὶ πῆγε ἴσαμε τὸ παράθυρο.

Ἡ μάνα του ἐρχόταν. Εἶχε γνωρίσει τὸ βῆμα της.

— Ἄ, σηκωθῆκατε σεῖς πιὸ νωρὶς βλέπω, τοὺς εἶπε.

— Ἔτσι εἶναι οἱ προκομμένοι! Τώρα καθόμαστε καὶ τὰ λέγαμε.

— Τί λέγατε; ρώτησε ἡ μάνα του.

— Γιὰ τὰ χθεσινά.

— Ἄ, ναί. Ἐγὼ εἶχα ἀνησυχίες ἀπόψε.

— Γιατί, γιατί; ρώτησαν μαζὶ ἀδελφὸς καὶ ἀδελφή.

— Κεῖνος ὁ Νάσος εἶχε λίγο πυρετό.

— Τί λές; Καὶ τώρα πῶς εἶναι;

— Τώρα εἶναι δροσερός. Ἀλλὰ τί ἔχει νὰ κάνει, μᾶς ἔκανε ἀνω-κάτω ἐμένα καὶ τὸν πατέρα σας;

(Ἡ συνέχεια στὸ προσεχὲς)

ΝΕΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

Εἶμαι σὰ νᾶρδα ἀπὸ ταξίδι

Εἶμαι σὰ νᾶρδα ἀπὸ ταξίδι μακρυνὸ τὰ σπίτια τῶν ποιμένων καὶ τῶν ἀν[θρώπων..
καὶ βρῆκα ὅλα τὰ πράγματα κλαμ[μένα

νεκρὴ τὴ γῆ, μουντὸ τὸν οὐρανὸ τὰ ἀστρα σβυ[σμένα....
τὴ θάλασσα βουβή, τάστρα σβυ[σμένα....

Κι' εἶμαι... σὰ νᾶχω ἀπὸ τὴ Μοῖρα [μου ριχτῆ
σὰ θλιβερὲς ἐρημὲς ἀγνώστων τόπων [μου ριχτῆ
κι' εἶδα μὲ τρόμο νᾶχουν ρημαχτῆ

Κι' ἔχω λαχτάρα τόση στὴ ματιὰ
καὶ τόσο τὴν ψυχή βαραίνει ἡ θλίψη,
ποῦ μα... σὰ νᾶχω ἐπιθυμήσει μιὰ [νυχτιὰ
βαθιὰ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς νὰ μὲ κρύ[ψῃ...

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΡΑΛΗΣ

Φδινοπωρινό

...Καὶ γδύθηκαν τὰ δέντρα μου: Ροδιές, τριανταφυ[λλιές
—καὶ στρώσανε τὰ φύλλα τους, ρικνὰ κι' ὠχροβαμμένα
στὸν ἔρμο δρόμο τῆς ζωῆς γιὰ νὰ διαβοῦν σιωπηλὲς
τοῦ πόνου ἡ μοῖρες, π' δδηγᾶν μπροστὰ τὰ πετρωμένα.

Τίποτα δὲν ἀπόμεινε! Τῶν ἀηδονιῶν λαλιές
π' ἀκούγονταν νὰ φέλνουνε γλυκά, ἐρωτεμένα,
σωπάσανε"—κὰ τὰ πουλιὰ γιὰ ξένες πιὰ φωλὲς
τραβοῦν γοργὰ ἀπ' τὸ βορρηᾶ σκληρὰ κυνηγημένα

Μόνο ἡ νύχτα τοῦ χιονόπωρου, σὰν ὅλες τῆς παλιὲς
ἀργεῖ ν' ἀπλώσῃ γυμνὴ τὴ φόρμα, βαρειά, γαλησμένα
τῶν σκοταδιῶν τὰ σύγνεφα' τοῦ θάνατου σκιὲς θολὲς

ἀπάνω στὶς ροδιές, στὶς ἔρμες τριανταφυλλιές,
νὰ μοῦ σφαλίσῃ σπρογκὰ τὰ μάτια τὰ θλιμμένα,
ὦ δίχως φῶς, ἢ ὧρες μου. πῶς θάνε πιὰ καλές...

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΕΣ

Η 100ΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΣΑΙΝ-ΣΑΝΣ

ΕΚΑΤΟ χρόνια ἀπ' τὴν ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ Σαὶν Σάνς... Μᾶς φαίνεται περίεργο σ' ἐμᾶς ποὺ τὸν γνωρίσαμε μόλις πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, στὰ 1920, ὅταν τὸν εἴδαμε ἠλικιωμένο μέν, ἀλλὰ γεμάτο ζωὴ καὶ σφρίγος νὰ διευθύνῃ τὴν ἀξέχαστη ἐκείνη συναυλία ἀπὸ ἔργα του στὸ θέατρο Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Καὶ τὰ χρόνια περνοῦν τόσο γρήγορα! Ἡ ὑποφαινομένη νομίζει πὼς ἦταν χθὲς ἀκόμα ὅταν στὰ 1912 τὸν εἶδε στὸ Κάϊρο. Καὶ ὅμως, ὅταν μᾶς ἤλθε ἐδῶ ἦταν 85 χρονῶν! "Ενα ἀληθινὸ θαῦμα ζωτικότητος, ἀνεξάντλητης δράσεως, ἀφάνταστης ἐργατικότητος, ὅταν ἀναλογισθῇ μάλιστα κανεὶς ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς γεννήθηκε ἀρφανὸς μέσα του ὁ σπέρμα τῆς ἀρρώστειας τοῦ πατέρα του ποὺ πέθανε φθισικὸς τρεῖς μῆνες μετὰ τὴ γέννησι τοῦ μοναδικοῦ ἀγορίου του, πὼς σ' ὅλη του τὴ ζωὴ ἔπρεπε νὰ προσέχῃ τὴν εὐαίσθητη ὑγεία του, νὰ κυνηγᾶ τὸν ἥλιο διαρκῶς, ὑποχρεωμένος νὰ περνᾶ τοὺς χειμωνιάτικους μῆνες πάντα ὁτὰ ζεστὰ κλίματα. Ἀπ' τὰ 1873 ὅλους τοὺς χειμῶνες τοὺς περνοῦσε στὸ Ἀλγέρι.

"Αν παρακολουθήσῃ κανεὶς τὴ ζωὴ τοῦ Σαὶν-Σάνς, θὰ ἰδῇ πὼς μοιάζει σάν μιὰ φλογισμένη λαμπάδα ποὺ καίει διαρκῶς στὴ φλόγα τῆς Τέχνης, ποὺ εἶναι στιγμὲς ποὺ νομίζετε πὼς λυώνει γιὰ ν' ἀνάψῃ πάλι φλογερώτερη, καὶ δὲν εἶνε καμμιὰ ὑπερβολὴ νὰ πῇ κανεὶς πὼς γεννήθηκε καὶ πέθανε μέσα στὴ μουσική, κάνοντας μουσική. Γιατὶ διόμισυ χρονῶν μόνο —γεννήθηκε στὸ Παρίσι στὶς 3 Ὀκτωβρίου 1835—ἤξερε κιόλας τὰ πρῶτα μυστικὰ τῆς θεωρίας τῆς Μουσικῆς καὶ τοῦ Σολφὲζ καὶ τριῶν χρονῶν εἶχε κιόλας περάσει τὴ «Μέθοδο πιάνου» τοῦ Καρπαντιέ. Ἦταν μόλις τεσσεράμισυ χρονῶν ὅταν συνθέσει καὶ ἔγραψε τὴν πρώτη του Ρωμάντσα, ἑπτὰ χρονῶν ἐσπούδαζε κιόλας σοβαρὰ πιάνο μὲ τὸν "Ελληνα καθηγητὴ Σταμάτη —μαθητὴ τοῦ περίφημου Καλκμπρένερ— ὀκτὼ χρονῶν μάθαινε ἁρμονία καὶ ἀντίστιξι καὶ ἔντεκα ἔδινε τὴν πρώτη του συναυλία μὲ ὀρχήστρα στὴν αἴθουσα Πλεγιέλ, ὅπου ἐκτελοῦσε ἕνα κοντέρτο τοῦ Μότσαρτ, μιὰ φούγκα τοῦ Χαΐντελ, μιὰ φούγκα τοῦ Μπάχ, ἕνα κοντσέρτο τοῦ Μπετόβεν, προκαλῶντας τὴν κατάπληξι καὶ τὸ γενικὸ θαυμασμό.

Καὶ ἔτσι, μέσα στὴ Μουσική περάσαι ὅλη ἡ ταραγμένη ζωή του. Τὸ παιδὶ —θαῦμα ἔδρεπε διαρκῶς βραβεῖα ὅλες τὶς ἐμφανίσεις του καὶ συγχρόνως ἀποῦδαζε μὲ ἀληθινὸ πάθος. Στὰ 1848 ἔμπαινε στὸ Κονσερβατοὰρ γιὰ νὰ πάρῃ ἀμέσως σὲ τρία χρόνια ἕνα πρῶτο βραβεῖο. Ὡς τόσο, ἐκεῖ δοκίμασε τὴν πρώτη καὶ ἴσως τὴ μόνη ἀπογοήτευσι στὴ ζωή του, γιὰ τὴν ὁποία δὲν ἐπαρηγορήθηκε ποτέ: Στὰ 1852 ἐλάμβανε μέρας ὁτὸ διαγωνισμὸ γιὰ τὸ Βραβεῖο τῆς Ρώμης καὶ ἡ Καντάτα του «Ὁ Γυρισμὸς τῆς Βιργινίας» δὲν ἐκρίθη ἄξια οὔτε τοῦ δευτέρου βραβείου! Καὶ ὅμως, λίγο ἀργότερα ἐβραβεύετο ἡ «Ὠδὴ στὴν Ἁγία Καικιλίαν» καὶ ἐξετελεῖτο δημοσίᾳ στὰ 1852 καὶ στὰ 1853 —ἦταν μόλις 18 ἐτῶν— ἐξετελεῖτο ἡ πρώτη του Συμφωνία! Καὶ ἀπὸ τότε βαδίζει σταθερὰ πρὸς τὴν τελειοποίησι τῆς τέχνης τοῦ καὶ πρὸς τὴν δόξα. Γράφει συμφωνίες, τραγούδια, — ἡ ὡραία 3η Συμφωνία του εἶναι ἔργο τῆς νεότητός του, τοῦ 1856— λειτουργίες, μουσικὴ δωματίου, σκηνικὴ μουσική, ὄπερες. Συγχρόνως πλουτίζει τὶς γνώσεις του σὲ κάθε ἐπίπεδο, καταγίνεται μὲ τὴ φιλοσοφία, τὴν ἀστρονομία, τὴν ποίησι, τὴν ἀρχαιολογία, γράφει στὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς, ἐπιτίθεται, ὑπερασπίζεται, ἐξηγεῖ τὶς τάσεις του καὶ τὶς ἰδέες του. Μιὰ ἀνικανοποίητη δρεῖ πρὸς μάθησι, ἔνας ἄσβυστος πόθος νὰ μάθῃ ὅλα, νὰ εἰσδύσῃ σὲ ὅλα κυριαρχεῖ σ' ὅλη του τὴ ζωή. Γράφει, συνθέτει, παίζει ὄργανο στὴν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Μαγδαληνῆς, δίδει μαθήματα, ταξιδεύει. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ ὅτι ἐγύρισε ὅλον τὸν κόσμο. Τὴν Ἰταλία, τὴν Ἰσπανία, τὴ Γερμανία, τὴν Αὐστρία, τὴν Λίγυπτο, τὴ Δανία, τὴ Ρωσσία, ἐφθασε ὡς τὴν Ἰνδοκίνα. Ὀγδοῆντα χρονῶν —κατὰ τὸ τελευταῖο ἔτος τοῦ πολέμου— θριαμβεύει στὴ Βόρειο Ἀμερική, ἕνα χρόνο ἀργότερα στὴ Νότιο. Καὶ ἴσως λίγοι, ἀπ' τοὺς καλλιτέχνες ἐδῶ, στὴ ζωή τους τόσες τιμὲς καὶ τόσες δόξες. Στὰ 1890 κιόλας παρευρίσκεται στὰ ἐγκαίνια τοῦ «Μουσείου Σαὶν-Σάνς» στὴ Διέπτη, τὴν πόλι τῆς καταγωγῆς του, στὰ 1907 παρίσταται στὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος του στὸ φουαγιὲ τοῦ θεάτρου τῆς ἴδιας πόλεως, στὰ 1912 στὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος του στὸ Κάϊρο. Ἡ Ἀγγλία τοῦ ἔδωσε τὸν τίτλο διδάκτορος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καίμπριτζ καὶ τῆς Ὀξφόρδης, καὶ ἀπὸ τὰ 1881 ἦταν μέλος τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου. Πέθανε στὸ Ἀλγέρι στὶς 16 Δεκεμβρίου 1921 ἀπὸ μιὰ πνευμονικὴ συμόρδησι, ὅταν πιὰ πιστεύσαμε πὼς δὲ θὰ πέθαινε ποτέ.

Στὴν ἰδιωτική του ζωὴ δὲν θὰ βροῦμε ἐξαιρετικὰ γεγονότα γιατὶ ὅλη ἦταν δεμένη μὲ τὴ Μουσική καὶ μὲ τὴ δράσι του. Παντοεύθηκε στὰ 1875 καὶ ἀπέκτησε δυὸ ἀγοράκια, ποὺ πέθαναν μικρά, τριῶν χρονῶν μόλις. Μιὰ χαρακτηριστικὴ πλευρὰ θινὸ θαῦμα ζωτικότητος, ἀνεξάντλη-

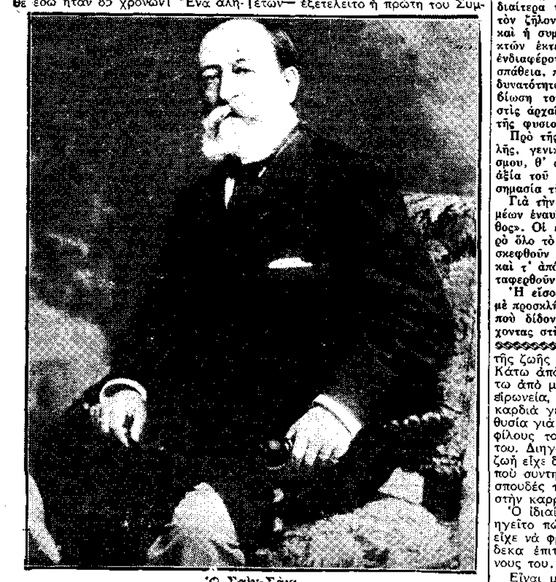

© Σαὶν-Σάνς

φωνία! Καὶ ἀπὸ τότε βαδίζει σταθερὰ πρὸς τὴν τελειοποίησι τῆς τέχνης τοῦ καὶ πρὸς τὴν δόξα. Γράφει συμφωνίες, τραγούδια, — ἡ ὡραία 3η Συμφωνία του εἶναι ἔργο τῆς νεότητός του, τοῦ 1856— λειτουργίες, μουσικὴ δωματίου, σκηνικὴ μουσική, ὄπερες. Συγχρόνως πλουτίζει τὶς γνώσεις του

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ἔχει τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἀρνητές του. Οἱ πρῶτοι παρακολουθοῦν μ' ἀγάπη καὶ ἐνδιαφέρον κάθε ἐκδήλωσι φυσικῆς ἀγωγῆς, θαυμάζουν τὸν ἄλφα ἀθλητὴ γιὰ τὴν ἐπίδοσί του σ' ἕνα ἀγώνισμα, συγκεντρώνονται τακτικὰ ἀτοῦς χώρους ὅπου γίνονται ἀγῶνες καὶ γενικὰ μέσα στὶς πολλὲς ἀσχολίες τῆς ζωῆς βρίσκουν τὴν ὥρα καὶ τὸν τρόπο νὰ ἀπολαμβάνουν τὸν ἀθλητισμό, νὰ συζητοῦν γι' αὐτόν, νὰ ἐνθουσιάζωνται. Οἱ ἀρνητές, δὲν σκέφθηκαν ποτὲ νὰ μποῦν ἀτὸ νόημα τοῦ ἀθλητισμοῦ, νὰ νοιώσουν τὴν ὠφελιμότητα καὶ τὶς ἐπιδιώξεις του. Παρασύρονται ἀπὸ τὶς ἀκρότητες ποὺ σημειώνονται στὶς ἀθλητικὲς ὀργανώσεις καὶ καταδικάζουν τὴν ἰδέα, τὸ σκοπό. Βλέπουν ἕνα κοχεστικὸ ἀνθρωπάκο νὰ τρέχῃ τὸν ἀπάνθρωπο δρόμο τοῦ Μαραθωνίου—ὁλόκληρα σαραντάδυο χιλιόμετρα — καὶ ἐξανίστανται γι' αὐτό, γιατὶ ἕνας τέτοιος ἀνθρωπος ὄχι μόνο δὲν πρέπει νὰ ἐπιδίδεται στὶς ὑπεράνθρωπες αὐτὲς προσπάθειες, ἀλλ' ἀντίθετα, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ξεκούρασμα, ἀπὸ δίαιτα καὶ καλοζῶϊα. Ὕστερα, παρακολουθοῦν ἕνα μάτι, φούτμπὼλ: κεφάλια σπασμένα, γόνατα ξεγδαρμένα,ἀστράγαλοι ἐξαρθρωμένοι καὶ κοντὰ σ' αὐτά, τὴν ἀνθρώπινη ἀποκτήνωσι, τὴ βαρβαρότητα τῶν μέσων ποὺ μεταχειρίζονται οἱ ἀθλητὰ γιὰ νὰ ἐπικρατήσουν καὶ τὴν ἔλλειψι κάθε ἐκτιμήσεως γιὰ τὴ σωματικὴ ἀκεραιότητα καὶ τὴ ζωὴ ἀκόμη τοῦ ἄλλου, τοῦ ἀντιπάλου, ὁ ὁποῖος στὴν περίπτωσι αὐτὴ παίζει τὸ ρόλο τοῦ ἐχθροῦ, ἐνῶ ὁ νικητὴς γουρεὶ ἐπάνω στὴν παλαίστρα καὶ ἀποθεώνεται ἀπὸ τοὺς φιλάθλους. ἐπειδὴ ἀκριβῶς κατάφερε νὰ καταντήσῃ σὲ τέτοια φρικτὴ κατάστασι τὸν ἀντίπαλό του... "Ἀλλοι πάλι μᾶς κοπαινᾶν ἀπ' τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ, τὸ περίφημο ἐκεῖνο ρητὸ «Νοῦς ὑγιὴς ἐν σώματι ὑγιεῖ...». Ποῦ βρέθηκαν αὐτὰ τὰ πράγματα; "Ετυχε νὰ δῇ κανεὶς ἕναν ἀθλητὴ) μὲ ἀπόλυτη ὑγεία τοῦ μυαλοῦ καὶ τοῦ κορμιοῦ; Πολὺ σπάνια. "Η τὸ σῶμα θὰ εἶναι καλὸ καὶ τὸ μυαλὸ σκάρτο, ἢ τὸ μυαλὸ θὰ δουλεύῃ κανονικὰ καὶ τὸ κορμὶ θὰ μᾶς γεννᾶ τὶς ἀπαισιοδοξότερες σκέψεις. Καὶ τὶς περισσότερες φορές: Ἕνας καλὸς ἀθλητὴς —καλὸς ἐπειδὴ ἐπιτυχχάνει σπάνια κατορθώματα — θὰ ἔχῃ καὶ σακατεμένο τὸ μυαλὸ καὶ ἀξιολύπητο τὸ κορμί. Ὁ ἀνθρωπάκος ποὺ ταλαιπωρεῖται τρέχοντας στὸ μαγγανοπῆγαδο τοῦ Σταδίου —25 βόλτες ἀπὸ 400 μ. ἢ καθεμιὰ μᾶς δίνουν τὸ ἀγώνισμα τοῦ δρόμου 10 χιλ. μέτρων — χωρὶς νὰ εἶναι προετοιμασμένος γι' αὐτὴ τὴ δουλειά, δὲν ἔχει βέβαια κανονικὰ ὀργανωμένο τὸ μυαλό του. "Οσο γιὰ τὸ σῶμα, ἡ πλειονότητα μᾶς δίνει τοῦτα τὰ ἀπελπιστικὰ χαρακτηριστικά: θώρακας στεῖος μέχρις ἀσφυξίας, μπράλιμη καὶ καλὴ εἶναι κάθε περίπτωσι ποὺ κυριαρχεῖται ἀπ' τὸ μέτρο καὶ ἀποκλείει τὴν κατάχρησι.

Ἡ οὐσία εἶναι ὅτι ὁ σύγχρονος ἀθλητισμὸς ἀποτελεῖ ἕνα ἀτόλυτα ἐξαχριστὸ κανονικὸ φαινόμενο καὶ δὲν πρέπει νὰ συγκρίνεται μὲ τὸν ἀρχαῖο. Ἡ φυσικὴ ἀγωγὴ ἔπαυσε νὰ ἰατρεύεται, ὅταν καταργήθηκαν οἱ Ὀλυμπιάδες. Ὁ Μεσαίωνας ἔρριξε τὸν ἀθλητισμὸ στὴν ἀνυπαρξία. Τὸ 1894 λίγοι καλοὶ φίλαθλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ ἀρχαίου πνεύματος ἔκαναν στὸ Παρίσι τὸ κήρυγμα τοῦ Ὀλυμπισμοῦ καὶ ἡ ὀργάνωσι τῶν πρώτων νεωτέρων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων στὴν Ἀθήνα, τὸ 1896, θεωρήθηκε σὰν ἕνας ὡραῖος συμβολισμὸς τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀθλητισμοῦ στὴν παλιὰ του πατρίδα.

ΜΑΞ ΚΡΟΥΣΕ: Μαραθωνοδρόμος

Ἀπὸ τὸ σημεῖο ὅμως αὐτό, ὁ ἀθλητισμὸς — ὅπως ἦταν φυσικὸ — δὲν πῆρε τὴν ἐξέλιξι ποὺ περίμεναν οἱ ἰδεολόγοι τοῦ 1894. Οἱ κυριότερες ἐκδηλώσεις τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς ἔγιναν «θέαμα» καὶ ὁ κόσμος θαύμαζε τὸ «κατόρθωμα». Λύτῃ ἡ κατάστασις καὶ τὸ κερδοσκοπικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, στὰ μεταπολεμικὰ μάλιστα χρόνια, δημιούργησαν τὸν φανερὸ ἢ κρυφὸ ἐπαγγελματισμό. Οἱ ἀθλητὰ πληρώνονται συνήθως ἀδρότατα καὶ οἱ φίλοθλοι — θεαταὶ καταβάλλουν ἔνα σημαντικὸ ποσὸ γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τοὺς ἀγῶνας, ὅπως ἀκριβῶς στὸ θέατρο. Καὶ τὰ πράγματα πῆγαν ἀκόμη μακρύτερα. Ὁ φανατισμὸς τῶν θεατῶν ποὺ συμπαθοῦν τὸν ἄλφα ἀθλητὴ ἢ μιὰ ὡρισμένη ὁμάδα, δημιουργεῖ κατὰ κανόνα θλιβερὰ ἐπεισόδια. Ἡ ὀργάνωσις ἀγώνων ἔγινε, στὸ ἐξωτερικὸ πρὸ πάντων καὶ εἰδικότερα στὴν Ἀμερική, κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρησις, ἔξω φυσικὰ ἀπὸ κάθε ἰδεολογικὸ καὶ ἠθικὸ πλαίσιο. Καὶ οἱ ἀθλητὰ καὶ οἱ φιλαθλοι γίνονται θύματα τῆς αἰσχρῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐπιχειρηματιῶν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀθλητισμὸς τῆς ἐποχῆς μας.

Ὠφέλιμος γενικά, γιατὶ δίνει στὶς λαϊκὲς μάζες μιὰ ἀπασχόλησι καλύτερη, ὅπως καὶ ἀκῆρ τὸ πράγμα, ἀπ' ἐκεῖνα τοῦ καφενείου, τὴν ὑγεία, ὅταν γίνεται μὲ μέτρο, καὶ τὸν ἐνθουσιασμό, ποὺ εἶναι πολλὲς φορὲς πολύτιμος.

Βλαβερός, γιὰ τὶς ὑπερβολικὲς ἐκδηλώσεις του, τὰ ἀτυχήματα ποὺ παθαίνουν οἱ ἀθληταί, γιὰ τὸν ἐγωϊσμὸ καὶ τὴν ματαιοδοξία ποὺ ἐμπνέει σ' αὐτοὺς κι' ἀκόμη γιὰ τὸ κακὸ συβινιστικὸ πνεῦμα ποὺ δημιουργεῖται πάντα σχεδόν, ὅταν βρίσκωνται ἀντιμέτωπες ἀθλητικὲς ὁμάδες, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἐθνικότητά τους.

ΚΟΡΝ. ΠΟΙΗΤΙΔΗΣ

Η ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ

Τ' ἄλογο τοῦ σκακιοῦ

Πρεσεχτικὸ κι' ἀσάλευτο, βουδὲ κι' ἀφαιρεμένο,
στὲ μαῦρο ἢ στ' ἄσπρο, ὑπάκουο, πηδᾶ ἄξαφνα καὶ στέκει.
Στὸ μαῦρο ἢ στ' ἄσπρο. ἀσάλευτο, βαθιὰ συλλογισμένο,
τὸ σκυθρωπὸ κι' ἀμίλητο παιχνίδι λογαριάζει:

Μιὰ κίνηση, δυὸ κίνησες, μιὰ σκέψη κι' ἄλλη σκέψη
Τριγύρω οἱ ξυλινοὶ του ἐχθροὶ κ' οἱ ἐπίδοξοι σκοποί τους.
Τί νὰ σκεφθῆ, νὰ σοφισθῆ καὶ τί νὰ λογαριάσῃ;
Μέσ' στὰ στενὰ τετράγωνα ἐσώθηκεν ἡ σκέψη

κι' ἔγινε πιὰ μονέτενη καὶ γνώριμη ἡ ζωή του!
Μιὰ κίνηση, δυὸ κίνησες, μιὰ σκέψη, ἢ ἴδια σκέψη!
Τὸ σκιωπηλὸ παιχνίδι του μετρᾶ καὶ λογαριάζει.

μὰ ὅμως τὸ ξέρε πῶς γραφτὸ σ' ὅλη εἶναι τὴ ζωή του,
νὰ ὁρμᾶ μέσα στοὺς ξυλινοὺς ἐχθροὺς του καὶ νὰ πέφτῃ
στὲ μαῦρο ἢ στ' ἄσπρο, ἠρωϊκὰ, νικοντὰ στὸ βασιλιᾶ του!

Μ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΞΕΝΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΜΙΑ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΟΥ IBAN ΜΠΟΥΝΙΝ

ΧΤΕΡΑ ἀπὸ τὸ φαγητὸ βήκανε ἀπὸ τὴ ζεστὴ ζωηρὰ φωτισμένη αἴθουσα στὸ κατάστρωμα καὶ σταθήκανε στὴν κουπαστή. "Εκλεισε τὰ μάτια, ζούλιηξε τὴν ἐξω μεριὰ τοῦ χεριοῦ της στὸ μάγουλο, ἔξεσασε σὲ ἕνα φυσικό, γοητευτικὸ γέλιο —ὅλα σ' αὐτὴν τὴν μικρὴ γυναικούλα ἤτανε γοητευτικὰ— καὶ εἶπε:

—Εἶμαι ντὶπ μεθυσμένη... Καλέ, ἐγὼ τόχω πέρα γιὰ πέρα χαμένα. Ἀπὸ ποῦ ξεφυτρώσατε λοιπόν; Τρεῖς βδομάδες πρὶν οὔτε ὑποψιαζόμουνα καθόλου πῶς ὑπάρχετε. Δὲν ξέρω οὔτε ποῦ μπήκατε στὸ βαπόρι. Στὴ Σαμάρα; Μά, τί ἐνδιαφέρο μπορεῖ νὰχῃ τοῦτο. Εἴσαστε τόσο ἀξιαγάπητος. Ἡ ζαλάδα μου εἶναι, ἢ μπᾶς καὶ στρίβει τὸ καράβι;

Μπροστά τους μέσα στὸ σκοτάδι τρεμοσβύνανε τὰ φῶτα. "Ενας γερὸς μαλακὸς ἀέρας πούρχονταν ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ νύχτα, τοὺς χτύπαγε στὸ πρόσωπο καὶ τὰ φῶτα σὰν νὰ πετοῦσανε κάπου πρὸς τὰ πλάγια: τὸ βαπόρι ἔκανε ἕνα μεγάλο γύρο, στρίβοντας μιὰ κομψὴ καμπὴ τοῦ Βόλγα καὶ μπῆκε σ' ἕνα μικρὸ λιμάνι.

Ὁ ὁπολοχαγὸς ἔπισασε τὸ χέρι της καὶ τὸ τράβηξε στὰ χείλη του. Τὸ χέρι ἤτανε μικρὸ καὶ δυνατὸ καὶ μόρυζε ἥλιο. Μιὰ ἡδονικὴ ἀνατριχίλα πέρασε ἀπ' τὴν καρδιὰ του ὁτῆ σκέψη πὼς κάτω ἀπὸ τὸ λεπτὸ λινό της ροῦχο θᾶτανε τὸ κορμὶ της σφιχτὸ καὶ μελωμένο, ἀφοῦ ἕνα ὁλόκληρο μῆνα βρίσκονταν ξεπλωμένη πάνω στὴ φλογισμένη ἄμμο τῆς θάλασσας, κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο τοῦ Νότου (εἶχε πεῖ πὼς ἔρχονταν ἀπὸ τὴν Ἀνάπα).

Ὁ ὁπολοχαγὸς ψιθύρισε:

—Ἐλᾶτε, ἂς βγοῦμε ἔξω.

—Νὰ πᾶμε ποῦ; ρώτησε ξαφνισμένη.

—Σὲ τοῦτο τὸ λιμάνι.

—Γιατί;

Σώπασε. Ἐκείνη ἀκοῦμπησε πάλι τὴν δῶμ περιὰ τοῦ χεριοῦ της ὁτῆ φλογισμένο της μάγουλο.

—Εἶστε στὰ καλά σας;

—Θὰ βγοῦμε ὄξω, ξανάπε ἐκεῖνος ἐπίμονα. Σᾶς ἰκετεύω...

—Οὔ, κάντε ὅ,τι θέλετε, εἶπε καὶ ἐστρεψε ἀλλοῦ.

Τὸ βαπόρι γλύστρησε γρήγορα καὶ ἀκούμπησε κυλώντας ἀπαλὰ στὴν λιγοφωτισμένη ἀποβάθρα, ἔτσι ποὺ σχεδὸν ἔπεσαν ὁ ἕνας πάνω στὸν ἄλλο. Πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους πέρασε πεταχτὰ ἡ ἄκρη τοῦ σκοινιοῦ, ἔπειτα τὸ βαπόρι τραβήχτηκε λιγάκι καὶ ἀναταράχτηκε ἠχώντας τὸ νερό, ἡ σκάλα ἔτριξε... Ὁ ὁπολοχαγὸς ἔτρεξε στὶς ἀποσκευές.

"Ὑστερα ἀπὸ ἕνα λεπτὸ περάσανε τὸ περίπτερο τῶν εἰσιτηρίων, περπατήσανε μέσα στὴν παχειὰ ἄμμο, ποὺ τὰ πόδια τους βουλιάζανε μέσα της, καὶ ἀμίλητοι καθήσανε σ' ἕνα σκοινισμένο ἀμάξι. Ἡ ἀπολὴ ἀνηφορὰ τοῦ βουνοῦ μὲ τοὺς στύλους τῶν φαναριῶν ποὺ στέκανε γερτοὶ καὶ σκόρπιοι στὸ δημόσιο δρόμο, ποὺ ἤτανε μαλακὸς ἀπὸ τὴν πολλὴ σκόνη, φαίνονταν ἀτέλειωτη. Μὰ τώρα φτάσανε πιὰ ἀπάνω. Τὸ ἀμάξι ἔτρεχε μὲ κρότο πάνω στὸ πλακόστρωτο. Μιὰ πλατεῖα, χτίρια δημόσια, καμινάδες ἐργοστασίων ξεπροβάλανε καὶ μ' αὐτὰ καὶ μυρωδιὲς μιᾶς ἐπαρχιακῆς πόλης σὲ κελοκαιριάτικη νύχτα... Ὁ ἀμαξᾶς σταμάτησε μπρὸς σὲ μιὰ εἰσοδο φωτισμένη. Πίσω ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα ἀνέβαινε μιὰ ξύλινη σκάλα. "Ενας γέρος, ἀξιοψιτος, ὑπηρέτης, μὲ ἀνοιχτὸ κόκκινο ρουσικὸ πουκάμισο καὶ στολή, παράλαβε ἄκεφα τὰ πράματά τους καὶ τοὺς ἔδειξε τὸ δρόμο πηγαίνοντας αὐτὸς μπροστά μὲ τὰ λυμένα του παπούτσια. Μπήκανε σ' ἕνα μεγάλο δωμάτιο, μιὰ πολὺ πινιγηρό, ἀπὸ τὴ ζέστη τοῦ ἥλιου ποὺ τὸ χτυποῦσε ὅλην τὴν ἡμέρα, μὲ ἄσπρες κατεβασμένες κουρτίνες στὰ παράθυρα καὶ δυὸ ἀμεταχείριστα κεριὰ στὸ τραπεζι μπρὸς στὸν καθρέφτη — καὶ μόλις περάσανε στὸ κατῶφλι καὶ ὁ ὑπηρέτης ἔκλεισε τὴν πόρτα, τὴν ἀγκαλιάσε ὁ ὁπολοχαγὸς ὁρμητικά, κι' οἱ δυὸ τους μαρμαρωθήκανε πάνω σ' ἕνα δλο πάθος, χωρὶς ἀνάσα, φιλί, τέτοιο ποὺ θυμώτανε ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ἀκόμα καὶ πολλὰ χρόνια ἀργότερα οὔτε ὁ κείνη, οὔτε αὐτὸς δὲν εἶχανε νοιώσει ποτὲς σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ κάτι τὸ παρόμοιο.

Στὶς δέκα ἡ ὥρα, τὸ ἄλλο πρωΐ— ἕνα πρωϊνὸ ἡλιόλουστο, ζεστό, εὐτυχισμένο, γεμάτο ἀπὸ ἤχους καμπάνας, μὲ τὴ μυρωδιὰ τοῦ χόρτου καὶ τοῦ κατραμιοῦ ποὺ ἔρχονταν ἀπὸ τὴν πλατεῖα τῆς ἀγορᾶς μπρὸς στὸ ξενοδοχεῖο, καὶ ὅλες τὶς διάφορες μυρουδιὲς ποὺ δὲ λείπουνε ἀπὸ τὶς ρουσικες ἐπαρχιακὲς πόλεις— ἔφυγε ἡ μικρούλα, χωρὶς ὄνομα, γυναικούλα, πραγματικὰ χωρὶς νὰ πεῖ τὸνομά της. Στὰ ἀστεῖα ὁνόμαζε τὸν ἑαυτό της: ἡ ὠμορφη ἀγνωστη.

—"Οχι, ὄχι, ἀγαπημένε μου, ἀπάντησε στὰ παρακάλια νὰ ἐξακολουθήσει μαζί του τὸ ταξίδι. "Οχι, πρέπει νὰ περιμένεις νὰ πάρεις τὸ τηλεγράφημα ἀπὸ τὸ ἀγαπημένο σου πρόσωπο ἑνὸς συνηθισμένου ἀξιωματικοῦ, μαῦρο ἀπὸ τὸν ἥλιο, μὲ πυρόξανθο ξασπρισμένο ἀπὸ τὸν ἥλιο μουστάκι, μὲ τὸ γαλανωπὸ ἀσπόριαστο ἀπὸ ματιοῦν, ποὺ φάνταζε ἀσπρότερο ἀπὸ τὴν μαυρίλα τοῦ ἥλιου, εἶχε τώρα μιὰ ἔκφραση ταραγμένη, συγχισμένη, καὶ ἀπὸ τὴ μορφὴ του μέσα στὸ λεπτὸ ἀσπρο πουκάμισο μὲ τὸν κολλαρισμένο γιακᾶ, ἔβγανε κάτι πολὺ νεανικὸ καὶ πολὺ λυπημένο. "Επεσε ἀνάσκελα στὸ κρεββάτι καὶ ἄφησε τὰ πόδια του μὲ τὰ σκονισμένα παπουτσια κρεμασμένα ἀπ' ἔξω.

"Ὑστερα ἀπὸ λίγη ὥρα σηκώθηκε χωρὶς βία, πλύθηκε ἀργά, σήκωσε φηλὰ τὶς κουρτίνες, χτύπησε τὸ κουδονι, παράγγειλε τὸ σαμοβᾶρ καὶ τὸ λογαριασμὸ καὶ ἤπιε σκεφτικὸς τσαὲ μὲ λεμόνι. "Επειτα διέταξε νὰ τοῦ φέρουν ἕνα ἁμάξι, νὰ τοῦ κατεβάσουνε τὰ πράγματά του, κι' ἔδωκε, καθίζοντας στὸ κοκκινωπὸ ξεθωριασμένο κάθισμα τοῦ ἁμαξιοῦ, στὸν ὑπηρέτη ἕνα νόμισμα πέντε ρουβλιῶν.

—Φαρρῶ πῶς ἐγὼ πάλι σᾶς ἔφερα ἐδῶ ἐχτὲς τὴ νύχτα! εἶπε χαρωπὸς ὁ ἁμαξᾶς κρατώντας τὰ γκέμια.

"Αμα φτάσανε στὸ λιμάνι, ἡ γαλάζια καλοκαιριάτικη νύχτα ἤτανε ἀπλωμένη πάνω ἀπὸ τὸν Βόλγα, πολλὰ καὶ πολύχρωμα φῶτα ἤτανε σκορπισμένα πάνω στὸ ποτάμι καὶ ἄλλα μικρὰ φῶτα κρέμονταν ἀπάνω στὸ κατάρτι τοῦ βαποριοῦ ποὺ πλησίαζε.

—Στὴν ὥρα φτάνουμε, εἶπε ὁ ἁμαξᾶς χαμηλόφωνα.

Σ' ἕνα λεπτὸ βγῆκε τὸ βαπόρι ἀπὸ τὸ λιμάνι, τράβηξε κατὰ πάνω στὸ ρεῦμα, κατὰ κεῖ ποὺ εἶχε φύγει κι' ἐκεῖνη πρὶν λίγες ὥρες τὸ πρωΐ.

Κ. Β.

'Απὸ ποῦ ξεφυτρώσανε λοιπόν...

ἄλλο βαπορι.

Καὶ ὁ ὁπολοχαγὸς τὸ παραδέχτηκε χωρὶς ἄλλη ἀντίρρηση. Μὲ χαρούμενη καὶ ἀλαφρωμένη τὴν καρδιά, τὴν συνώδευε στὸ λιμάνι —τὸ βαπόρι ἤτανε ἑτοιμο νὰ ξεκινήσει— τὴ φίλησε πάνω στὸ κατάστρωμα μπροστὰ στὰ μάτια ὅλου τοῦ κόσμου καὶ πῆδηξε ὄξω τὴν τελευταία στιγμὴ, τὴν ὥρα ποὺ τραβοῦσανε κι' ὅλας τὴ σκάλα.

Μὲ τὴν ἴδια ἐλαφρὰ καρδιὰ καὶ ξένοιαστος ξαναγύρισε στὸ ξενοδοχεῖο του. Μὰ κάποια ἀλλαγὴ εἶχε γίνει. Τὸ δωμάτιο τοῦ ξενοδοχείου τοῦ φάνηκε ἀλλοιότικο χωρὶς ἐκείνη, ἀλλοιότικο ἀπὸ ὅ,τι ἤτανε μαζί της. "Ητανε ἀκόμα γιομάτο ἀπ' αὐτὴν κι—ὁστόσο ἄδειο.

—Παράξενη περιπέτεια! εἶπε μὲ δυνατὴ φωνή.

»Διάβολε! σκέφτηκε ξαναστέκοντας δρθιος' καὶ ἀρχίνησε πάλι νὰ περπατεῖ πάνω-κάτω μέσα στὸ δωμάτιο, πασχίζοντας νὰ μὴν κυττάζῃ πρὸς τὸ κρεββάτι, πίσω ἀπὸ τὸ παραβάν.

»Μπᾶ! Μὰ τί ἔπαθα λοιπόν; Ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ —καὶ τώρα... Μπᾶ! Δὲν εἶχε δά καὶ τίποτε ἐξαιρετικό. Καὶ ὀφύπνος τί ἔγινε δηλαδή; Μὰ τὴν ἀλήθεια—πραγματικὰ σὰν νὰ μὲ χτύπησε ὁ ἥλιος στὸ κεφάλι! Τώρα νὰ δοῦμε, πῶς περνᾶει κανεὶς ὁλομόναχος ὅλη τὴν ἡμέρα, χωρὶς ἐκείνη, σὲ τοῦτη τὴν ἐρημιά;;

Τὴ θυμότανε τώρα ὁλοκάθαρα, ὅλα της τὰ φυσικά, τὴ μυρουδιὰ τοῦ ἡλιοκαμένου της κορμιοῦ, τὸ λινό της ροῦχο, τὸ δροσερὸ, φυσικό, χαρούμενο τόνο τῆς φωνῆς της...

Τὸ αἰσθημα τῆς γλύκας ποδχε δοκιμάσει πρὶν ἀπὸ λίγο ἤτανε ἀκόμα ὁλοξόπνιο μέσα του, μὰ τὸ πιὸ σπουδαῖο τώρα ἤτανε τὸ ἄλλο, τὸ νέο αἴσθημα—τὸ παράξενο, ἀνεξήγητο αἴσθημα, ποὺ δὲν ὑπῆρχε καθόλου πρὶν ὅσο ἤτανε οἱ δυὸ τους μαζί, ποὺ δὲν μπορεῦσε οὔτε κἀν νὰ τὸ φανταστεῖ, ὅταν ἦταν προηγούμενη μέρα ἄρχισε αὐτὴ τὴ γνωριμία ποὺ τὴν πίστευε μονάχα γιὰ διασκεδαστική καὶ εὔθυμη—τὴ γνωριμιὰ ποὺ δὲν εἶχε τώρα κανένα νὰ τοῦ μιλήσει γι' αὐτή. Καὶ τί νὰ κάμει τώρα, πῶς νὰ περάσει αὐτὸς τὴν ἀτέλειωτη μέρα, μὲ τὶς θύμησες αὐτές, μὲ αὐτὸ τὸ βάσανο, σ' αὐτὴ τὴν ἔρημη πόλη, στὴν ὄχθη τοῦ ἰδιου τοῦ Βόλγα, ποὺ σκόρπιζε ἀναλαμπές, ποὺ πάνω στὰ νερά του, τὴν εἶχε ἀρπάξει τὸ βαπόρι καὶ τὴν πήγαινε μακρυά του;

—Πρέπει νὰ κυττάξει κάπως νὰ σωθεῖ, μὲ κάτι νὰ καταπιαστεῖ, κάπου νὰ πάει. Μὲ ἐνεργητικὴ χειρονομία ἔβαλε τὸ πηλίκιό του, πῆρε τὸ μικρὸ του μοστίγιο, διάβηκε γρήγορα τὴ διάδρομο, κατέβηκε γρήγορα τὴν ἀπότομη σκάλα καὶ βγῆκε ὄξω..

"Η ἀγορὰ τέλειωνε. Χωρὶς νὰ ξέρει κι' αὐτὸς τὸ γιατί, περπάταγε ἀνάμεσα στὴ φρέσκια κοπριά, στ' ἀμάξια, στὰ κάρρα τὰ φορτωμένα ἀγγοῦρια, ἀνάμεσα στὰ καινούργια τσουκάλια καὶ τὶς στάμνες. Οἱ γυναῖκες ποὺ ἤτανε καθισμένες κατάχαμα, τονὲ κολοῦσανε καὶ κύτταζε ἢ μιὰ νὰ τονὲ διώξει ἀπὸ τὴν ἄλλη, πιάνκανε τὶς στάμνες στὰ χέρια, τὶς χτυποῦσανε μὲ τὰ δάχτυλά τους, ποὺ ἤχουσανε, καὶ ἐπαινεῦανε τὴν ποιότητα τῆς πραμάτειας τους. Οἱ χωριάτες τονὲ ζαλίζανε μὲ τὶς φωνές τους: «Ἐδῶ, ἀγγουρράκια πρῶτης, ἐξοχάτα κῦριε!»

Οἱ ἐπωμῖδες καὶ τὰ κουμπιὰ τῆς στολῆς του εἶχανε ξεσταθεῖ τόσο ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὰ πιάσει. Ὁ γύρος τοῦ πηλίκιου του ἤτανε ὑγρὸς ἀπὸ μέσα, ἀπὸ τὸν ἱδρῶτα, τὸ πρόσωπό του ἄναψε... Ξανάγρίσε στὸ ξενοδοχεῖο, μὲ ἀνακούφιση μπῆκε στὴ μεγάλη, δροσερὴ αἴθουσα τοῦ φαγητοῦ στὸ κάτω πάτωμα, ἔβγαλε μὲ ἠδονὴ τὸ πηλίκιο, κάθησε στὸ τραπεζι πλάτ στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο, ἀπ' ὅπου ἔμπαινε ἡ ζέστη, μὰ ποὺ ὅπως καὶ νάταν φυσοῦσε λιγάκι ρεῦμα καὶ παράγγειλε μιὰ κρύα σοῦπα. "Ὅλα ἤτανε τόσο καλὰ ἔτσι, σὲ ὅλα ἤτανε μιὰ ἄπειρη εὐτυχία, μιὰ μεγάλη χαρά, ἀκόμα καὶ σ' αὐτὴν τὴ ζέστη καὶ σὲ ὅλες τὶς μυρωδιὲς τῆς ἀγορᾶς. Σὲ ὁλόκληρη τὴν ἄγνωστη μικρὴ πολιτεία, καὶ στὸ παλιὸ ἐπαρχιακὸ ξενοδοχεῖο βρίσκονταν, αὐτὴ ἡ χαρά, καὶ ὅμως πήγαινε κανενὸς νὰ σκάσει ἡ καρδιά του.

—Τὰ νεῦρα μου θὰ σπάσουνε, εἶπε κ' ἔβαλε γιὰ πέμπτη φορὰ στὸ ποτηράκι του.

"Αδειασε μιὰ ὁλόκληρη καράφα, ἐλπίζοντας νὰ ζαλιστεῖ, κι' ἔνιωσε ἀπὸ τὴν κατάσασση αὐτὴ ποὺ τονὲ βασάνιζε. Μὰ τὸ ἀντίθετο—ὅλο καὶ χειρότερα γινότανε.

Σκούνησε μακρυὰ τοῦ τὴ σοῦπα, παράγγειλε καφὲ καὶ ἄρχισε νὰ καπνίζει καὶ νὰ σκέφτεται βαθειά: Τί ἔπρεπε νὰ κάνει τώρα, πῶς νὰ λευτερωθεῖ ἀπὸ τὴν ἀναπάντεχη, ξαφνικιὰ τοῦτη ἀγάπη; Μά —τώνοιωθε κολὰ αὐτὸ— δὲν ἤτανε δυνατὸ νὰ ἐλευτερωθεῖ. Κι' ἀξάφνα, ξαναγκώθηκε, πῆρε τὸ πηλίκιο καὶ τῆγε, ἀφοῦ ρώτησε καὶ ἔμαθε ποῦ ἤτανε τὸ ταχυδρομεῖο, κατὰ κεῖ τρέχοντας καὶ ὁτὸ κεφάλι του εἶχε κι' ὅλας σχεδιάσει τὸ τηλεγράφημα ποὺ θάστελνε: «Ἀπὸ τώρα, ὅλη μου ἡ ζωή, αἰώνια εἶναι δικιά σας». Ἄμα ὅμως ἔφτασε ὁτὸ παλιὸ χτίριο μὲ τοὺς χοντροὺς τοίχους, ποὺ βρίσκονταν τὸ ταχυδρομεῖο καὶ τὸ τηλεγραφεῖο, σταμάτησε κατατρομαγμένος. "Ἤξερε σὲ ποιὰ πόλη ζοῦσε, ἤξερε πὼς εἶχε ἕναν ἄνδρα καὶ ἕνα κοριτσάκι τριῶν χρονῶν, μὰ δὲν ἤξερε οὔτε τὸ οἰκογενειακὸ οὔτε καὶ τὸ μικρὸ της ὄνομα. Τὴν εἶχε ρωτήσει χτὲς πολλὲς φορὲς νὰ τοῦ πεῖ, τὸ μεσημέρι ποὺ τρώγανε στὸ ξενοδοχεῖο, καὶ κάθε φορὰ ἀπαντοῦσε ἐκείνη γελώντας:

—Τί σᾶς χρειάζεται νὰ ξέρετε ποιὰ εἶμαι; Εἶμαι ἡ Μαρία Μαριέβνα ἡ πριγκήπισσα τοῦ παραμυθιοῦ... καὶ ἀκόμα ἡ ὠμορφη ἄγνωστη.... Δὲ σᾶς φτάνει αὐτό;

Ποῦ νὰ πάει; Τί νὰ κάνει; Τὸ δύσκολο ἄλυτο πρόβλημα αὐτὸ τοῦ γέμιζε τὸ κεφάλι καὶ τὴν ψυχή.

Ὁ δρόμος ἤτανε ὁλότελα ἄδειος. "Ὅλα τὰ σπίτια ἤτανε ὅμοια. "Ἀσπρα, δίπατα νοικοκυρόσπιτα μὲ μεγάλους κήπους καὶ ἔκαναν τὴν ἐντύπωση πὼς μέσα σ' αὐτὰ δὲν ζοῦσε ψυχή. Παχειά, ἄσκρη σκόνη σκέπαζε τὸ πλακόστρωτο. "Ὅλα αὐτὰ ἤτανε πλημμυρισμένα ἀπὸ τὸ ζεστό, φλογερὸ ἥλιο, ποὺ ὅμως τί χρειάζουνταν ἐδῶ; Ὁ δρόμος ἀνέβαινε ὅλσο πήγαινε καὶ ἔμοιαζε νὰ φτάνει ὡς τὸν καθαρό, ἀσυννέφιαστο, γκρίζο, φωτερὸ οὐρανό. Εἶχαν ὅλα αὐτὰ κάτι τὸ Νότιο, κάτι ποὺ θύμιζε Σεβαστούπολη καὶ Κέρτς... Κι' αὐτὸ ἤτανε ἐξαιρετικὰ ἀνυπόφορο. Καὶ μὲ σκυμένο κεφάλι, μισοκλείνοντας τὰ μάτια ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ φῶς, κυττάζοντας ἐπίμονα τὰ πόδια του, παραπατώντας καὶ σκουντουφλώντας καὶ μπερδεύοντας τὰ σπηροῦνια του, ξαναγύρισε πάλι πίσω ἀργὰ-ἀργὰ ὁ ὁπολοχαγός.

Ξαναμπῆκε ἔτσι τσακισμένος ἀπὸ τὴν κούρασι ὁτὸ ξενοδοχεῖο σὰ νὰχε κάνει καμμιὰ ἐκστρατεία στὸ Ἴουρκεστὰν ἢ καμμιὰ πορεία στ

STEWART WHITE

ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΣΙΓΗΣ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο)

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ τ' ἀχνάρια. Ὕστερα ἀπό τὴν τελευταία χιονοθύελλα δὲν ἔμεναν πορά τὰ ἴχνη ποὺ ἔκαναν τὰ κύκλα ἀπάνω στὰ πεσμένα δένδρα. Ὁ Ντίκ, ποὺ πήγαινε μπροστά, σταμάτησε γιὰ νὰ δέσῃ τὸ ὑπόδημά του. Τὸ ἀμάξι προχώρησε. Τὰ σκυλιά, κάτω ἀπὸ τὴν ἄσπρη ἐπιφάνεια ἑνοίωναν σ' ἑνὸς ποδαριοῦ δάθος, τὸ χαλιὸ ἀχνάρι καὶ τὸ ἀκολουθοῦσαν.

Ὁ Ντίκ σταμάτησε.

— Κοίταξε! φώναξε.

Κάτω ἀπὸ ἕνα ἔλατο, στὰ χιόνια, κάποιος θὰ τσαντήρασε τὴ νύχτα.

— Ταξιδεύει! φώναξε ὁ Σάμ.

Ἔσκυψαν κ' οἱ δυὸ ἐρευνώντας ἀχόρταγα κ' μαντέψουν τί ἄνθρωπος νὰ εἶταν καὶ τί ἔκαμε τ' ἀπομεινάρια τῆς φωτιᾶς ἔδειχναν πὼς εἶχε περάσει ἀπεδῶ πρὶν ἀπὸ τρεῖς μέρες. Ἡ πυροστιά του εἶταν μικρὴ καὶ στρογγυλή, εἶταν λοιπὸν Ἰνδιάνος οἱ ἄσπροι κάνουν τὴν πυροστιά τους πιὸ μακρουλὴ καὶ πιὸ μεγάλη. Δὲν εἶχε σκύλους τὸ ταξίδι του θάταν σύντομο, γιατί κουβαλοῦσε στὴ ράχη του ὅλα τοῦ τὰ πράματα. Κανένα ἴχνος παγίδας μήτε στὰ χιόνια γύρω, μήτε στὸ τσαντήρωμα. Ὥστε δὲν εἶταν κυνηγὸς ποὺ ἐπιθεωρεῖ τὴν περιοχή του. Ποιὸς λοιπὸν εἶταν ὁ σκοπὸς τοῦ Ἰνδιάνου αὐτοῦ ποὺ ταξίδευε μονάχος καὶ γρήγορα, χωρὶς ἀποσκευές, στὴν καρδιὰ τοῦ χειμώνα;

— Εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ κυνηγοῦμε, εἶπε ὁ Σάμ μὲ πεποίθηση. Τὸν εἰδοποίησαν πὼς τὸν κυνηγοῦν ἢ θὰ πῆγε νὰ ἐπισκεφεῖ φίλο του.

— Κοιτάξετε! φώναξε ἡ κοπέλα, δείχνοντας τὰ πλατειὰ κλαριὰ ἑνοῦς ἐλάτου.

Κάτω ἀπὸ μιὰ χαμηλὴ κλάρα, προφυλαγμένο, φαίνονταν καθαρότατα τὸ ἀχνάρι ἀπὸ κύκλα.

— Ἀ! Ἀ! φώναξε ὁ Σάμ χαρούμενος.

Γιὰ νὰ τὸ ἐξετάσει καλύτερα γονάτισε. Ἔδγαλε κρανὴ χαρᾶς γιατὶ διέκρινε πὼς τὸ παγοπέδιλο, ἂν κ' εἶταν σύσταιμα Ὀγίμμγουαίν, ὅμως εἶχε μερικὲς ἀλλαγές, ὅπως συνηθίζουν στὰ πιὸ δορεινὰ μέρη. Ἡ ἄκρα του εἶταν γυρισμένη, τὸ πίσω μέρος πιὸ μαξεμένο, τὸ πλέξιμο σφιχτότερο.

— Εἶναι Ὀγίμπγουαίν, εἶπε ὁ Σάμ. Πρόσθεσε:

— Ὁ ἄνθρωπος ποὺ τόκαμε τὸ παγοπέδιλο αὐτὸ ἔχει ζήσει μὲ τοὺς Κρί. Αὐτὸ ταιριάζει στὸν Γίγγκος Ντίκι, σοῦ λέω εἶναι αὐτὸς ποὺ ζητοῦμε.

Σίμωνε πιὰ τὸ μεσημέρι, ἔκαμα τσαΐ στὴν ἴδια θέση ὁποῦ εἶχε ἀνάψει τὴ φωτιὰ τοῦ κι ὁ ἄγγνωστος, κ' ἔσφιξαν τὶς ζώνες τους· ἑτοιμάζουνταν γιὰ διαστική τρεχάλα.

Πήγαιναν ἑνάντια στὸν σφοδρὸν ἄνεμο· τοὺς χτυποῦσε κατάμουτρα, ὑπέφεραν. Κατὰ τὴ μιὰ ἔφτασαν σὲ μιὰ μεγάλη λίμνη. Τ' ἀχνάρια χάνουνταν ἐδῶ.

Εἶσαν ἀναγκασμένοι νὰ πάρουν δεξιὰ καὶ ζερβὰ τὴ λίμνη, ὡσότου νὰ τὰ ξαναβροῦν. Μακρυὰ καὶ δύσκολη δουλειὰ ἡ μέρα εἶταν μεγάλη, θὰ ἔχαναν ὅλη τὴ μέρα, ἔσως καὶ τὴν ἀξιανή κι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀκολουθοῦσαν θ' ἀλάργαινε.

Ἀποφάσισαν ν' ἀφίσουν τὴ Μαίη-Μαίη-Γκδὰν νὰ φυλάσει τὸ ἀμάξι· ὁ Σὰμ θὰ τραδοῦσε ἀριστερὰ, ὁ Ντὶκ δεξιά. Δὲν ἔπρεπε νὰ πάφουν νὰ ἐλέγουνται, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ συνεννοοῦνται.

Ὁ Σὰμ κατὰ τύχη, κοίταξε τὸν Μὰκ ποὺ βογγοῦσε κι ὀσμίζουνταν, προσπαθόντας νὰ πείσει τοὺς συντρόφους του νὰ πάρουν ἀριστερά.

— Τί ἔχει αὐτὸς ὁ σκύλος; ρώτησε ἀπότομα.

— Κάτι θὰ μυρίστηκε. Μὰ τί σὲ νοιῆει; Ἐμπρός! ἀποκρίθηκε ὁ Ντὶκ μὲ ἀδιαφορία.

— Στάσου! εἶπε ὁ Σάμ.

Ἄλλαξε γρήγορα λουριὰ στὰ σκυλιὰ κ' ἔδαλε τὸν Μὰκ πρώτο.

— Ἐμπρός! Ἐμπρός! φώναξε.

Ὁ σκύλος μὲ τὴ μύτη στὴ γῆς, γρύβλιξε καὶ διαπέρασε τὴ λίμνη δίγυρα.

— Ἐμπρός! εἶπε ὁ Σάμ. Ὁ Μὰκ τὸν ἀκολουθεῖ!

Στὸν ἀντικρυνὸ ὄχθο, μὲ ὅλον τὸν θαυματερὸ ἄνεμο, ἔτρεξαν πιὸ γρήγορα, χωρὶς νὰ σταματήσουν ἴσαμε τὸ δάσος.

— Κοίταξε! εἶπε ὁ γέρος δείχνοντας μπροστά τους ἕνα πεσμένο δέντρο.

Εἶταν τὸ ἀχνάρι ποὺ ἐκαράχτιε πάλι.

— *Καλὰ πέσομε, εἶπε ὁ Ντίκ.*

Κατὰ τὶς δυὸ ὁ ἄνεμος τοὺς ἔφερε καθαρὰ κάποιον κρότο — σὰ νάτρεχαν κύκλα ἀπάνω στὸν πάγο. Ὁ ταξιδιώτης, ὅποιος καὶ νάταν, γύριζε πρὸς τὰ πίσω.

Ὁ Σὰμ πλάγιασε τὸ ἀμάξι καὶ σταμάτησε τοὺς σκύλους· ὁ Ντὶκ ἔτρεξε μπροστὰ νὰ χωστεῖ.

Ἡ Μαίη-Μαίη-Γκδὰν εἶπε:

— Τὰ σκυλιὰ μπορεῖ νὰ γαυγίσουν!

Ὁ Σὰμ ἔδεσε τὰ σαγόνια τους μὲ λουριά. Ἡ κοπέλα τὸν βοήθησε. Ἔπειτα ἔτρεξε κ' χωστεῖ κι αὐτὸς μὲ τὸν Ντὶκ στὰ θάμνα.

Ὀχτὼ μηνῶν κόποι εἶσαν συγκεντρωμένοι μέσα στὴ στιγμὴ τοῦτη. Ὁ ἄλαφρὸς κρότος μεγάλωνε, ἔπειτα ξάφνου σταμάτησε. Ὁ Ντὶκ κράτησε τὴν ἀναπνοή του. Ἄραγε ν' ἀνακάλυψε τίποτα ὕποπτο ὁ ἄγνωστος; Ὁ Ντὶκ στράφηκε.

— Ποῦ εἶναι ἡ Μαίη-Μαίη-Γκδὰν, σαψοῦρε μέσα στὰ δόντια του. Ὁ διάβολος νὰ τὴν πάρει, θὰ τοῦ ἔγνεψε!

Μὰ τὴν ἴδια στιγμὴ ἀκούστηκε πάλι τὸ τρίξιμο ἀπάνω στὰ χιόνια.

Οἱ δυὸ σύντροφοι, μὲ τὴν ἴδια κίνηση, ἀκούμησαν τὶς καραμπίνες τους στὸν ὦμο· ὁ ἔγθρὸς τοῦ Ντὶκ, ὁ Σπέδα, θρίσκουνταν μπροστά τους.

XXI

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἄνδρες, πρῶτος ὁ Ἰνδιάνος συνηλθε ἀπὸ τὸ ξάφνισμα.

— Καλὴ-μέρα, καλὴ-μέρα! εἶπε φιλικά.

Ὁ Σὰμ *συντέκνεσε τὸν νοῦ του* γιὰ ν' ἀποκριθεῖ. Ὁ Ντὶκ δὲν εἶπε τίποτα, στάθηκε πίσω, μὲ τὴν καραμπίνα στὸ θραχιόνι. Περπάτησαν σιωπηλοὶ ἕως τὸ μέρος ὅπου ἡ Μαίη-Μαίη-Γκδὰν φύλαγε τὸ ἀμάξι. Τὰ διαπεραστικὰ μάτια τοῦ Σπέδα ἄρκαβαν ὅλες τὶς λεπτομέρειες: τὸ γυρισμένο ἀμάξι, τὰ σκυλιὰ μὲ τὴ στουμούγα γιὰ νὰ μὴ γαυγίσουν, τὶς ἀποσκευές. Ἂν ἔδγαλε κανένα συμπέρασμα, κανεὶς δὲν μπροῦσε νὰ μαντέψει· τὸ πρόσωπό του ἔμενε ἀκίνητο. Μονάχα μιὰ στιγμὴ ποὺ εἶδε πὼς δὲν τὸν κοίταζαν ἔγνεψε στὴν κοπέλα. Αὐτὴ γιὰ μιὰ στιγμὴ δίστασε, ἔπειτα τοῦ ἔγνεψε κι αὐτὴ μὲ τὸ κεφάλι.

Οἱ ἄντρες τοῦ φέρθηκαν μὲ πολλὴν εὐγένεια. Ἔκαμαν τσαΐ, κάθισαν κοντὰ στὴ φωτιά, κι ὁ Σὰμ πρόσφερε καπνὸ στὸν Ἰνδιάνο.

— Ὁ ἀδερφός μου εἶναι μακρυὰ ἀπὸ τὸ Μισιναιμπή;

Ὁ Σπέδα ἔγνεψε πὼς ναί.

— Ὁ Χαουκέμα κυνηγᾶ πρὸς τὰ μέρη τοῦτα, θαρρῶ;

Ὁ Σπέδα ἀποκρίθηκε πὼς ὄχι.

— Ὁ ἀδερφός μου ἀφῆκε τὸν Χαουκέμα;

Ὁ Σπέδα ἀρνήθηκε.

— Ὁ κυνηγὸς σὲ αὐτὰ τὰ μέρη εἶναι ἀδελφός μου καὶ πῆγα νὰ τὸν δῶ.

— Ὕστερα ἀπὸ ἕνα τόσο μεγάλο ταξίδι λίγο ἀφστασε ἡ ἐπίσκεψη, εἶπε ὁ Σὰμ. Τὰ ἀχνάρια εἶναι μονάχα τριῶν ἡμερῶν.

Ὁ Σπέδα παραδέχτηκε πολὺ λίγο τὸν ἔμελε ἂν τὸν ἤστεια ἡ ὄχι.

— Πόσες μέρες ἀπεδῶ σὰ Βίνιπεγκ;

— Δὲν ἤπια ποτέ! ἀποκρίθηκε ὁ Σπέδα.

— Περάσαμε τὸ καλοκαίρι στὸ Μισιναιμπή, εἶπε ὁ Σὰμ. Τώρα πάμε στὸ Βίνιπεγκ.

Εἶταν ἀδύνατον νὰ καταλάβεις ἀπὸ τὴν ἀνεξγνίαστη φυσιογνωμία τοῦ Ἰνδιάνου ἂν πίστευε αὐτὸ ποὺ τοῦ ἔλεγαν ἢ ὄχι. Τίναξε τὴ στάχτη ἀπὸ τὴν πίπα του καὶ σηκώθηκε φίχνοντας διαπεραστικὴ ματιὰ στὴ Μαίη-Μαίη-Γκδάν. Αὐτὴ ἀφέσως ζύγωσε, εἶχε κάμει μπόγο τὰ φοῦχα της καὶ εἶχ κουδέρτες κ' εἶπε στοὺς δύο ἄλλους:

— Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ἀπὸ τὸν λαό μου, γυρίζει στοὺς ἀδερφούς μου· θὰ τὸν ἀκολουθήσω.

(Ἡ συνέχεια στὸ ἑπόμενο)

Α. Π. ΤΣΕΧΟΦ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ 1898-1904

ΤΟΝ Ἀντώνη Πάβλοβιτς Τσέχοφ τὸν γνώρισα τὰ τελευταῖα ἕξη χρόνια τῆς ζωῆς του. Εἶταν ἀδύνατος, ἀλλὰ διατηροῦσε τὸ τάλαντό του, τὸ πνεῦμα του, τὴ μόρφωσή του. Μὲ τὶ ὁμορφη καὶ σοφὴ ἁπλότητα μιλοῦσε γιὰ τὸ ἀδυνάτισμά του, γιὰ τὸ σῶμα του, ποὺ ὁλοένα καὶ γινόταν πιὸ ἰσχνό! «Ὁ διάβολος μοῦ τρύπωσε μέσα ἕνα βάκιλο».

Γνωριστήκαμε στὶς 9 τοῦ Σεπτέμβρη τοῦ 1899 στὶς πρόβες τοῦ «Γλάρου». Τὴν ἄνοιξη γνωρίστηκα πιὸ καλὰ μὲ τοὺς Τσέχοφ κ' ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ ἀγάπησα πέρα γιὰ πέρα τὴν οἰκογενειακή τους ἀτμοσφαιρα. "Ολα μοῦ φάνηκαν ὡραία: ἡ στοργική ὁποδοχή, ἡ ἐγκάρδια φιλοξενία, ἡ ἀγροτικὴ ἄνεση, τὸ κουβεντολόι ὧρες ὁλόκληρες. Μόλις τέλειωσε ἡ θεατρικὴ περίοδος ἔφυγα γιὰ τὸν Καύκασο γιὰ νὰ ξεκουραστῶ στὸ σπίτι τοῦ ἀδερφοῦ μου, στὴν ἐξοχὴ *κοντὰ στὸ Μζέε.*

Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀλλάξαμε τὸ πρῶτα γράμματα μὲ τὸν Ἀντώνη Πάβλοβιτς. Ἀπ' τὴ Μόσχα τοῦ ὑποσχέθηκα νὰ περάσω στὴν Κριμαία, ὅπου εἶχε πάρει ἕνα οἰκόπεδο κι εἶταν ἔτοιμος νὰ χτίσει σπίτι. Μὲ γράμμα συνεννοηθήκαμε ν' ἀντιαπιθοῦμε στὸ Νοβοροσσίσκ, πάνω στὸ καράβι στὶς 20 Ἰουλίου. Θτάσαμε μαζὶ στὴν Γιάλτα, ὅπου ἔμεινα στὴν οἰκογένεια ἑνὸς καλοῦ μας οἰκογενειακοῦ φίλου γιατροῦ, Σρεντίν. Ὁ Ἀντώνης Πάβλοβιτς κάθησε στὸ ξενοδοχεῖο, κοντὰ στὴν προκυμαία· καὶ κάθε μέρα πήγαινε στὴν Ἀοῦτκα γιὰ νὰ ἐπιβλέπει σπὴν οἰκοδομή.

Τὸν Αὔγουστο ξαναφόγαμε μαζὶ γιὰ τὴ Μόσχα, ὅπου ὁ Ἀντώνης Πάβλοβιτς ἔμεινε μιὰ ἑβδομάδα. Ὕστερα γύρισε στὴ Γιάλτα. Εἶταν κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου κι' ἀπὸ τὴν 3 τοῦ Σεπτέμβρη ἀρχίσαμε μιὰν ἀλληλογραφία. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ Μάρτη τοῦ 1900 ὁ θίασος τοῦ θεάτρου τῆς τέχνης ἀποφάσισε νὰ πάει στὴν Κριμαία καὶ νὰ παίξει τὰ πορακάτω ἔργα: Τὸ «Γλάρο», «Τὸ θεῖο Βάνια», «Τοὺς ἐρημίτες» καὶ τὴν «Ἕντα Γκάμπλερ».

"Εφτασα στὴ Γιάλτα ἀρχὴ τῆς μεγάλης βδομάδας μαζὶ μὲ τὴ Μαρία Πάβλοβιτς κι' ὅλα μοῦ φάνηκαν στορυγικὰ καὶ ἄνετα στὸ καινούργιο σπίτι τοῦ Ἀντώνη Πάβλοβιτς.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ βρισκόταν στὴ Γιάλτα κ' ἡ Γκόρκι, ποὺ ἡ φήμη του ὅλο κι' ἀπλωνόταν ἐκεῖνο τὸν καιρὸ γιὰ τὸ τάλαντό του καὶ τὸ ἔργο του. Πήγαινε συχνὰ στὸν Ἀντώνη Πάβλοβιτς. "Εξοχος διηγηματογράφος μὲ τὶς ὑποβλητικές του διηγήσεις, γιομάτος χρώμα καὶ ζωή, μᾶς συνέπαιρνε ὅταν τὸν διαβάζαμε. Τὸ κάθε τί εἶτανε φρέσκο, καινούργιο, γνήσιο κ' ὧρες πολλὲς καθόμαστε καὶ τὸν ἀκούγαμε στὸ γραφεῖο τοῦ Ἀντώνη Πάβλοβιτς.

"Ολη ἡ βδομάδα πέρασε ἔτσι εὐχάριστα καὶ γρήγορα. "Επρεπε τώρα νὰ πάω στὴ Σεβαστόπολη, ὅπου ὁ θίασος τοῦ θεάτρου τέχνης εἶχε φτάσει πιά. Οἱ προετοιμασίες τῶν ἔργων μᾶς κότσισαν πολύ. Ὁ Ἀντώνης Πάβλοβιτς ἤρθε νὰ μᾶς συναντήσει κι' ἡ ζωὴ πῆρε μιὰ τρελλὴ δῆμη.

Αὐτὸ ἔγινε στὴν ἀρχὴ μιᾶς ἀληθινῆς ἀνοιξιάτικης γιορτῆς. Περάσαμε στὴ Γιάλτα κι' ἡ γιορτὴ ἔγινε πιὸ ὡραία, πιὸ γοητευτική. Μᾶς ἔθαμψαν μὲ λουλουδία. Κι' ὅλη αὐτὴ ἡ σειρὰ τῶν ἔργων τέλειωσε μὲ μιὰ θαυμασία γιορτὴ στὴν ἔπαυλη τῆς κυρίας Ταταρίνοβα, ποὺ ἀγαποῦσε τόσο τὸ νέο μας θέατρο καὶ δὲν ἤξερε πῶς ν' ἀποδείξει τὴ φιλία της καὶ τὸ θαυμασμό της στὸν Γκ. Σταλινέβσκι καὶ τὸ Β. Νεμίροβιτς Ντανσένκο, ποὺ δημιούργησαν αὐτὸ τὸ θέατρο.

Εἶταν ἀληθινὰ λυπηρὸ νὰ χωρίσει κανεὶς ἀπὸ τοὺς Τσέχοφ κ' ὅλην αὐτὴν τὴν χαρμόσυνη ἀτμοσφαιρα. "Επρεπεν ὅμως. Ἡ Μόσχα καὶ τὸ θέατρο μᾶς περίμεναν. Σὲ λίγο ἤρθε κι ὁ Ἀντώνης Πάβλοβιτς στὴ Μόσχα. Ἡ Γιάλτα τοῦ φάνηκε ἄδεια ὕστερ' ἀπ' τὴ ζωὴ ποὺ τῆς ἔδωσε τὸ θέατρό μας. Ἀδιαθέτησε ὅμως στὴ Μόσχα κι' ἀναγκάστηκε γρήγορα νὰ φύγει γιὰ τὴ Γιάλτα.

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ Μάη, ἡ μητέρα μου κ' ἐγὼ πήγαμε στὸν Καύκασο καὶ ποιὰ ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξή μας κ' μὲ τὸ θέατρο, γιατὶ μαζὶ μου τ' ἀγάπησε κι' αὐτὸς μὲ πάθος κι' ἀφοσίωση.

Παρὰ τὴ θέλησή μου, ὕστερ' ἀπὸ χρόνια ξαναζήσανα τὰ ἴδια αἰσθήματα διαβάζοντας σὲ βιβλίο τὴν ἀλληλογραφία τοῦ Ἀντώνη Πάβλοβιτς μὲ τὸν Σουβόριν. Στὸ 1895 τοῦ ἔγραφε: «Πολὺ καλά, ἀφοῦ τὸ θέλετε, θὰ παντρευτῶ. Ἀλλὰ γιὰ μὲ ποιους ξέρους; νὰ μὴν ἀλλάξει καθόλου ἡ κατάσταση, ἐκεῖνη νὰ ζῇ στὴ Μόσχα κ' ἐγὼ στὴν ἐξοχὴ (ἔμενε τότε στὸ Μελίχοβο) καὶ νὰ πηγαίνω νὰ τὴν βλέπω πότε-πότε. Δὲν θὰ μπροῦσα νὰ ὑποφέρω μιὰν εὐτυχία, ποὺ διαρκεῖ ἀπ' τὴ μιὰ μέρα ὡς τὴν ἄλλη. Ὑπόσχομαι νὰ γίνω θαυμάσιος σύζυγος, ἀλλὰ βρῆτε μου τὴ γυναίκα, ποὺ νὰ εἶναι καθὼς τὸ φεγγάρι καὶ νὰ μὴν φαίνεται στὸν οὐρανό μου ὅλες τὶς μέρες». Δὲν ἤξερα τότε αὐτὰ τὰ λόγια, μὰ ἤξερα καλὰ πὼς μὲ ἤθελε ἕτσι ὅπως ἤμουνα κ' ὄχι ἄλλην. Ἐν τούτοις, ὅταν ἀρρώστησα ἐπικίνδυνα τὸ 1902 ξαναμίλησα σοβαρὰ μὲ τοὺς διευθυντές μου πὼς σκόπευα νὰ ἐγκαταλείψω τὸ θέατρο, ἀλλὰ δὲν ἤθελαν ν' ἀκοῦσουν τίποτε. "Ὑστερ' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἡ ζωή τοῦ Ἀντώνη Πάβλοβιτς μοιράζεται πιὸ πολὺ ἀπὸ πρῶτα μεταξὺ Μόσχας καὶ Γιάλτας. Τότε μὲ τὶς συνεχεῖς ἀναχωρήσεις ἀρχίζουν κι' οἱ συχνὲς συναντήσεις στοὺς σταθμοὺς τοῦ Κούρεκ καὶ τῆς Σεβαστούπολης. Θὰ ἔπρεπε νὰ ζῇ στὴ Γιάλτα, ἀλλὰ ἡ Μόσχα τὸν τραβοῦσε πιὰ πολὺ ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Τὸν χειμῶνα τοῦ 1903—1904, ποὺ οἱ γιατροὶ τοῦ ἐπιτρέψανε νὰ μείνει στὴ Μόσχα, εἶτανε πολὺ ἐνθουσιασμένος: Μένοντας τὸν χειμῶνα αὐτὸ στὴ Μόσχα, δὲν ἔπαυε νὰρχεται στὸ θέατρο κάθε λίγο καὶ λιγάκι. Ἡ χαρὰ του εἶταν νὰ παρακολουθεῖ τὶς πρόβες, εὐτυχισμένος σὰν ἕνα παιδί, μὲ τὸν καστόρινο σκοῦφο του καὶ τὴ γοῦνα του!

Ἡ πρεμιέρα τοῦ «Κερασόκηπου» εἶταν θρίαμβος γιὰ τὸν Τσέχοφ, ποὺ τὸν ἐλάτρευσαν πραγματικὰ κεῖνο τὸ βράδυ οἱ συνάδελφοί του κι' οἱ φίλοι του. Τὸν κούρασε ὅμως πολὺ αὐτὴ ἡ ἐκδήλωση, γιατὶ δὲν ἀγαποῦσε ἄλλωστε αὐτὰ τὰ ἐπιφανειακὰ ἐπεισόδια.

Ἡ πρεμιέρα τοῦ «Γλάρου» ὑπῆρξε ἐπίσης ἕνας θρίαμβος ὅπως καὶ τὸ τελευταῖο του ἔργο, ἀλλὰ πόσο διαφορετικοὶ αὐτοὶ οἱ δυὸ θρίαμβοι! Ἡ ἀνησυχία πλαιόταν στὸν ἀγέρα· προσαισθανόταν κάνεις κάτι κακὸ ποὺ θὰ γινότανε. Δὲν ξέρω ἂν εἶταν ἴσως ἡ ἀπήχηση τᾶ γεγονότα ποὺ ἐπακολουθήσαν. Ὅ,τι ὅμως εἶναι βέβαιο εἶναι ὅτι ἡ νότα τῆς καθαρῆς χαρᾶς ἔλειπε τὴ βραδιὰ αὐτὴ στὶς 17 τοῦ Γενάρη. Ὁ Πάβλοβιτς ἄκουγε πολὺ προσεχτικὸς καὶ πολὺ σοβαρὸς καὶ δεχόταν ὅλες αὐτὲς τὶς τιμές. Πότε-πότε σήκωνε τὸ κεφάλι του ἀπότομα καὶ ζωηρὰ μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ κίνηση ποὺ τοῦ εἶχε γίνει πιὰ συνήθεια. Φαινόταν νὰ πλαιέται πάνω ἀπ' ὅλ' αὐτά, νὰ μὴν κοιτάζει παρὰ μόνο στὴν τύχη, σὰν νὰ μὴ βρισκόταν ἐκεῖ γιὰ κάτι. Κάποτε-κάποτε τὸ πρόσωπό του φωτιζόταν ἀπὸ τὸ λαμπρὸ καὶ γλυκὸ χαμόγελό του, γελοῦσε ἴσως μὲ κάτι διασκεδαστικό, μὲ κάτι ἀστεῖο ποὺ πρατήρησε καὶ ποὺ τὸ σημείωσε γ.ά ἰά τὸ διηγεῖται καὶ νὰ γελάει μὲ τὸ ἀθῶο παιδιάτικο γέλιο του.

Λίγες ὧρες πρὶν ἀπ' τὸ θάνατό του μ' ἔκανε νὰ γελάσω διηγώντας μου μιὰ φανταστική, ἀστεῖα ἱστορία: Εἴμαστε στὸ Μάντενβάϊλερ. "Ὑστερ' ἀπὸ τρεῖς κουρασταικὲς μέρες γιομάτες ἀπησυχία, ἔνοιωσε νάναι καλύτερα πρὸς τὸ βράδυ καὶ μ' ἔστειλε νὰ κάνω ἕνα γύρο στὸ πάρκο γιὰ νὰ πάρω ἀέρα, γιατὶ δὲν τὸν εἶχε ἀφήσει οὔτε στιγμὴ τὴ μέρα κείνη.

"Οταν γύρισα, ἀνησύχησε ποὺ δὲν μὲ εἶδε νὰ δειπνῶ. Τοῦ ἔξήγησα ὅτι τὸ φαΐ δὲν σερβιρίστηκε ἀκόμα. Τὸ πίστεψε. Κὰ τότε ἀκριβῶς ὁ Ἀντώνης Πάβλοβιτς μοῦ διηγήθηκε τὴν

Ὁ Τσέχοφ μὲ τὴ γυναίκα του

ἡ χαρά μας, ὅταν στὸ τραῖνο τῆς Τυφλίος — Βατοῦμ συναντήσαμε τὸν Ἀντώνη Πάβλοβιτς, τὸ Γκόρκι, τὸ Βαζνέτζοφ καὶ τὸν γιατρὸ Ἀλέξιν, ποὺ πήγαιναν στὸ Βατοῦμ!

Μὲ τὴν ἐπιστροφή μου στὴ Μόσχα ἡ ἀλληλογραφία μας ξανάρχισε στὶς 22 Αὐγούστου καὶ κόπηκε μὲ τὸν ἐρχομό τοῦ Ἀντώνη Πάβλοβιτς στὴ Μόσχα, φέροντας καὶ τὸ καινούργιο ἔργο του στὸ θεατρό μας «Οἱ τρεῖς ἀδερφές».

Ἡ ἀλληλογραφία μας κράτησε ἀπὸ τὸ Μάρτη τοῦ 1900 ὡς τὸ Μάϊ τοῦ 1904. Στὶς ἀρχὲς τοῦ Ἀπρίλη πῆγα νὰ περάσω μερικὲς ἡμέρες στὴ Γιάλτα καὶ ξαναρχίσαμε τὴν ἀλληλογραφία στὰ μέσα τοῦ Ἀπρίλη.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἐξωτερικὰ γεγονότα. Ὅσο γιὰ τὰ αἰσθήματά μας, ἄξαιναν κάθε μέρα, γινόνταν πιὸ βαθειὰ καὶ ζητοῦσαν μιὰν ἀποφασιστικὴ λύση.

Ἀποφάσισα νὰ ἑνώσω τὴ ζωή μου μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Ἀντώνη Πάβλοβιτς.

Στὰ μέσα τοῦ Μάη ὁ Ἀντώνης Πάβλοβιτς ἤρθε στὴ Μόσχα. Στὶς 25 τοῦ Μάη ἔγινε ὁ γάμος μας καὶ ἐπιχειρήσαμε ἕνα ταξίδι στὸ Βόλγα, στὴν Κάζα, στὴν Μπιλάϊα, μέχρι τὴ Οὔφα, ἀπ' ὅπου ὕστερ' ἀπὸ ἕνα ταξίδι 6 ὡρῶν μὲ τὸ τραῖνο φτάσαμε στὸ Σανατόριο Ἀντριέβσκι, κοντὰ στὸ σταθμὸ Ἀζένοβο. Τὸ ταξιδεύοντας ἐπισκεφτήκαμε στὸ Νίζν Νοβγορόδ τὸ Γκόρκι ποὺ εἶταν στὴ φυλακή.

Ξαναγυρίσαμε στὸ σπίτι μας στὴ Γιάλτα περνώντας ἀπ' τὴ Σαμάρα καὶ πλέοντας στὸ Βόλγα ὡς τὸ Τσαριτσίν καὶ τὸ Νοβοροσσίσκ.

Μείναμε στὴ Γιάλτα ὡς τὶς 20 Αὐγούστου, γιατὶ ἔπρεπε νὰ ξαναγυρίσω στὴ Μόσχα. Τὸ θέατρο ξανάνιξε.

Καινούργιοι χωρισμοὶ λοιπὸν κι' ἀποχαιρετισμοί. Κάθε ἀποχαιρετισμὸς μᾶς εἶταν σπαραχτικὸς καὶ βασανιστικός. Σκέφτηκα λοιπὸν ὅτι ἔπρεπε νὰ παραιτηθῶ ἀπ' τὴ σκηνή. Μὰ δίσταζα παρ' ὅλα αὐτά, γιατὶ ἔλεγα: Θὰθελε τάχα ὁ Ἀντώνης Πάβλοβιτς μιὰ γυναίκα ποὺ ἀρνήθηκε νὰ ὑπακοῦσει στὴ φωνὴ τῆς ψυχῆς της; Ἔνοιωθα νὰ κλείνει μέσα του μιὰ ψυχὴ ἐρημική ποὺ δὲν θὰ ὑπόφερε ἴσως μιὰ τέτια ἀλλαγὴ στὴ ζωή, ποὺ θὰ τοῦ εἶταν καταθλιπτικὸ νὰ σπάσω τὸ συνηθισμένο περιβάλλον του καὶ νὰ δημιουργήσω βάσεις γιὰ μιὰν ἄλλη ζωή; "Επειτα ἡ ζωή καὶ τῶν δυὸ μας εἶταν δεμένη

ΔΕΛΤΙΟΝ 24ου ΤΕΥΧΟΥΣ
(Β' τόμου)
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΥ
ΑΞΙΝΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΑΠΟΚΟΠΤΕΤΕ
ΤΑΚΤΙΚΑ
ΤΑ ΔΕΛΤΙΑ ΣΑΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ
23
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΙΣ
ΤΑ ΕΝΑΝΤΙ ΛΑΧΕΙΑ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Α
ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Β
ΑΡΓΥΡΟΥΣ ΛΑΧΝΟΣ
ΧΡΥΣΟΥΣ ΛΑΧΝΟΣ
ΛΑΧΕΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΕΣΘΕ
ΕΓΚΑΙΡΩΣ
ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΣΑΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ 24ου ΤΕΥΧΟΥΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΖΩΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς 3ης σελίδος)

μνῆς καὶ ἐξασφαλισμένης ἐλευθερίας.

Μ' ἐνθουσιασμὸ, ὁ κ. Τερζάκης μιλάει ὕστερα γιὰ τὸ τελευταῖο διεθνὲς συνέδριο τῶν συγγραφέων στὸ Παρίσι, μὲ σκοπὸ: τὴν προστασία τοῦ πολιτισμοῦ σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Προσωπικὰ θεωρεῖ ὑποχρέωσή του νὰ δουλέψει πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση μαζὶ μὲ τοὺς συναδέλφους του. Ἐπίσης ὁ κ. Τερζάκης ἐνθουσιαστικὰ δέχεται νὰ συμμετάσχει στὴν κίνηση τῆς ἕνωσης τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδας, σὲ μιὰν ἐθνικογγελματικὴν ὀργάνωση, μὲ σκοποὺς ποὺ ἀνέπτυξε σὲ προηγούμενες συνεντεύξεις μου καὶ τοὺς ὁποίους μὲ ὁλοφάνερο φανατισμὸ ἀποδέχτηκαν ὅλοι. Ἔτσι, σιγὰ-σιγά, ὁ κύκλος τῶν... προθύμων διανοουμένων διαρκῶς πλαταίνει: Μαλακάσης, Συναδινός, Νιρβάνας, Ξενόπουλος, Συκουτρῆς, Θεοτόκας, Τερζάκης.

Ἂς αἰσιοδοξήσουμε.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

Ἱστορία, ποὺ μόνος του ἔπλασε.

Ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ λουτρόπολη πολὺ τῆς μόδας, ὅπου μαζ

COLETTE

ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΜΟΥ

(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

ΤΣΙ κι' ἔτσι, Ρόζα. Ἡ ἡλικία, ξέρεις . . . Ὁ Βιντὰλ θέλει ν' ἀλλάξω ἀέρα. Ἔρχεσαι μαζί μου; Ὁ χειμῶνας φαίνεται ὅτι θὰ εἶναι ἄσχημος ἐδῶ. Θὰ πᾶμε κάπου σὲ πιὸ ζεστὸ μέρος.

—Μὰ ποῦ λοιπόν;

—Πολὺ περίεργη εἶσαι. Βγάλε μόνο τὰ μπαούλα. Ἑτοίμασε τὶς γοῦνες.

—Ἡ κυρία θὰ πάει μὲ τὸ αὐτοκίνητο;

—Πιστεύω. Μᾶλλον εἶμαι βεβαία. Θέλω ὅλα μου τὰ κομφόρ, Ρόζα. Σκέψου: φεύγω ὁλομόναχη. Εἶναι ἕνα ταξεῖδι διασκεδάσεως.

Ἐπὶ πέντε ἡμέρες ἡ Λέα ἔτρεχε μέσα στὸ Παρίσι, ἔγραφε, τηλεγραφοῦσε, λάβαινε γράμματα. Καὶ ἐγκατέλειψε τὸ Παρίσι, ἀφήνοντας στὴν κυρία Πελλοῦ τὸ ἀκόλουθο γραμματάκι:

«Ἀγαπητή μου Σαρλόττα,

Μὴ μοῦ θυμώσεις ποὺ φεύγω χωρὶς νὰ σὲ ἀποχαιρετήσω, καὶ σοῦ κρατῶ ἕνα μικρὸ μυστικό. Εἶμαι τρελλή!... Ἀλλὰ ἡ ζωὴ εἶναι σύντομη, καὶ πρέπει τοὐλάχιστον νὰ εἶναι ὡραία.

Σὲ φιλῶ θερμά. Φίλησε καὶ τὸν μικρὸ ὅταν ξαναγυρίσει.

Ἡ Λέα σου

Υ. Γ. Μὴ λάβης τὸν κόπο νὰ ἔλθης νὰ ρωτήσης τὸν θυρωρό μου ἢ τὸν καμαριέρη μου. Κανεὶς δὲν ξέρει ποῦ πηγαίνω».

□□

—Τὸ ξέρεις λοιπόν, καλέ μου θησαυρέ, πῶς δὲν βρίσκω νάχης καὶ πολὺ εὐχάριστη ὄψη;

—Τὸ νυχτερινὸ ταξεῖδι μὲ τὸ σιδηρόδρομο μὲ κούρασε, ἀπήντησε λακωνικὰ ὁ Μπόμπ.

Ἡ κυρία Πελλοῦ δὲν τολμοῦσε νὰ πῆ δυνατὰ ὅλη τὴ σκέψη της. Εὕρισκε τὸ γυιό της ἀλλαγμένο.

«Εἶναι... ναί, εἶναι μοιραῖο» σκέφθηκε, καὶ ἀποτέλειωσε δυνατὰ μὲ ἐνθουσιασμό:

—Εἶναι ἡ Ἰταλία!

—Ὅπως θέλεις, συγκατετέθη ὁ Μπόμπ.

Μητέρα καὶ γυιὸς ἔπαιρναν μαζὶ τὸ πρόγευμά τους καὶ ὁ Μπόμπ εἶχε καταδεχθῆ νὰ χαιρετήση μὲ μερικὲς κολακευτικὲς βλασφημίες τὸν καφὲ μὲ γάλα ποὺ τοῦ προσέφεραν.

Κρύωνε μέσα στὴν πυτζάμα του καὶ ἔσφιγγε τὰ χέρια του μέσα στὰ γόνατα. Ἡ Σαρλόττα Πελλοῦ, κοκκέτα γιὰ λογαριασμό τοῦ γυιοῦ της ἐνεκαινίαζε ἕνα καινούργιο πρωϊνὸ σκοῦφο, σφιγμένο στοὺς κροτάφους.

Ἐνῶ ὁ γυιός της τὴν παρατηροῦσε, ἐκείνη ἔλεγε:

—Βλέπεις ὅτι υἱοθετῶ τὶς παληὲς συνήθειες! Πρῶτα-πρῶτα ἡ πούδρα. Τὸ σκουφάκι αὐτὸ τ' ἀγαπῶ. Τέτοιο φοροῦσε ἡ Δουβαρού... Μὲ τί μοιάζω;...

—Ἔχεις τὸ ὕφος παληοῦ καταδίκου, μουρμούρισε ὁ Μπόμπ.

Χωρὶς νὰ γελᾶ ἐκεῖνος παρατηροῦσε στὸν κῆπο τὸ λίγο χιόνι ποὺ εἶχε καλύψει τὴ νύχτα τὴ χλόη. Τὸ σπασμωδικὸ φούσκωμα, σχεδὸν ἀνεπαίσθητο, τῶν μυώνων τοῦ προσώπου του ἐπρόδιδε τὴ νευρικότητά του. Ἡ κυρία Πελλοῦ μιμήθηκε τὴ σιωπή του.

Ἕνα πνιγμένο κουδούνισμα ἀντήχησε.

—Εἶναι ἡ Ἐδμὲ ποὺ κτυπᾶ γιὰ τὸ πρόγευμά της, εἶπε ἡ κυρία Πελλοῦ.

Ὁ Μπόμπ δὲν ἀπήντησε.

—Μὰ ὑπάρχει ἐδῶ καλοριφέρ; Κάνει κρύο, εἶπε σὲ λίγο.

—Εἶναι ἡ Ἰταλία, ξανάπε ἡ κυρία Πελλοῦ σὲ λυρικὸ ὕφος. Ξανάρχεσαι ἐδῶ μὲ γεμᾶτα τὰ μάτια ἥλιο, γεμάτη τὴν καρδιά! Πέφτεις μέσα στὸν πόλο, μέσα στὸν πόλο! Οἱ ντάλιες δὲν εἶναι ὀκτὼ μέρες ποὺ ἄνθισαν! Ἀλλὰ ἔσο ἥσυχος, καλέ μου. Ἡ φωλιά σου κτίζεται. Ἂν ὁ ἀρχιτέκτων δὲν εἶχε ἀρρωστήσει ἀπὸ παράτυφο, θὰ εἶχε τελειώσει. Τοῦ τὸ εἶχα πῆ τόσες φορές: «Κύριε Σιβαρόν...».

Ὁ Μπόμπ ποὺ εἶχε πάει κοντὰ στὸ παράθυρο, γύρισε ἀπότομα:

—Τί ἡμερομηνία ἔχει αὐτὸ τὸ γράμμα;

Ἡ κυρία Πελλοῦ ἄνοιξε δυὸ πελώρια παιδικὰ μάτια.

—Ποιό γράμμα;

—Τὸ γράμμα αὐτὸ τῆς Λέας ποὺ μοῦ ἔδειξες πρὸ ὀλίγου.

—Δὲν ἔχει ἡμερομηνία, καλέ μου, ἀλλὰ τὸ ἔλαβα τὴν τελευταία Κυριακὴ τοῦ Ὀκτωβρίου.

—Καλά. Καὶ δὲν ξέρεις ποιός εἶναι;...

—Ποιός, καλέ μου;

—Ναί... Τέλος πάντων... ὁ τόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἔφυγε;

Τὸ πρόσωπο τῆς κυρίας Πελλοῦ πῆρε ἔκφραση χαιρέκακη:

—Ὄχι δά! Γιὰ σκέψου!... Κανεὶς δὲν ξέρει. Ἡ γρηὰ Λιλὴ βρίσκεται στὴ Σικελία καὶ καμμιὰ ἀπὸ τὶς κυρίες τὶς ἄλλες δὲν ξέρει τίποτε! Ἕνα μυστήριο, ἕνα ἀγωνιῶδες μυστήριο! Ὡστόσο, μὲ ξέρεις. Περισυνέλλεξα ἐδῶ κι' ἐκεῖ μερικὲς χρήσιμες πληροφορίες...

Ἡ σκοτεινὴ κόρη τοῦ Μπόμπ κινήθηκε πάνω στὸ λευκὸ τοῦ ματιοῦ του.

—Μὰ τί λοιπόν;

—Πρόκειται γιὰ κάποιον νέον . . . μουρμούρισε ἡ κυρία Πελλοῦ. Ἕνα νέον . . . ποὺ δὲν θὰ τὸν σύστηνε κανεὶς πολύ, μ' ἀκοῦς;. . . Ἄ! γιὰ κείνην πολὺ καλός.

Ἔλεγε ψέμματα, λέγοντας ὅ,τι εὕρισκε πιὸ πρόχειρο. Ὁ Μπόμπ σήκωσε τοὺς ὤμους.

—Ἄ! γιὰ κείνην πολὺ καλός! Φτωχὴ Λέα, βλέπω ἀπ' ἐδῶ ἕνα μικρὸ τῆς σχολῆς τοῦ Πατρόν, μὲ μαῦρες τρίχες στοὺς καρπούς, μὲ ὑγρὰ χέρια... Θὰ ξαναπλαγιάσω, μοῦ φέρνεις ὕπνο.

Σύροντας τὶς παντοῦφλες του, ξαναγύρισε στὴν κάμαρά του, ἀργοπορῶντας στοὺς διαδρόμους καὶ τὰ κεφαλόσκαλα. Ἔπεσε πάνω σ' ἕνα ἐρμάρι ὀγκῶδες καὶ ἔμεινε ἔκπληκτος:

—Διάβολε, ἂν τὸ θυμόμουν πῶς ὑπῆρχε ἕνα ἐρμάρι ἐδῶ. Ἄ! ναί! τὸ θυμόμουν ἀόριστα. Κι' αὐτὸς ἐδῶ ποιός νἆναι ἄρα γε;

Ρωτοῦσε μιὰ μεγέθυνση φωτογραφικὴ κρεμασμένη σ' ἕνα κάδρο ἀπὸ μαῦρο ξύλο, πλάϊ σὲ μιὰ πολύχρωμη φαγιάνς ποὺ ὁ Μπόμπ ἐπίσης δὲν τὴν ἀνεγνώριζε.

Ἡ κυρία Πελλοῦ δὲν εἶχε ἀλλάξει σπίτι ἐδῶ καὶ 25 χρόνια, καὶ διατηροῦσε ἄθικτα στὴ θέση τους ὅλα τὰ σφάλματα τῆς καλαισθησίας ποὺ διέπραττε διαδοχικά. «Τὸ σπίτι σου μοιάζει μὲ μερμηγκότρυπα» — τῆς ἔλεγε ἡ γρηὰ Λιλὴ— ἀπὸ τὰ πράγματα ποὺ ἔχεις μαζέψει μέσα».

Καὶ ἡ κυρία Πελλοῦ ἀπαντοῦσε:

—Γιατί ν' ἀγγίζουμε κάθε τι ποὺ εἶναι τοποθετημένο καλά;

Ἕνας διάδρομος ἀνοικτοπράσινος —διάδρομος νοσοκομείου, ἔλεγε ἡ Λέα.— Ἡ Σαρλόττα Πελλοῦ τὸν ξανάβαψε πάλι καὶ εἶχε ἀλλάξει καὶ τὶς ταπετσαρίες τῶν καθισμάτων.

Ὁ Μπόμπ σταμάτησε στὴν εἴσοδο τῆς τουαλέττας. Τὸ κόκκινο μάρμαρο τοῦ λαβομάνου συνεδυάζετο θαυμάσια μὲ τὰ λευκὰ σκεύη. Ὁ Μπόμπ σήκωσε τοὺς ὤμους του ὡς τ' αὐτιά του, ὡσὰν νὰ κρύωνε.

—Θεέ μου! Τί ἄσχημα ποὺ εἶναι!

Ξαναγύρισε πίσω μὲ μεγάλα βήματα. Τὸ παράθυρο στὴν ἄκρη τοῦ διαδρόμου ἦταν γαρνιρισμένο μὲ μικρὰ τζάμια κόκκινα καὶ κίτρινα.

—Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε! εἶπε μέσ' ἀπ' τὰ δόντια του.

Γύρισε ἀριστερὰ καὶ ἄνοιξε μιὰ πόρτα—τὴν πόρτα τῆς παληᾶς του κάμαρας— ἀπότομα, χωρὶς νὰ κτυπήση. Μιὰ φωνούλα ἀκούσθηκε ἀπὸ τὸ κρεββάτι, ὅπου ἡ Ἐδμὲ ἀποτέλειωνε τὸ πρόγευμά της.

Ὁ Μπομπ ξανάκλεισε τὴν πόρτα καὶ παρατήρησε τὴν νέα γυναῖκα, χωρὶς νὰ πλησιάση στὸ κρεββάτι.

—Καλημέρα, τοῦ εἶπε ἐκείνη μὲ χαμόγελο. Φαίνεσαι ἔκπληκτος ποὺ μὲ βλέπεις.

Ἡ ἀνταύγεια τοῦ χιονιοῦ τὴν φώτιζε μὲ ἕνα στρωτὸ γαλάζιο φῶς Τὰ μαλλιά της ἦταν ἀκτένιστα, καὶ δὲν ἐσκέπαζαν ἐντελῶς τοὺς λεπτοὺς ὤμους της. Μὲ τὰ ροδόλευκα μάγουλά της, τὸ πορφυρὸ στόμα της ἔδινε τὴν ἐντύπωση ὡραίου πίνακος.

—Πές μου καλὴ μέρα, Μπόμπ, ἐπέμεινε.

Ἐκεῖνος κάθησε κοντὰ στὴ γυναῖκα του καὶ τὴν πῆρε στὰ χέρια του. Ἐκείνη ἔπεσε πίσω μαλακὰ παραούροντάς τον.

—Τί ἡλικία ἔχεις; ρώτησε ἀπότομα ὁ νέος.

Ἡ Ἐδμὲ ἄνοιξε τὰ μάτια της, ποὺ τὰ κρατοῦσε μισόκλειστα. Ὁ Μπόμπ εἶδε καλὰ τὶς κόρες, τὰ μικρὰ τετράγωνα δόντια, ποὺ τὰ ἀπεκάλυπτε ἕνα γέλιο:

—Ἂν τὸ βρῆς!... Στὶς 5 Ἰανουαρίου γίνομαι 19 χρονῶν.

Τράβηξε τὸ χέρι της ἀπότομα καὶ ἡ νέα γυναῖκα ἐγλύστρησε πάνω στὸ κρεββάτι.

—Δεκαεννιὰ χρονῶν! Εἶναι θαυμάσιο. Μὰ τὸ ξέρεις πῶς δὲν εἶμα περισσότερο ἀπὸ εἰκοσιπέντε;

—Μὰ ναί! Τὸ ξέρω, Μπόμπ...

Πῆρε ἀπὸ τὸ κομμοδίνο ἕνα καθρεφτάκι καὶ κύτταξε μέσα:

—Εἰκοσιπέντε χρονῶν!

Εἰκοσιπέντε χρονῶν, ἕνα πρόσωπο ἀπὸ λευκὸ μάρμαρο. Εἰκοσιπέντε χρονῶν, ἀλλὰ στὴν ἔξω ἄκρη τοῦ ματιοῦ καὶ πρὸς τὰ ἐπάνω δυὸ γραμμὲς ὁρατὲς μόνο στὸ πολὺ φῶς, δυὸ χαρακιὲς τόσο ἐλαφρές... Ἄφησε τὸν καθρέφτη.

—Εἶσαι πιὸ νέα ἀπὸ ἐμέ, εἶπε στὴν Ἐδμέ, καὶ αὐτὸ μὲ πειράζει.

—Ἐμένα ὄχι!

Εἶχε ἀπαντήσει μὲ μιὰ φωνὴ σκληρὴ καὶ γεμάτη ὑπονοούμενα. Ἐκεῖνος δὲν ἐσταμάτησε:

—Ξέρεις γιατί ἔχω ὡραῖα μάτια; ρώτησε μὲ πολὺ σοβαρὸ ὕφος.

—Ὄχι, εἶπε ἡ Ἐδμέ. Ἴσως ἐπειδὴ τ' ἀγαπῶ;

—Πφ! ρωμαντισμοί! εἶπε ὁ Μπόμπ ὑψώνοντας τοὺς ὤμους. Αὐτὸ συμβαίνει γιατὶ τὸ μάτι μου μοιάζει μὲ γλῶσσα.

—Μὲ τί;!

—Μὲ γλῶσσα.

Κάθησε πιὸ πολὺ κοντά της.

—Νά, γιὰ ἰδές, ἡ γωνιὰ ποὺ εἶναι κοντὰ στὴ μύτη εἶναι τὸ κεφάλι τῆς γλώσσας. Καὶ ἔπειτα ἡ καμπύλη ἀνοίγει, εἶναι ἡ ράχη τῆς γλώσσας, ἀπὸ κάτω ἡ καμπύλη εἶναι ἀσθενέστερη: ἡ κοιλιά της. Καὶ ἔπειτα ἡ ἔξω γωνιὰ τοῦ ματιοῦ πρὸς τὸν κρόταφο εἶναι ἡ οὐρὰ τῆς γλώσσας.

—Τί λές!...

—Ναί... Ἂν εἶχα μάτι σὲ σχῆμα ἄλλου ψαριοῦ θὰ εἶχα ἡλίθιο ὕφος. Ἐσὺ δὲν τὸ ἤξερες αὐτό;

—Ὄχι, τ' ὁμολογῶ...

Σώπασε καὶ σταμάτησε γεμάτη ἀμηχανία γιατὶ ἐκεῖνος εἶχε μιλήσει ἀποφθεγματικὰ μὲ μιὰ μεγάλη ὁρμή, σὰν τρελλὸς σχεδόν.

«Εἶναι στιγμὲς —σκεπτόταν ἡ Ἐδμὲ— ποὺ μοιάζει μὲ ἄγριο. Εἶναι θηρίο τῆς ζούγκλας; Ἀλλὰ δὲν ξέρει οὔτε τὰ φυτά, οὔτε τὰ ζῶα καὶ πολλὲς φορὲς δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι δὲν ξέρει οὔτε τοὺς ἀνθρώπους....».

Ὁ Μπόμπ, καθισμένος πλάϊ της τὴν κρατοῦσε μὲ τὸ ἕνα χέρι ἀπὸ τοὺς ὤμους καὶ ἔπαιζε μὲ τὸ ἄλλο χέρι τὰ μικρά, πολὺ ὡραῖα καὶ στρογγυλὰ μαργαριτάρια τοῦ κολλιέ της. Ἐκείνη ἀνέπνεε τὴ μυρωδιὰ ποὺ μεταχειριζόταν μὲ πάθος ὁ Μπόμπ καὶ σχεδὸν εἶχε μεθύσει.

—Μπόμπ... Ἔλα νὰ κοιμηθοῦμε... Εἴμαστε κουρασμένοι...

Δὲν φάνηκε νὰ ἀκούη. Προσήλωνε στὰ μαργαριτάρια τοῦ κολλιὲ ἕνα πεισμωμένο καὶ ἀγωνιῶδες βλέμμα.

—Μπόμπ...

Ἀνατρίχιασε, σηκώθηκε, πέταξε μὲ μανία τὴ πυτζάμα του καὶ ρίχθηκε ὁλόγυμνος στὸ κρεββάτι ἀναζητῶντας μὲ τὸ κεφάλι του μιὰ θέση πλάϊ στὸ λεπτὸ ὦμο. Ἡ Ἐδμὲ ὑπήκουε ὁλόκληρη. Ἐκεῖνος ἔμεινε γιὰ λίγο ἀκίνητος ὡσὰν νὰ κοιμόταν. Ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ μιὰ στιγμὴ ἀνεπήδησε, ἔβγαλε ἕνα γρυλλισμὸ καὶ κυλίστηκε μαζὶ μὲ τὰ σκεπάσματα στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ κρεββατιοῦ.

«Εἶναι ἡ συνήθειά του», εἶπε ἡ Ἐδμέ.

□□

Θὰ ξυπνοῦσε κάθε πρωῒ ὅλο τὸν χειμῶνα μέσα σ' αὐτὸ τὸ τετράγωνο δωμάτιο μὲ τὰ τέσσερα παράθυρα. Ὁ κακὸς καιρὸς ἀργοποροῦσε τὶς ἐργασίες τῆς ἀνεγέρσεως ἑνὸς καινούργιου μεγάρου στὴ λεωφόρο Ἀνρὸ Μαρτέν, τὸ ὁποῖον ἱκανοποιοῦσε τὰ καπρίτσια τοῦ Μπόμπ. Εἶχε δηλαδὴ ἕνα λουτρὸ ἀπὸ μαῦρο μάρμαρο, ἕνα κινέζικο σαλονάκι, ἕνα ὑπόγειο μὲ πισίνα καὶ αἴθουσα γυμναστικῆς. Στὶς ἀντιρρήσεις τοῦ ἀρχιτέκτονος ἀπαντοῦσε: «Τί σᾶς μέλλει; Πληρώνω καὶ θέλω νὰ κάνω τὸ κέφι μου. Δὲν μὲ νοιάζει γιὰ τὴν τιμή».

Συμβουλευόταν πολὺ λίγο τὴ γυναῖκα του καὶ εὕρισκε λύσεις εὐκολώτατα ἐκεῖ ποὺ ἐκείνη θὰ ἐδίσταζε κάπως.

—Τὰ χάνεις μὲ τὸ τίποτε, Ἐδμέ, ἔλεγε. Τί θ' ἀποφασίσουμε γιὰ τὸ καπνιστήριο; Νὰ ἕνα σχέδιο: μπλὲ γιὰ τοὺς τοίχους, χαλὶ μώβ καὶ ἔπιπλα μαῦρα, καὶ μπιμπλὼ χρυσᾶ.

—Ναί, ἔχεις δίκηο, Μπόμπ. Ἀλλὰ θὰ ἦταν λίγο βαρὺς αὐτὸς ὁ συνδυασμός. Δὲν θὰ ἔχῃ χάρη, μιὰ φωτεινὴ νότα. Ἄσχημο θὰ ἦταν ἕνα λευκὸ βάζο, ἕνα ἄγαλμα;...

—Μὰ ὄχι, διέκοψε ἐκεῖνος ἀπότομα. Τὸ λευκὸ βάζο, τὸ ἄγαλμα θὰ εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος γυμνός. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχάσουμε ἕνα μαξιλάρι, πολλὰ μαξιλάρια... Θὰ χρειάζωνται ὅταν θὰ τριγυρίζω γυμνὸς στὸ καπνιστήριο.

Μὲ τὴ σκέψη της χάϊδευε κρυφὰ τὶς ὡραῖες εἰκόνες τοῦ σπιτιοῦ ποὺ θὰ ἐφτειαναν. Θὰ ἦταν ἕνα ἀληθινὸ παλατάκι, ναὸς τῆς δόξας τοῦ Μπόμπ. Ἐκείνη δὲν εἶχε ἀξιώσεις, ζητοῦσε μόνο μὲ γλυκύτητα μιὰ γωνίτσα γιὰ νὰ τὴν στολίση μὲ κάτι χαριτωμένα ἀσπρόμαυρα ἐπιπλάκια, δῶρο τῆς Μαρίας Λάουρας.

Ἡ γλυκύτης αὐτὴ ποὺ ἔκρυβε μιὰ θέληση τόσο νέα, ἀλλὰ ἤδη τόσο καλὰ ἐξησκημένη τὸν ἀνάγκασε νὰ φιλοξενηθῆ ἐπὶ 4 μῆνες στὸ σπίτι τῆς πεθερᾶς του. Ἡ μητέρα του ἄφοιζε.

—Ψυχραιμία, μαμᾶ Πελλοῦ, ἔλεγε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ Μπόμπ.

Ἡ Ἐδμὲ ἐκύτταζε τὸν ἄνδρα της μὲ βλέμμα, στὸ ὁποῖον ὁ φόβος καὶ ἡ χάρη ἔτρεμαν μαζί, καὶ προσπαθοῦσε νὰ μὴ σκέπτεται πολύ, νὰ μὴν πολυκυττάζη τὴν κυρία Πελλοῦ. Ἕνα βράδυ ἡ Σαρλόττα μέσα στὴν κουβέντα ἀνέφερε τὸ ὄνομα τῆς Λέας, ἐνῶ ἤθελε νὰ πῆ γιὰ τὴν Ἐδμέ. Ὁ Μπόμπ κατέβασε τὰ φρύδια του.

—Κυρία Πελλοῦ, θαρρῶ πῶς ἔχετε χάσει τὴ μνήμη σας. Μιὰ ἀπομονωτικὴ θεραπεία ἴσως θὰ σᾶς ἔκανε καλά.

Ἡ Σαρλόττα Πελλοῦ σώπασε ἐπὶ μιὰ ἑβδομάδα, ἀλλὰ ποτὲ ἡ Ἐδμὲ δὲν ἐτόλμησε νὰ ρωτήση τὸν ἄνδρα της: «Ἐξ αἰτίας μου εἶσαι θυμωμένος; Ἐμένα ἀλήθεια ὑπερασπίζεσαι; Καὶ ὄχι ἐκείνη τὴν ἄλλη γυναῖκα;»

Ἡ παιδική της ἡλικία, ἡ ἐφηβική, τῆς εἶχαν διδάξει τὴν ὑπομονή, τὴν ἐλπίδα, τὴν σιωπή, τὸν εὔκολο χειρισμὸ τῶν ὅπλων καὶ τῶν ἀρετῶν τῶν φυλακισμένων. Ἡ ὡραία Μαρία Λάουρα δὲν εἶχε ποτὲ μαλλώσει τὴν κόρη της: περιωρίζετο στὸ νὰ τὴν τιμωρῆ. Ποτὲ ἕνας σκληρὸς λόγος, οὔτε ἕνας γλυκός. Ἡ μόνωσις, ἔπειτα τὸ κλείσιμο στὸ σχολειό, ἔπειτα πάλι ἡ μόνωσις γιὰ μερικὲς ἑβδομάδες—τέλος ἡ ἀπειλὴ τοῦ γάμου, ὁποιουδήποτε γάμου, μόλις τὸ μάτι τῆς πολὺ ὤμορφης μητέρας διέκρινε ν' ἀνατέλλη γιὰ τὴν κόρη μιὰ ἄλλη ὠμορφιά. Κοντὰ στὴν ἀναίσθητη αὐτὴ ἀπὸ ἐλεφαντόδοντο καὶ χρυσάφι μητέρα, ἡ καλοκάγαθη κακία τῆς Σαρλόττας Πελλοῦ ἦταν χάδι...

—Φοβᾶσαι τὴ σεβαστή μου μητέρα; ρώτησε ἕνα βράδυ ὁ Μπόμπ.

Ἡ Ἐδμὲ χαμογέλασε, ἔκαμε ἕνα μορφασμὸ ἀδιαφορίας.

—Φοβοῦμαι; ὄχι. Τρομάζω ἀπὸ μιὰ πόρτα ποὺ ἀνοίγει αἰφνιδίως, ἀλλὰ δὲν φοβοῦμαι. Φοβᾶται κανεὶς τὸ φεῖδι ποὺ περνᾶ ἀπὸ κάτω...

—Σπουδαῖο φεῖδι ἡ Μαρία Λάουρα, ἔ;

—Σπουδαῖο.

Περίμενε μιὰ ἐξομολόγηση ποὺ δὲν ἐρχόταν καὶ ἔσφιξε μὲ τὸ ἕνα χέρι τοὺς λεπτοὺς ὤμους τῆς γυναίκας του.

—Ἐμεῖς εἴμαστε σὰν ὀρφανά, ἔ;

—Ναί, εἴμαστε ὀρφανά! Εἶναι τόσο νόστιμο!

Σφίχτηκε κοντά του. Ἦταν μόνοι μέσα στὸ χώλλ. Ἡ κυρία Πελλοῦ ἦταν ἐπάνω καὶ ἑτοίμαζε —ὅπως ἔλεγε ὁ Μπόμπ— τὰ δηλητήριά της γιὰ αὔριο. Ἀπ' ἔξω ἡ νύχτα ἁπλωνε τὴν ὑγρασία της. Ἡ Ἐδμὲ αἰσθανόταν τὸν ἑαυτό της ζεστὸ καὶ ἀσφαλισμένο μέσα στὰ χέρια του. Σήκωσε τὸ κεφάλι της καὶ μιὰ κραυγὴ τῆς ἐξέφυγε γιατὶ στὰ ὡραῖα ἐκεῖνα μάτια ποὺ ἀντίκρυζε ἔλαμπαν δυὸ δάκρυα, ἀνάμεσα στὶς βλεφαρίδες...

—Μπόμπ! Μπόμπ! Μὰ τί ἔχεις; Φοβοῦμαι, τί ἔχεις;

Τὴν ἀπομάκρυνε λίγο, κρατῶντας την πάντα στὰ χέρια του, ἀπέναντί του.

—Ἄχ! αὐτὴ ἡ μικρούλα... Μὰ τί φοβᾶσαι λοιπόν;

Ἡ Ἐδμὲ ἦταν ἕτοιμη νὰ πῆ κάτι, ἀλλὰ ἐκεῖνος τὴν ἐπρόλαβε:

—Δὲν εἴμαστε καλά!... Αὐτὴ ἡ ἰδέα πῶς εἴμαστε ὀρφανά... Εἶναι ἠλίθιο.

Ξαναπῆρε τὸ ὕφος τῆς κωμικῆς του ἀδιαφορίας καὶ ἐκείνη ἀνέπνευσε. Ὁ Μπόμπ ἄρχισε νὰ σβύνη μὲ προσοχὴ τὰ φῶτα, ἐγύρισε πρὸς τὴν Ἐδμὲ καὶ μὲ μιὰ ἀρκετὰ ἀφελῆ ματαιοδοξία:

—Μὰ λοιπὸν δὲν μπορεῖ νάχω καὶ γώ μιὰ καρδιά; εἶπε.

□□

—Τί κάνεις αὐτοῦ;

Ἂν καὶ ἦταν σιγανὴ ἡ φωνὴ τοῦ Μπόμπ, ἔφτασε τὴν Ἐδμὲ τὴ στιγμὴ ποὺ αὐτὴ ἔσκυβε μπροστά, ὡσὰν νὰ τὴν ὠθοῦσαν. Ὄρθια, κοντὰ σ' ἕνα μεγάλο γραφεῖο, στήριζε τὰ χέρια της πάνω σὲ σκορπισμένα χαρτιά:

—Τακτοποιῶ... εἶπε μὲ χαμηλὴ φωνή.

Σήκωσε ἕνα χέρι ποὺ σταμάτησε στὸν ἀέρα σὰν μαγνητισμένο. Ἔπειτα φάνηκε νὰ ξυπνᾶ καὶ ἔπαψε νὰ λέη ψέμματα:

—Νά, Μπόμπ... Μοῦ εἶχες πῆ ὅτι μὲ τὴν προσεχῆ μας μετοικόμιση θὰ βαριόσουν νὰ ἀπασχοληθῆς μόνος σου μὲ ὅ,τι πρέπει νὰ πάρης μαζί σου: τὴν κάμαρα αὐτή, τὰ ἔπιπλα αὐτά... Ἤθελα λοιπὸν νὰ τακτοποιήσω, νὰ διορθώσω... καὶ ἔπειτα ἦλθε τὸ φαρμάκι, ὁ πειρασμός, οἱ κακὲς σκέψεις — ἡ κακὴ σκέψη. Σοῦ ζητῶ συγγνώμην. Ἄγγιξα πράγματα ποὺ δὲν μοῦ ἀνήκουν.

Ἔτρεμε μὲ γενναιότητα καὶ περίμενε. Ἐκεῖνος κρατοῦσε τὸ μέτωπο σκυμμένο, τὰ χέρια κλειστά, σὲ μιὰ ἀπειλητικὴ στάση, ἀλλὰ δὲν φαινόταν νὰ βλέπη τὴ γυναῖκα του. Εἶχε τὸ βλέμμα τόσο θολὸ ὥστε ἐκείνη διετήρησε ἀπὸ τὴ συνδιάλεξη αὐτὴ τὴν ἐντύπωση ἑνὸς ἀνθρώπου μὲ λευκὰ μάτια...

—Ἄ! Ναί, εἶπε τέλος. Ζητοῦσες ...ζητοῦσες ἐρωτικὰ γράμματα.

Δὲν τὸ ἀρνήθηκε.

—Ζητοῦσες τὰ ἐρωτικά μου γράμματα.

(Ἡ συνέχεια στὸ προσεχὲς)